

Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle EU:n muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen muodostavien säädösten täytäntöönpanemiseksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle EU:n muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen muodostavien säädösten täytäntöönpanemiseksi (HE 52/2026 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan ja lakivaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunnot

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:

- perustuslakivaliokunta PeVL 30/2026 vp
- lakivaliokunta LaVL 4/2026 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Sanna Montin, sisäministeriö
- erityisasiantuntija Tiina Järvinen, sisäministeriö
- rajavartiolaitarkastaja Jouni Pulkkinen, Rajavartiolaitoksen esikunta
- hallitusneuvos Kirta Heine, oikeusministeriö
- lainsäädäntöneuvos Corinna Tammenmaa, oikeusministeriö
- erityisasiantuntija Silja Kantonen, oikeusministeriö
- hallitusneuvos Timo Meling, työ- ja elinkeinoministeriö
- johtava asiantuntija Anna Aaltonen, työ- ja elinkeinoministeriö
- erityisasiantuntija Anna Kettunen, työ- ja elinkeinoministeriö
- hallitusneuvos Merituuli Mähkä, sosiaali- ja terveysministeriö
- neuvotteleva virkamies Mira Saloheimo, sosiaali- ja terveysministeriö
- poliisitarkastaja Janne Lepsu, Poliisihallitus
- tutkija Juho Partanen, keskusrikospoliisi
- ylitarkastaja Emmi Äijälä, suojelupoliisi
- apulaisosastopäällikkö, eversti Jarkko Alén, Rajavartiolaitos
- komisario Mikko Sivola, Helsingin poliisilaitos
- vastaanottoyksikön johtaja Elina Nurmi, Maahanmuuttovirasto
- johtaja Johanna Waal, Maahanmuuttovirasto

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

- erityisasiantuntija Kiia Laine, Maahanmuuttovirasto
- erityisasiantuntija Ella Rautiola, Maahanmuuttovirasto
- erityisasiantuntija Fanny Söderman, Maahanmuuttovirasto
- ylitarkastaja Sanna Töykkälä, Maahanmuuttovirasto
- johtaja Jari Kähkönen, Joutsenon vastaanottokeskus
- sosiaalityöntekijä Hanna Myllykangas, Oulun vastaanottokeskus
- hallinto-oikeustuomari Klaus Järvinen, Helsingin hallinto-oikeus
- erikoissuunnittelija Minna Mattila, Uudenmaan elinvoimakeskus
- juristi Sonja Vahtera, lapsiasiavaltuutetun toimisto
- juristi Niina Kolju, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy
- maahanmuutto- ja kotoutumisiasiantuntija Maija Lehtimaa, Suomen Kuntaliitto
- puheenjohtaja Jukka Kursula, ETU – edustajat turvapaikanhakijalapsille ry
- yhdistyksen sihteeri Ulla-Riitta Mikkonen, ETU – edustajat turvapaikanhakijalapsille ry
- hallituksen jäsen Annika Vistbacka, ETU – edustajat turvapaikanhakijalapsille ry
- johtava juristi Marjaana Laine, Pakolaisneuvonta ry
- asianajaja Matti Rautakorpi, Suomen Asianajajat
- asiantuntija Alekski Seilonen, Suomen Punainen Risti

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Ihmisoikeuskeskus
- ulkoministeriö
- valtiovarainministeriö
- Helsingin käräjäoikeus
- korkein hallinto-oikeus
- Itä-Suomen hallinto-oikeus
- Syyttäjälaitos
- Oikeuspalveluvirasto
- Oikeusrekisterikeskus
- Rikosseuraamuslaitos
- yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto
- Kaakkois-Suomen poliisilaitos
- Turun vastaanottokeskus
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL)
- Helsingin kaupunki
- Amnesty International, Suomen osasto ry
- professori Jussi P. Laine

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Tulli

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi ulkomaalaislakia, kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annettua lakia, henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annettua lakia, henkilötietojen käsittelystä

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

poliisitoimessa annettua lakia, henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annettua lakia, kotoutumisen edistämisestä annettua lakia, terveydenhuoltolakia, kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä korkeaa osaamistasoa vaativaa työtä varten annettua lakia, kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annettua lakia, rikosrekisterilakia, Maahanmuuttovirastosta annettua lakia, turvatoimista Maahanmuuttovirastossa annettua lakia, yksityisistä turvallisuuspalveluista annettua lakia, lastensuojelulakia, lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annettua lakia, hallinto-oikeuslakia, korkeimmasta hallinto-oikeudesta annettua lakia, henkilötietojen käsittelystä Tullissa annettua lakia, työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia sekä yleistukilakia.

Esityksen tarkoituksena on tehdä EU:n uuden muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksessa edellytetyt muutokset kansalliseen lainsäädäntöön. Koska suuri osa säädöksistä on suoraan sovellettavia asetuksia, päällekkäinen kansallinen lainsäädäntö kumottaisiin. Kansallista liikkumavaraa sisältävien säännösten osalta säädettäisiin uutta kansallista lainsäädäntöä ja muutettaisiin voimassa olevaa. Liikkumavaraa sisältyy erityisesti toimivaltaisiin viranomaisiin, kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tutkintaan, oikeusapuun, muutoksenhakuun sekä vastaanottopalveluihin. Suurin osa ehdotetuista säädösmuutoksista kohdistuisi ulkomaalaislakiin ja kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annettuun lakiin.

Esityksen mukaan Rajavartiolaitos, poliisi, Tulli ja suojelupoliisi olisivat niin sanotun seulonta-asetuksen mukaisia seulontaviranomaisia. Maahanmuuttovirastolle tulisi uusia tehtäviä, kun hakija jättäisi kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen Maahanmuuttovirastolle, joka myös antaisi sitä ennen maksutonta oikeudellista neuvontaa hakijalle. Muutoksenhaun pääasialliset muutokset liittyisivät tiettyjen kansainvälistä suojelua koskevien päätösten valitusaikojen lyhentämiseen ja hallinto-oikeuksien käsittelyaikojen säätämiseen. Vastaanoton muutokset liittyisivät vastaanottopalvelujen rajaamiseen, rajoittamiseen ja peruuttamiseen sekä vastaanottopalvelujen asiakkaan tunnistautumiseen ja liikkumisvapauden rajoittamiseen. Myös ilman huoltajaa olevien alaikäisten hakijoiden edustajajärjestelmä uudistettaisiin.

Täytäntöönpano sovitettaisiin yhteen pääministeri Petterin Orpon hallituksen hallitusohjelman tavoitteiden kanssa. Kansallista liikkumavaraa käytettäisiin yleisesti hallituksen ohjelman tavoitteen mukaisesti niin, että turvapaikkajärjestelmän väärinkäyttöä ehkäistään ja turvapaikkapolitiikkaa tiukennetaan sisältäen myös kielteisen päätöksen saaneiden tehokkaamman maasta poistumisen tai poistamisen. Lisäksi toteutetaan myös hallituksen ohjelman kirjausta, jonka mukaan Suomen turvapaikanhakujärjestelmää tehostetaan ja sen laatua kehitetään. Esityksellä toimeenpantaisiin lisäksi hallitusohjelman vastaanotto toimintaa koskevat tavoitteet.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 12.6.2026.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Yhteensä kymmenestä säädöksestä koostuva EU:n maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan uudistus (EU:n uusi muuttoliike- ja turvapaikkasopimus, pakti) on hyväksytty pitkään jatkuneiden neuvottelujen jälkeen vuonna 2024. Osa säädösehdotuksista oli annettu jo vuonna 2016. Pakti tarjoaa EU:lle oikeudellisen kehyksen ja välineet, joilla unioni voi edelleen tehostaa ulkorajojensa valvontaa, luoda tehokkaita, oikeudenmukaisia ja väärinkäytön estäviä turvapaikka- ja palauttamismenettelyjä sekä perustaa muuttoliikkeen yhteiseen hallintaan yhteisvastuujärjestelmän, jossa jäsenvaltioita ei jätetä yksin paineen alle. Säädösten täytäntöönpanolle on varattu kaksi vuotta aikaa. Niitä aletaan pääosin soveltaa 12.6.2026.

Laaja uudistuskokonaisuus kattaa yhteisen turvapaikkajärjestelmän uudistamisen, kumppanuudet EU:n ulkopuolisten maiden kanssa, paluiden tehostamisen sekä laillisten väylien edistämisen. Suurin osa säädöksistä on jäsenvaltioissa suoraan sovellettavia asetuksia, jotka koskevat muun muassa seulontaa¹, Eurodac-tietokantaa², turvapaikka-asioiden ja muuttoliikkeen hallintaa (hallinta-asetus³), turvapaikkamenettelyä (menettelyasetus⁴) sekä toimintaa kriisi- ja force majeure -tilanteissa (kriisiasetus⁵). Paktiin kuuluvat myös esimerkiksi uudelleensijoittamisasetus⁶, määritelmäasetus⁷ ja vastaanottodirektiivi⁸. Komissio on lisäksi antanut maaliskuussa 2025 paluusetusehdotuksen⁹, jonka tavoitteena on tehostaa palautusprosessia (HaVL 12/2025 vp).

-
- 1 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2024/1356 kolmansien maiden kansalaisia ulkorajoilla koskevan seulonnan käyttöönnotosta ja asetusten (EY) N:o 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 ja (EU) 2019/817 muuttamisesta
 - 2 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2024/1358 Eurodac-järjestelmän perustamisesta biometristen tietojen vertailua varten Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EU) 2024/1351 ja (EU) 2024/1350 ja neuvoston direktiivin 2001/55/EY tehokkaaksi soveltamiseksi ja laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden tunnistamiseksi sekä jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten ja Europolin esittämistä, Eurodac-tietoihin lainvalvontatarkoituksia varten tehtäviä vertailuja koskevista pyynnöistä ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EU) 2018/1240 ja (EU) 2019/818 muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 603/2013 kumoamisesta
 - 3 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2024/1351 turvapaikka-asioiden ja muuttoliikkeen hallinnasta, asetusten (EU) 2021/1147 ja (EU) 2021/1060 muuttamisesta ja asetuksen (EU) N:o 604/2013 kumoamisesta
 - 4 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2024/1348 kansainvälistä suojelua unionissa koskevan yhteisen menettelyn luomisesta ja direktiivin 2013/32/EU kumoamisesta
 - 5 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2024/1359 muuttoliikkeeseen ja turvapaikanhakuun liittyviin kriisitilanteisiin ja ylivoimaisen esteen tilanteisiin vastaamisesta ja asetuksen (EU) 2021/1147 muuttamisesta
 - 6 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2024/1350 uudelleensijoittamista ja humanitaarista maahanpääsyä koskevan unionin kehyksen käyttöönnotosta ja asetuksen (EU) 2021/1147 muuttamisesta
 - 7 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2024/1347 vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiselle kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle ja myönnetyn suojelun sisällölle, neuvoston direktiivin 2003/109/EY muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/95/EU kumoamisesta
 - 8 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2024/1346 kansainvälistä suojelua hakevien henkilöiden vastaanottoa jäsenvaltioissa koskevista vaatimuksista

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

Hallintovaliokunta on jo pitkään korostanut sitä, että tehokas palautusjärjestelmä on keskeinen osa toimivaa turvapaikkajärjestelmää ja muuttoliikkeen hallintaa. Valiokunta tähdentää, etteivät EU:n maahanmuutto- ja turvapaikkauudistuksen tavoitteet saumattomasta prosessista rajanylityksestä turvapaikkamenettelyyn ja tarvittaessa paluuseen voi toteutua, ellei palautuksia saada merkittävästi tehostettua. Myös uudistuksen keskeinen tavoite edelleen liikkumisen ehkäisemisestä vaatii toteutuakseen toimivan palautusjärjestelmän. Paluusäätelyn uudistamiselle on selkeä tarve, sillä komission arvion mukaan vain noin 20 prosenttia palautuspäätöksen saaneista kolmansien maiden kansalaisista tosiasiallisesti poistuu EU:n alueelta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan tehtäväksi EU:n uuden muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen edellyttämät muutokset kansalliseen lainsäädäntöön. Koska suurin osa (9/10) paktin säädöksistä on jäsenvaltioissa suoraan sovellettavia asetuksia, EU-lainsäädännön kanssa päällekkäinen kansallinen sääntely kumotaan. Ehdotetulla lainsäädännöllä pannaan kansallisesti täytäntöön uusi vastaanottodirektiivi, joka on ainoa paktiin sisältyvä direktiivi. Myös valiokunnan käsiteltävänä samaan aikaan oleva hallituksen esitys HE 51/2026 vp liittyy osin paktin täytäntöönpanoon.

Paktin säädöksiin sisältyy kansallista liikkumavaraa, minkä vuoksi esityksessä ehdotetaan uutta kansallista lainsäädäntöä ja voimassa olevan lainsäädännön muuttamista. Kansallista liikkumavaraa sisältyy erityisesti toimivaltaisiin viranomaisiin, turvapaikkahakemuksen tutkintaan, muutoksenhakuun sekä vastaanottoa koskevaan lainsäädäntöön. Yhteensä muutoksia ehdotetaan 20:een lakiin. Suurin osa muutoksista kohdistuu ulkomaalaislakiin (301/2004) ja kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annettuun lakiin (746/2011, vastaanottolaki).

Esityksen perusteluista ilmenee, että paktin täytäntöönpano sovitetaan yhteen hallitusohjelman tavoitteiden kanssa. Kansallista liikkumavaraa on tarkoitus käyttää niin, että turvapaikka- ja vastaanottojärjestelmän väärinkäyttöä ehkäistään, niitä tehostetaan ja niiden laatua kehitetään ja turvapaikkapolitiikkaa tiukennetaan. Koska paktilla kehitetään yhteistä eurooppalaista järjestelmää, kansallisen liikkumavaran käytössä on huomioitu myös paktin yleiset tavoitteet ulkorajojen valvonnan ja kansainvälistä suojelua koskevien menettelyjen tehostamisesta sekä koko järjestelmän väärinkäytön ja luvattoman Suomesta muualle Eurooppaan tapahtuvan edelleen liikkumisen estämisestä. Kansallisen liikkumavaran käytöllä tavoitellaan myös erityisesti sisäisen turvallisuuden vahvistumista. Hallintovaliokunta toteaa, että ulkomaalaislakiin on kuluvalle vaalikaudella tehty useita muutoksia, joilla on otettu hallitusohjelman mukaisesti käyttöön EU:n määritelmä-, menettely- ja paluudirektiivien mahdollistamia tiukennuksia (esim. HaVM 2/2025 vp — HE 143/2024 vp, HaVM 17/2024 vp — HE 29/2024 vp ja HaVM 10/2024 vp — HE 30/2024 vp). Ulkomaalais- ja kansalaisuuslainsäädäntöä on muutoinkin tiukennettu.

9 Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi yhteisen järjestelmän perustamisesta unionissa laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamiseksi ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/115/EY, neuvoston direktiivin 2001/40/EY ja neuvoston päätöksen 2004/191/EY kumoamisesta (COM(2025) 101 final)

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

Hallintovaliokunta on saanut asiassa perustuslakivaliokunnan (PeVL 30/2026 vp) ja lakivaliokunnan lausunnon (LaVL 4/2026 vp). Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Lakivaliokunta keskittyy lausunnossaan toimialansa mukaisesti oikeusapua ja muutoksenhakua koskeviin kysymyksiin.

Hallintovaliokunta toteaa, että hallituksen esitys on merkittävän laaja ja yhtyy perustuslakivaliokunnan näkemykseen siitä, että se on kokonaisuutena varsin laadukkaasti valmisteltu. Valiokunta kiinnittää kuitenkin perustuslakivaliokunnan tavoin huomiota siihen, että esitys on annettu eduskunnalle 16.4.2026 ja siinä ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 12.6.2026. Esityksen eduskuntakäsittelylle jäävä aika on suhteessa esityksen laajuuteen näin ollen huomattavan niukka. Hallintovaliokunta pitää tästä huolimatta tärkeänä, että ehdotettu lainsäädäntö tulee voimaan viimeistään 12.6.2026, jolloin paktin säädöksiä aletaan soveltaa.

Hallintovaliokunta on antanut paktiin liittyvistä säädösehdotuksista niiden eri käsittelyvaiheissa useita lausuntoja (esim. HaVL 4/2022 vp, HaVL 6/2021 vp, HaVL 9/2021 vp ja HaVL 27/2020 vp). Valiokunta on lausunnoissaan pitänyt välttämättömänä, että EU:n jäsenvaltiot saavat vihdoin luotua yhteisen maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan, jonka yhteisiä sääntöjä myös noudatetaan yhdenmukaisesti jäsenvaltioissa. Turvapaikkajärjestelmää koskevat säädökset liittyvät kiinteästi toisiinsa, eivätkä voi toimia tehokkaasti erikseen. Yhdessä säädökset muodostavat yhtenäisen järjestelmän, joka ilmentää kokonaisvaltaista ja tasapainoista eurooppalaista lähestymistapaa muuttoliikkeisiin. Valiokunta tähdentää, että kaikkien paktiin liittyvien osa-alueiden on oltava kunnossa, jotta paktista ja etenkin sen soveltamisesta muodostuu tasapainoinen ja toimiva kokonaisuus.

Hallintovaliokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä tästä mietinnöstä ilmenevin huomioin ja muutosehdotuksin.

EU:n muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen yleiset tavoitteet

EU:n ulkorajojen valvontaa pyritään tehostamaan seulonta-asetuksen, menettelyasetuksen ja paluurajamenettelyasetuksen sääntelyllä. Kaikki ilman maahantulon edellytyksiä olevat seulotaan, ja heidän henkilöllisyytensä, heidän aiheuttamansa turvallisuusriski sekä heidän haavoittuvuutensa ja terveytensä tarkastetaan. Tämä koskee myös EU:n alueella kiinni otettuja henkilöitä, joille ei ole vielä tehty seulontaa tai rajatarkastusta sekä henkilöitä, jotka hakevat kansainvälistä suojelua rajanylityspaikalla. Valiokunta toteaa, että uusien velvoitteiden onnistunut täytäntöönpano edellyttää, että seulonta ja rajalla tapahtuvat turvapaikka- ja palauttamismenettelyt toimivat saumattomasti yhdessä ja varmistavat tehokkaan, perusteellisen ja oikeudenmukaisen päätöksenteon.

Vastaanottodirektiivissä säädetään vastaanottovaatimusten vähimmäistasosta, jonka tarkoituksena on varmistaa kansainvälistä suojelua hakevien riittävä elintaso ja tasavertaiset elinolosuhteet kaikissa jäsenvaltioissa. Yhdenmukaisilla vastaanotto-olosuhteilla pyritään vähentämään vastaanotto-olosuhteiden välisten eroavaisuuksien osaltaan aiheuttamaa, hakijoiden myöhempää liikkumista jäsenvaltiosta toiseen.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

Turvapaikkajärjestelmän luotettavuuden säilyttämisen sekä edelleen liikkumisen vähentämisen ja väärinkäytösten ehkäisemisen kannalta ratkaisevan tärkeässä asemassa ovat nykyistä tehokkaammat ja yhdenmukaisemmat menettelyt. Menettelyasetuksella ja määritelmäasetuksella virtaviivaistetaan ja yhdenmukaistetaan yksittäisten turvapaikkahakemusten arviointia ja päätöksentekoprosessia EU:ssa. Samalla vahvistetaan kansainvälistä suojelua hakevien ja saavien henkilöiden suojatoimia, oikeuksia ja takeita. Menettelyihin liittyvät muutokset tarjoavat jäsenvaltioille mahdollisuuden vastata nykyisiin haasteisiin, jotka liittyvät pitkiin menettelyihin ja kertyneeseen käsittelyruuhkaan.

Kuten valiokunta on edellä todennut, EU:n muuttoliike- ja turvapaikkapolitiikka on toimivaa vain siinä tapauksessa, että ne henkilöt, joilla ei ole oikeutta oleskella EU:ssa, todella palautetaan lähtömaihinsa. Paktissa palautusten tehostamiseen pyritään velvoittamalla jäsenvaltiot tekemään kaikille kielteisen kansainvälistä suojelua koskevan päätöksen saaneille samanaikaisesti tai pian sen jälkeen myös palauttamispäätös.

Yksi paktin ensisijaisista tavoitteista on toimivan ja vakaan vastuunjaon luominen kaikkialle unioniin ja edelleen liikkumisen kannustimien vähentäminen. Hallinta-asetuksella otetaan käyttöön nykyistä oikeudenmukaisemmat ja toimivammat vastuuta koskevat säännöt. Menettelyjä tehostetaan lyhentämällä määräaikoja ja muuttamalla takaisinottomenettely ilmoitukseksi. Asetus sisältää myös uusia hakijoiden velvollisuuksia, joilla on tarkoitus vähentää järjestelmän väärinkäyttöä. Vastapainona vastuuta koskeville säännöille EU:ssa otetaan ensimmäistä kertaa käyttöön pysyvä oikeudellisesti sitova, mutta joustava yhteisvastuumeکانismi.

Paktin sääntelyllä vahvistetaan ja selvennetään edelleen suojatoimia ja takeita, jotka koskevat kansainvälistä suojelua hakevia henkilöitä ja henkilöitä, joilla on erityistarpeita, kuten alaikäisiä. Suojatoimet ja takeet sisältävät muun muassa vahvistetut tiedonsaantioikeudet kansainvälistä suojelua hakeville henkilöille, jotta he ymmärtävät oikeutensa, velvollisuutensa ja velvollisuuksiensa noudattamatta jättämisen seuraukset ajoissa. Lisäksi ne sisältävät uuden oikeuden maksuttomaan oikeudelliseen neuvontaan menettelyn hallinnollisessa vaiheessa ja haavoittuvuuksien, menettelyyn ja vastaanottoon liittyvien erityistarpeiden tunnistamisen aikaisemmassa vaiheessa sekä riippumattoman perusoikeuksien noudattamisen seuraamiseksi perustettavan mekanismin seulontavaiheen ja rajamenettelyn aikana.

Seulonta

Seulonnan tavoitteena on tehostaa ulkorajat ylittävien kolmansien maiden kansalaisten valvontaa, tunnistaa kaikki kolmansien maiden kansalaiset, joita seulonta koskee, ja tarkistaa asiaankuuluvista tietokannoista, muodostavatko nämä henkilöt mahdollisesti uhan sisäiselle turvallisuudelle. Seulontaan tulee sisältyä myös alustavia terveys- ja haavoittuvuustarkastuksia, jotta voidaan tunnistaa terveydenhuollon tarpeessa olevat henkilöt ja henkilöt, jotka mahdollisesti muodostavat uhan kansanterveydelle, sekä tunnistaa haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt. Tarkastusten on asetuksen mukaan helpotettava tällaisten henkilöiden ohjaamista asianmukaiseen menettelyyn. Seulonnan jälkeen henkilö ohjataan seuraavaan menettelyyn, kuten kansainvälisen suojelun hakemuksen rekisteröintiin ja jättämiseen tai maasta poistamiseen.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

Seulonta on kokonaan uusi menettely, joka kohdistuu henkilöihin, jotka eivät täytä maahantuloedellytyksiä tai jotka ovat hakeneet kansainvälistä suojelua. Hallituksen esityksessä arvioidaan, että seulottavien henkilöiden määrä Suomessa olisi vuodessa noin 500 henkilöä ulkorajalla ja noin 1 500 henkilöä sisämaassa. Viranomaisten alustavien arvioiden mukaan valtaosa seulottavista henkilöistä hakee kansainvälistä suojelua

Jäsenvaltioiden on seulonta-asetuksen mukaan nimettävä seulontaviranomaiset ja varmistettava, että viranomaisten henkilöstöllä on asianmukainen tietämys ja että he ovat saaneet tarvittavan koulutuksen Schengenin rajasäännöstön 16 artiklan mukaisesti. Suomessa seulontaviranomaisia ovat ehdotetun sääntelyn mukaan Rajavartiolaitos, poliisi, Tulli ja suojelupoliisi. Rajavartiolaitos ja Tulli suorittavat seulontaa ulkorajalla, poliisi sisämaassa ja rajatarkastustehtäviä suorittaessaan. Käytännössä seulontatehtävät ulkorajalla jaetaan vastaavalla tavalla kuin rajatarkastusvastuut jakautuvat. Suojelupoliisiin tehtävät seulonnassa rajoittuvat turvallisuustarkastuksen suorittamiseen, minkä lisäksi suojelupoliisi voi osallistua henkilöllisyyden tunnistamiseen. Valiokunta katsoo, että seulontamenettely parantaa viranomaisten mahdollisuuksia tunnistaa laittomasti maassa olevat tai maahan pyrkivät kolmannen maan kansalaiset sekä mahdollistaa nykyistä paremmin yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle vaarallisten ulkomaalaisten havaitsemisen.

Valiokunta toteaa, että Suomessa on jo aiemmin otettu käyttöön EU:n menettelydirektiivin¹⁰ mukainen rajamenettely, joka tulee paktiin kuuluvan menettelyasetuksen myötä tiettyjen perusteiden osalta kaikissa jäsenvaltioissa pakolliseksi (HaVM 10/2024 vp — HE 30/2024 vp). Rajamenettelystä, siihen liittyvästä liikkumisvapauden rajoittamisesta ja rajamenettelyn päättymisestä säädetään voimassa olevan ulkomaalaislain 104 a—c §:ssä.

Myös seulottaville henkilöille säädetään velvollisuus oleskella seulontaviranomaisen osoittamassa seulontapaikassa ja seulontamajoituspaikassa. Seulontamajoituspaikassa pysyminen voidaan varmistaa estein, kuten aidoilla ja lukituilla porteilla. Liikkumisvapautta rajoitetaan samaan tapaan kuin rajamenettelyssä. Seulottavalla henkilöllä ei ole ehdotetun sääntelyn mukaan oikeutta poistua hänelle osoitetusta seulontamajoituspaikasta muutoin kuin kiireellisen terveydenhoidon saamiseksi. Seulontaviranomainen voi valvoa seulontamajoituspaikan aluetta teknisen valvonnan keinoin.

Ulkorajalla tehtävän seulonnan kesto on enintään seitsemän päivää ja Suomen alueella tehtävän seulonnan kesto enintään kolme päivää, kun rajamenettely voi kestää muutoksenhakuineen yhteensä 12 viikkoa. Seulontamenettelyn kesto on siis rajamenettelyä lyhyempi. Ulkorajan ylittäneille seulottaville henkilöille ei saa seulonta-asetuksen mukaisesti antaa lupaa tulla jäsenvaltion alueelle. Vaikka seulottavat henkilöt oleskelevat jo Suomessa, asetuksessa veloitetaan jäsenvaltioita varmistamaan, että seulottavat henkilöt pysyvät seulontaviranomaisten tavoitettavissa koko seulonnan ajan.

Paktissa edellytetään, että jäsenvaltiot säätävät seulonta- ja rajamenettelyn perusoikeuksien seurantamekanismista. Yhdenvertaisuusvaltuutettu valvoo ehdotetun sääntelyn mukaan unionin

¹⁰ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/32/EU kansainvälisen suojelun myöntämistä tai pois-tamista koskevista yhteisistä menettelyistä (uudelleenlaadittu)

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

oikeuden ja kansainvälisen oikeuden noudattamista menettelyissä. Yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävänä on jo nykyisin muun ohella maasta poistamisen valvonta. Ehdotetussa ulkomaalaislain 16 j §:ssä säädetään yhdenvertaisuusvaltuutetun oikeudesta saada tietoa, tehdä tarkastuksia, asettaa uhkasakko sekä antaa vuotuisia suosituksia. Seulonta-asetuksen mukainen perusteltujen väitteiden käsittely on tarkoitus käsitellä kanteluna siinä viranomaisessa, jota kantelu koskee.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin yhdenvertaisuusvaltuutetulle osoitettavan perusoikeuksien riippumattomaan seurantamekanismin seurantatehtävän resurssitarpeet. Yhdenvertaisuusvaltuutetun oman arvion mukaan seurantatehtävä voidaan käynnistää kahden henkilötyövuoden resurssilla, mutta edellyttää jatkossa noin viiden henkilötyövuoden resursointia. Saadun selvityksen mukaan perusoikeusseurantamekanismin mukaista valvontaa voidaan kohdistaa esimerkiksi pistemäisesti, eikä EU-säädöksissä edellytetä jokaisen tapauksen läpikäyntiä valvonnassa. Perustelujen mukaan perusoikeusseurantamekanismin pysyviä kustannuksia ja henkilöresurssin tarvetta voidaan arvioida paremmin toiminnan käynnistyttyä. Perusoikeuksien seurantamekanismille on mahdollista hakea ja saada EU-rahoitusta.

Neuvontaa tarjoavilla järjestöillä ja henkilöillä on seulonta-asetuksen mukaan oltava tosiasiallinen pääsy seulottavien henkilöiden luokse seulonnan aikana. Tätä oikeutta voidaan kuitenkin rajoittaa esimerkiksi yleisen järjestyksen perusteella. Esityksessä ehdotetaan käytettäväksi seulonta-asetuksen sallimaa kansallista liikkumavaraa rajoittamalla pääsyä tietyissä tapauksissa. Tarkoituksena on rajoittaa seulonnan alkuvaiheessa neuvontajärjestöjen ja -henkilöiden fyysistä läsnäoloa seulontapaikalla tiloissa, jotka on varattu seulontaviranomaisten tehtävien hoitoon. Tavoitteena on, että ehdotetulla sääntelyllä voidaan varmistaa seulontaviranomaisen toimipaikan hallinnointi ja tiloissa käsiteltävän salassa pidettävän tiedon ja muiden tilassa asioivien henkilöiden tietojen turvallinen käsittely. Tällainen tarve korostuu esimerkiksi laajamittaisen tai välineellistetyn maahantulon tilanteessa taikka silloin, jos kyseessä on pandemiatilanne.

Valiokunta toteaa, edellä todetussa neuvonnassa on kyse eri asiasta kuin avustajan käytössä. Ehdotetun sääntelyn perusteella ei voida rajoittaa ulkomaalaislain 8 §:n mukaisen avustajan läsnäoloa seulontamenettelyn aikana eikä muusta lainsäädännöstä tulevia valvontaelinten oikeuksia. Ehdotettu sääntely ei myöskään rajoita neuvontaa tarjoavien järjestöjen mahdollisuutta antaa neuvontaa puhelimitse tai viestisovellusten avulla. Lisäksi tietoa on mahdollista tarjota esimerkiksi seulontapaikalla tai sähköisesti saatavilla olevin esittein ilman neuvontajärjestöjen edustajien tai muiden neuvontaa tarjoavien henkilöiden läsnäoloa.

Oikeusapu ja oikeudellinen neuvonta hallintomenettelyssä

Hallinta-asetuksessa ja menettelyasetuksessa ei velvoiteta tarjoamaan maksutonta oikeusapua menettelyn hallinnollisessa vaiheessa, mutta niissä edellytetään oikeusapua ja oikeudellisen edustajan tarjoamista muutoksenhaussa. Jäsenvaltioilla on näin ollen liikkumavaraa maksuttoman oikeusavun antamiseen hallintomenettelyssä. Esityksessä ehdotetaan muutoksia tähän liittyvään lainsäädäntöön.

Voimassa olevan ulkomaalaislain 9 §:n 1 momentin mukaan ulkomaalaisen oikeudesta saada oikeusapua säädetään oikeusapulaissa (257/2002). Ulkomaalaisen oikeus oikeusapuun ei siten

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

nykyisin lähtökohtaisesti poikkea muista tilanteista. Ulkomaalaislain 9 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jossa säädetään oikeusapuun kuuluvista toimenpiteistä menettelyasetuksen mukaisessa kansainvälisen suojelun myöntämisestä sekä hallinta-asetuksen mukaisessa vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisestä koskevissa hallintomenettelyissä. Näissä hallintomenettelyissä oikeusapuun kuuluvat ehdotetun säännöksen mukaan ne oikeusavustajan toimenpiteet, jotka ovat asiassa välttämättömiä.

Hallintovaliokunta toteaa, että oikeusapua rajattiin vuonna 2016 turvapaikkamenettelyn hallinnollisesta vaiheesta niin, että oikeusapuun ei kuulunut avustajan läsnäolo turvapaikkapuhuttelussa, ellei avustajan läsnäolo ollut erityisen painavista syistä tarpeen (HaVL 13/2016 vp — HE 32/2016 vp). Mainittu sääntely kumottiin vuonna 2021 voimaan tulleella nykyisellä sääntelyllä, jolla ulkomaalaislain mukainen oikeusapu yhdenmukaistettiin muihin asiaryhmiin (HaVL 19/2021 vp — HE 247/2020 vp). Tällä muutoksella pyrittiin vaikuttamaan siihen, että koko prosessi sujuisi entistä tehokkaammin kaikkien siihen osallisten kannalta.

Perustuslakivaliokunnan mielestä nyt ehdotettu sääntely, joka rajaa oikeusavun hallintomenettelyssä välttämättömiin toimenpiteisiin, ei muodostu ongelmalliseksi perustuslain 21 §:n kannalta. Valiokunnan mielestä lasten oikeuksien kannalta parempi vaihtoehto olisi kuitenkin se, että lapset kokonaisuudessaan rajattaisiin oikeusavun välttämättömyyttä koskevan rajauksen ulkopuolelle. Hallintovaliokunnan olisi perustuslakivaliokunnan mukaan perusteltua muuttaa sääntelyä tältä osin. Lakivaliokunta pitää puolestaan tärkeänä, että oikeusapuun tehtävän muutoksen vaikutuksia muun muassa menettelyn kestoon seurataan.

Hakijalla on oikeus hallinnollisen menettelyn aikana pyytää menettelyasetuksen ja hallinta-asetuksen mukaista maksutonta oikeudellista neuvontaa, jota on järjestettävä hänelle viimeistään hakemuksen rekisteröinnin jälkeen ja ennen hakemuksen jättämistä. Hallintovaliokunnan saaman selvityksen mukaan oikeusavun rajoittamisella hallintomenettelyssä välttämättömiin toimenpiteisiin pyritään välttämään päällekkäisyyttä maksutonta oikeudellista neuvontaa koskevan velvoittavan paktin sääntelyn kanssa. Osa oikeudellisessa neuvonnassa annettavasta neuvonnasta on sellaista, jota hakija saa nykyisin oikeudelliselta avustajaltaan. Myös ilman huoltajaa olevat alaikäiset hakijat saavat oikeudellista neuvontaa, jota ehdotuksen mukaan antaa Maahanmuuttovirasto.

Oikeusavun antamiseen liittyvien toimenpiteiden toteuttaminen vaatii ehdotuksen mukaan välttämättömyysarvioinnin jokaisen toimenpiteen kohdalla myös alaikäisillä. Erona edellä todettuun aiemmin ulkomaalaislaissa säädettyyn rajoitukseen nyt ei ehdoteta jonkin tietyn toimenpiteen lähes kategorista sulkemista pois oikeusavun piiristä. Oikeusavustajan on harkintaa tehdessään arvioitava, että toimenpide on välttämätön hakijan oikeusturvan turvaamiseksi. Jo nyt oikeusavustajat harkitsevat tarkkaan ja huolellisesti kaikkien toimenpiteiden tarpeellisuuden myös alaikäisen kohdalla ja tämän vuoksi oikeudellinen avustaja ei automaattisesti osallistu aina esimerkiksi alaikäisen puhutteluun. Kuten hallituksen esityksen säännöskohtaisissa perusteluissakin todetaan, toimenpiteen välttämättömyyttä arvioitaessa tulee ottaa huomioon asian laatu ja merkitys sekä olosuhteet kokonaisuudessaan. Erityisesti olosuhteisiin voisi vaikuttaa hakijan kyky ymmärtää menettelyn tarkoitus ja hänen oma vastuunsa asian selvittämisessä sekä kyky tehdä riittävästi selkoa perusteistaan kansainvälistä suojelua

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

koskevalle hakemukselleen. Valiokunta ei pidä tarpeellisenä sulkea alaikäisiä kategorisesti välttämättömyysarvioinnin ulkopuolelle.

Maahanmuuttopakti sisältää edellä todetuin tavoin velvollisuuden maksuttoman oikeudellisen neuvonnan tarjoamiseen. Tältä osin ehdotetaan, että Maahanmuuttovirasto antaa hakijoille maksutonta oikeudellista neuvontaa, joka voidaan antaa ryhmäneuvontana usealle hakijalle samanaikaisesti, ja jossa hakijalle annetaan tietoa kansainvälisen suojelun myöntämistä koskevan menettelyn kulusta, vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja menettelyjen soveltamiseen liittyvästä ohjeistuksesta sekä hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan menettelyissä. Hallintovaliokunta pitää lakivaliokunnan tavoin maksutonta oikeudellista neuvontaa perusteltuna ja tärkeänä, mutta korostaa, että se ei korvaa oikeusapulaissa tarkoitettua oikeusapua.

Valitusajat ja muutoksenhaku

Menettelyasetuksessa säädetään muutoksenhausta asetuksessa säädetyissä kansainvälisen suojelun myöntämistä ja poistamista koskevilla menettelyissä tehtäviin päätöksiin. Menettelyasetuksen säännökset velvoittavat jäsenvaltioita ensimmäisen asteen muutoksenhaussa. Jäsenvaltioiden on menettelyasetuksen mukaan asetettava kansallisessa lainsäädännössään valituksen tekemiselle määräajat, joista on säädettävä asetuksessa vahvistettujen määräaikojen puitteissa.

Yleisesti sovellettavista valitusajoista säädetään nykyisin kansallisesti oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019). Valitusaika on kyseisen yleislain mukaan 30 päivää päätöksen tiedoksisaannista. Tätä valitusaikaa sovelletaan myös kansainvälistä suojelua koskeviin päätöksiin.

Esityksessä ehdotetaan menettelyasetuksessa edellytetyn mukaisesti, että ulkomaalaislakiin sisällytetään erityissäännökset kansainvälistä suojelua koskevien päätösten valitusajoista. Ehdotetun sääntelyn mukaan nopeissa menettelyissä, joissa hakijalla ei ole automaattista oikeutta jäädä jäsenvaltion alueelle hylätyn hakemuksen muutoksenhaun ajaksi, valitus tulee tehdä kymmenen päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Menettelyasetuksen mukaan ajan tulee olla vähintään viisi päivää ja enintään kymmenen päivää, joten esityksessä ehdotetaan asetuksen mahdollistamaa enimmäisaikaa.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että muissa kansainvälistä suojelua koskevilla menettelyissä valitusaika on 30 päivää. Menettelyasetuksen mukaan valitusajan tulee olla 14 päivän ja 30 päivän välillä, joten esityksessä ehdotetaan asetuksen mahdollistamaa enimmäisaikaa. Koska valitusaika määräytyy voimassa olevan yleislainsäädännön mukaisesti, valitusajasta ei ehdoteta säädettävän ulkomaalaislaissa erikseen.

Hallinta-asetuksen vastuunmäärittämistä koskevien menettelyjen osalta siirtopäätökseen ehdotetaan kahden viikon valitusaikaa. Nykyisin sovelletaan yleistä 30 päivän valitusaikaa, mutta hallinta-asetus edellyttää vähintään viikon ja enintään kolmen viikon valitusaikaa, joten valitusaikaa tulee lyhentää. Esityksessä ehdotettua määräaikaa perustellaan sillä, että siirtopäätöksessä on pääasiassa kyse hakijan siirtämisestä hakemuksen tutkinnasta vastuussa

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

olevaan eurooppalaiseen valtioon. Hakemusta ei siten ole tässä vaiheessa tutkittu aineellisesti, vaan päätös kohdistuu siihen, mikä EU:n jäsenvaltio taikka hallinta-asetuksen vastuunmäärittämistä soveltava eurooppalainen valtio on vastuussa hakemuksen tutkinnasta.

Lisäksi sekä siirtopäätöksen täytäntöönpanoa että Suomen alueelle muutoksenhaun ajaksi jäämistä koskeva hakemus on tehtävä hallinto-oikeudelle seitsemän päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu tiedoksi. Tähän määräaikaan sisältyy viisi arkipäivää. Ehdotetut ajat vastaavat voimassa olevassa ulkomaalaislain 198 b §:ssä täytäntöönpanoa koskevasta hakemuksesta säädettyä. Ne täyttävät myös sekä menettely- että hallinta-asetuksessa säädetty edellytykset, sillä menettelyasetuksen mukaan määräajan on oltava vähintään viisi päivää ja hallinta-asetuksen mukaan määräaika ei saa olla pidempi kuin valituksen tekemiselle säädetty määräaika.

Hallintovaliokunta toteaa, että hallinta-asetuksen siirtopäätöstä koskevaa valitusmääräaikaa lukuun ottamatta esityksessä on pyritty pitäytymään mahdollisimman pitkälti voimassa olevissa ja asetusten mahdollistamissa pisimmissä valitusajoissa. Valiokunta pitää ratkaisua perusteltuna sekä hakijan oikeusturvan että asianmukaisen ja tehokkaan tuomioistuinmenettelyn turvaamisen kannalta. Valitusaikojen laskentatapa vuorostaan perustuu suoraan sovellettaviin menettely- ja hallinta-asetuksiin, joten niistä ei voida säätää kansallisesti.

Menettelyasetuksessa edellytetään, että jäsenvaltiot vahvistavat kansallisessa lainsäädännössään määräajat, joiden kuluessa tuomioistuin käsittelee valitukset. Tämä on tehtävä rajoittamatta muutoksenhaun asianmukaista ja perusteellista tutkintaa. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi hallinto-oikeudelle kolmen kuukauden määräaika tutkia valitus, jos on kyse sellaisesta päätöksestä, jonka nojalla hakijalla ei ole automaattista oikeutta jäädä jäsenvaltion alueelle muutoksenhaun ajaksi ja jos tällaista oikeutta hänelle ei ole hakemuksesta myönnetty. Muissa tapauksissa käsittelyajaksi ehdotetaan kuusi kuukautta. Näiden määräaikojen lisäksi ehdotetaan vielä erillistä määräaikaa valituksen käsittelemiselle rajamenettelyssä. Rajamenettelyä koskee menettelyasetuksen edellytys 12 viikon kokonaismääräajasta, joka tulee jakaa hallinnollisen vaiheen ja muutoksenhaun välillä.

Esityksen perustelujen mukaan valittajan oikeusturvan varmistamiseksi esityksessä ehdotetaan, että käsittelyajoista säädetään niin, että hallinto-oikeuden tulee pyrkiä käsittelemään valitus säädetyissä ajoissa. Tavoitteeksi säädetty aika liittyy perustelujen mukaan hakijan oikeusturvan lisäksi myös tuomioistuimen riippumattomuuteen. Jos olisi kyse esimerkiksi oikeudellisesti tai tosiseikkojen osalta monimutkaisesta tapauksesta, tuomioistuimen olisi esityksen mukaan voitava ylittää säädetty määräaika, jotta asia saataisiin ratkaistua asianmukaisesti ja riittävän perusteellisesti.

Perustuslakivaliokunnan mielestä nyt ehdotetun kaltainen sääntely, jossa säädetään, että hallinto-oikeuksien tulisi pyrkiä käsittelemään valitus säädetyissä ajoissa, mutta joka ei aseta ehdotonta velvollisuutta noudattaa kyseisiä määräaikoja, ei muodostu valtiosääntöisesti ongelmalliseksi.

Lakivaliokunta korostaa lausunnossaan tuomioistuinten riittävän resursoinnin tärkeyttä. Muutoin riskinä muun muassa on, että muita kuin kansainvälistä suojelua koskevien asiaryhmien käsittelyajat pitenevät. Tällä taas olisi kielteisiä vaikutuksia yksilöille ja yrityksille sekä yhteiskunnan muuhun toimintaan. Edellä esitetyn perusteella ja ottaen huomioon, että

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

käsittelyaikojen pituudet ovat jäsenvaltioiden harkinnassa, lakivaliokunta pitää tärkeänä, että ehdotettujen käsittelyaikojen toimivuutta ja vaikutuksia seurataan ja ryhdytään korjaaviin toimenpiteisiin, jos aihetta ilmenee. Hallintovaliokunta pitää edellä todetun lisäksi tärkeänä, että myös mahdollisuuksia hallinto-oikeuksissa käsiteltävien asioiden vähentämiseen aktiivisesti selvitetään.

Vastaanottodirektiivin täytäntöönpano

Ehdotetulla lainsäädännöllä pannaan kansallisesti täytäntöön uusi EU:n vastaanottodirektiivi. Keskeiset vastaanottoa koskevat muutokset liittyvät vastaanottopalvelujen rajaamiseen, rajoittamiseen ja peruuttamiseen sekä vastaanottopalvelujen asiakkaan tunnistautumiseen ja liikkumisvapauden rajoittamiseen. Myös ilman huoltajaa olevien alaikäisten hakijoiden edustajajärjestelmä uudistetaan. Valiokunta pitää ehdotettuja muutoksia myös näiltä osin perusteltuina.

Vastaanottopalveluja annetaan ehdotuksen mukaan jatkossa vain sellaisille kansainvälistä suojelua hakeville tai tilapäistä suojelua saaville, jotka ovat kolmannen maan kansalaisia tai kansalaisuudettomia. EU- kansalaisilla ei näin ollen ole enää oikeutta saada vastaanottopalveluja. Vastaanottopalveluja ei myöskään anneta enää myöhemmän eli uusintahakemuksen tehneelle, jos hänellä ei ole oikeutta jäädä Suomeen hakemuksen tutkinnan ajaksi.

Vastaanottopalvelujen keston rajaamisella pyritään edistämään sekä maasta poistumista että sujuvaa siirtymistä kuntaan. Kielteisen päätöksen saaneen vastaanottopalvelut päättyvät ehdotetun sääntelyn mukaan enintään 60 päivän kuluttua ja myöhemmän hakemuksen tehneen enintään 14 päivän kuluttua siitä, kun heidän oikeutensa jäädä Suomen alueelle päättyy. Valiokunta pitää tärkeänä, että sellaiset ulkomaalaiset, joilla ei ole oikeutta oleskella Suomessa, poistuvat tai heidät poistetaan maasta tehokkaasti. Valiokunta pitää myös tärkeänä, että oleskeluluvan saaneiden kuntiin siirtymistä nopeutetaan.

Nopeilla menettelyillä ja määräajoilla sekä rajoittamalla vastaanottopalveluiden saajia ja kestoja varmistetaan, että vastaanottojärjestelmässä vietetty aika on mahdollisimman lyhyt. Tämä tuottaa merkittäviä säästöjä vastaanoton menoihin. Vastaanottopalvelujen saajaan ja kielteisen päätöksen saaneiden vastaanottopalvelujen keston ehdotettujen muutosten yhteenlasketuksi laskennalliseksi kustannussäästökseksi on arvioitu vuositasolla noin 14 miljoonaa euroa. Lisäksi tilapäistä suojelua saavien nopeamman kuntaan siirtymisen arvioidaan tuottavan noin 19,8 miljoonan laskennallisen kustannussäästön vastaanoton menoihin.

Kansainvälistä suojelua ja tilapäistä suojelua hakevan tulee jatkossa tunnistautua säännöllisesti vastaanottokeskuksessa vastaanottopalvelujen saamiseksi. Tunnistautumisvelvollisuus ei koske alaikäisiä eikä työssäkäyviä henkilöitä. Tunnistautumisvelvollisuuden tarkoituksena on varmistaa, että vastaanottopalvelujen saaja on viranomaisten tavoitettavissa sekä ehkäistä edelleen liikkumista ja vastaanottojärjestelmän väärinkäyttöä.

Vastaanottorahan ja käyttörahan määrää on pienennetty väliaikaisella lainsäädännöllä (HaVM 12/2024 vp ja HaVM 20/2025 vp). Tämä vastaanottolain väliaikainen sääntely ehdotetaan säädettäväksi osaksi pysyvää lainsäädäntöä. Kyseinen väliaikainen lainmuutos on säädetty

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 25/2024 vp). Nyt ehdotettu sääntely mahdollistaa lisäksi vastaanottopalvelujen saajalle myönnettävän vastaanottorahan perusosan alentamisen 20 prosentilla, jos henkilö ei ilman perusteltua syytä noudattaisi hänelle asetettuja velvoitteita, kuten velvollisuutta tunnistautua, osallistua hänelle osoitetulle kurssille taikka velvollisuutta oleskella tietyllä maantieteellisellä alueella tai asua määrättyssä vastaanottokeskuksessa.

Perustuslakivaliokunnalla ei ole lausunnossaan huomautettava ehdotettuun sääntelyyn, josta käy ilmi valiokunnan edellyttämällä tavalla myöntämisen ja myöntämisen edellytysten oikeusharkintaisuus. Valiokunnan mielestä myöskään sääntelyyn sisältyvä mahdollisuus vastaanottorahan perusosan alentamiseen ei muodostu ongelmalliseksi perustuslain 19 §:n 1 momentin mukaisen oikeuden kannalta ottaen huomioon, että tuen saajille on perustuslakivaliokunnan mukaan ollut mahdollista asettaa perustuslain estämättä velvoitteita (PeVL 31/1997 vp, s. 4, PeVL 34/2010 vp, s. 2, PeVL 11/2023 vp, kappale 12 ja PeVL 52/2025 vp, kappale 4).

Hallintovaliokunta toteaa, että laajamittaisen maahantulon tai muussa maahantulon häiriötilanteessa vastaanottopalvelujen saajan välttämätön toimeentulo voidaan ehdotetun sääntelyn mukaan turvata lyhytaikaisesti hyödykkeillä, jos sisäministeriö ottaisi käyttöön EU:n muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen mukaisen valmiussuunnitelman ja ilmoittaisi sen käyttöönotosta komissiolle ja EU:n turvapaikkavirastolle. Tällä varaudutaan tilanteisiin, joissa yksittäisten vastaanottorahaa koskevien päätösten tekeminen ei ole mahdollista. Vastaanottopalveluista perittäviä maksuja voidaan jatkossa periä myös takautuvasti, jos käy ilmi, että henkilöllä olisi ollut riittävästi tuloja tai varallisuutta maksun suorittamiseen sinä aikana, kun hänelle on annettu palveluja. Takautuva perintä ei kuitenkaan saa johtaa siihen, että henkilölle olisi myönnettävä vastaanottorahaa. Muutoksen tarkoituksena on ehkäistä järjestelmän väärinkäyttöä.

Ilman huoltajaa olevalle lapselle määrätään jatkossa tilapäinen edustaja ennen varsinaisen edustajan määräämistä. Varsinaisen edustajan määräämiselle asetetaan 15 päivän määräaika. Lisäksi edustajan kelpoisuusedellytyksiä, tehtäviä, edustajatoiminnan valvontaa ja edustajan vapauttamista tehtävästä sekä tehtävän lakkaamista täsmennetään.

Maahanmuuttovirasto voi ehdotetun sääntelyn mukaan päättää kansainvälistä suojelua hakevien sijoittamisesta tietyille maantieteelliselle alueelle, jos se on tarpeen kansainvälisen suojelun menettelyn tai vastaanottojärjestelmän hallinnoimiseksi. Hakijan tulee oleskella kyseisellä alueella päätöksen voimassaolon ajan. Maantieteellisellä alueella tarkoitetaan esimerkiksi maakuntaa, kuntaa tai vastaavaa aluetta. Hakija saa vastaanottopalvelut hänelle osoitetusta vastaanottokeskuksesta, eikä sijoittamisella ole vaikutusta palvelujen saantiin tai hakijan yksityiselämän koskemattomuuteen. Muutoksen tavoitteena on varmistaa viranomaisten mahdollisuus käsitellä hakemuksia tehokkaasti, sijoittaa vastaanoton piirissä olevia hakijoita tasaisesti Suomen sisällä ja varmistaa tarvittavien palvelujen riittävyys.

Hakijan liikkumisvapautta voidaan ehdotetun vastaanottolain 50 §:n mukaan rajoittaa yleiseen järjestyksen liittyvistä syistä tai menettelyyn liittyvistä syistä, jos on olemassa pakenemisen vaara. Pakenemisen vaara voitaisiin olettaa olevan erityisesti hakijalla, joka on saanut

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

siirtopäätöksen, koska hän oleskelee väärässä jäsenvaltiossa. Kyseessä ei olisi ulkomaalaislain mukainen turvaamistoimi, jonka asettaminen edellyttää yksilöllistä harkintaa ja jonka perusteena on yleensä henkilön oma käytös. Hakija määrättäisiin asumaan tiettyssä vastaanottokeskuksessa ja ilmoittautumaan siellä määräajoin tai olemaan läsnä tiettyinä aikoina. Jos hakija ei noudattaisi vaatimusta asua määrättyssä vastaanottokeskuksessa, voitaisiin häneltä alentaa vastaanottorahaa tai yksilöllisten edellytysten täytyessä, häneen voitaisiin kohdistaa turvaamistoimia. Rajoituksen tarkoituksena on yllättävien maahanmuuton tilanteiden hallinta sekä sen varmistaminen, että hakija on tarvittaessa viranomaisten tavoitettavissa.

Viranomaisten resursseista

Hallitusohjelmaan sisältyy useita Maahanmuuttoviraston lupajärjestelmän tehostamiseen ja hakemusten käsittelyaikojen lyhentämiseen liittyviä tavoitteita sekä merkittävä määrä ulkomaalais- ja kansalaisuuslainsäädännön kehittämishankkeita, joiden tavoitteena on tiukentaa lainsäädäntöä nykyisestä. Hallintovaliokunta on jo käsitellyt huomattavan osan näistä hallituksen esityksistä. Valiokunta on todennut, että lainsäädännön muutoksista aiheutuu aluksi lisäresurssitarvetta Maahanmuuttovirastolle lisääntyvien tehtävien muodossa, mutta jos muutosten tavoitteet toteutuvat, etenkin turvapaikkahakemusten määrän arvioidaan pidemmällä aikavälillä vähentyvän. Myös nyt puheena oleva paktin täytäntöönpano asettaa haasteita Maahanmuuttoviraston resurssien riittävyydelle. Viraston kehyksiin tehtävät lisäsäästöt luonnollisesti lisäävät näitä haasteita. Lainsäädännön muutokset ja muut hallitusohjelman mukaiset tehostamistoimet edellyttävät Maahanmuuttoviraston riittävää resursointia. Valiokunta pitää tärkeänä, että käytössä olevat resurssit myös kohdennetaan virastossa tarkoituksenmukaisesti.

Maahanmuuttovirastossa on viime vuosina panostettu voimakkaasti lupaprosessien sujuvoittamiseen ja etenkin automaatio- ja ICT-kehitykseen, joilla tavoitellaan muun ohella käsittelyaikojen lyhentämistä ja kustannustehokkuuden lisäämistä. Nämä kehittämistoimet ovat jo alkaneet tuottaa tuloksia. Valiokunta pitää tärkeänä, että Maahanmuuttoviraston eri prosesseissa hyödynnetään lainsäädännön mahdollistamin tavoin mahdollisimman tehokkaasti automaatiota ja muita teknologisia ratkaisuja. Myös mahdollisuuksia hyödyntää tekoälyä nykyistä laajemmin on syytä selvittää. Jos Maahanmuuttoviraston toimintamenoihin kohdistetaan liian suuret säästövelvoitteet, riskinä on, ettei automaatiolla ja muilla kehittämistoimenpiteillä tavoiteltu säästöpotentiaali toteudu suunnitellusti. Hakemusten käsittelyajat uhkaavat pidentyä, jollei hakemusten käsittelyyn kohdenneta riittävästi resursseja.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan lähtökohtana on, että paktin täytäntöönpanosta aiheutuvat kustannukset hoidetaan olemassa olevalla kehysrahoituksella. Tarkoituksena on hyödyntää EU-rahoitusta täysimääräisesti. Paktiin liittyvät uudet tehtävät ja säädetyt käsittelyajat edellyttävät viranomaisilta ja hallinto-oikeuksilta toiminnan ja prosessien kehittämistä ja tehostamista. Saadun selvityksen mukaan EU-rahoitusta voidaan käyttää etenkin kehittämishankkeisiin, joilla voidaan tehostaa menettelyjä, sekä tietojärjestelmien kehittämiseen. EU-rahoitusta on saatavilla pelkästään paktin täytäntöönpanoon ohjelmakaudella 2021—2027 yhteensä yli 50 miljoonaa euroa (BMVI-rahasto n. 29 milj. euroa, AMIF-rahasto n. 25 milj. euroa). Valiokunta toteaa, että turvapaikkahakemusten määrä on tällä hetkellä pieni ja edelleen laskusuunnassa edellisiin vuosiin verrattuna. Myös rajamenettelyyn ohjautuvia hakemuksia

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

arvioidaan jatkossakin olevan vähän Suomen itärajan ollessa suljettuna. Valiokunta tähdentää, Maahanmuuttoviraston lisäksi myös seulontaviranomaisten ja hallinto-oikeuksien riittävät resurssit on turvattava, jotta paktin sääntelyä ja sen tavoitteita voidaan toteuttaa asianmukaisesti.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

16 a §. Seulontaviranomaisten keskinäinen tehtäväjako. Ehdotetussa pykälässä säädetään seulontaviranomaisten keskinäisestä tehtäväjaosta. Seulottaville kolmansien maiden kansalaisille on seulonta-asetuksen mukaan tehtävä turvallisuustarkastus sen todentamiseksi, muodostavatko he mahdollisesti uhkan sisäiselle turvallisuudelle. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on katsottu, ettei ehdotetussa laissa säädetä riittävän tarkasti seulontaan liittyvän uhka-arvion tekemisestä ja siihen liittyvän turvallisuuslausunnon laatimisesta. Tämä tehtävä tulisi saadun selvityksen mukaan osoittaa poliisille, jolla on siihen paras asiantuntemus. Hallintovaliokunta ehdottaa saamansa selvityksen perusteella, että pykälään lisätään uusi 4 momentti, jonka mukaan poliisi antaa pyynnöstä seulontaviranomaiselle arvion siitä, voiko seulottava henkilö muodostaa uhkan sisäiselle turvallisuudelle seulonta-asetuksessa tarkoitettun turvallisuustarkastuksen perusteella. Tämä tarkoittaa sitä, että hallituksen esityksessä ehdotetut 4—7 momentti siirtyvät 5-8 momentiksi.

Edellä tarkoitettu arvio annettaisiin esimerkiksi tilanteissa, joissa seulontamenettelyyn kuuluvan turvallisuustarkastuksen aikana saadaan viite siitä, että henkilöstä olisi tehtävä Eurodac-asetuksessa tarkoitettu turvallisuusilmoitus. Kyse olisi siten tilanteista, joissa olisi viitteitä seulottavan henkilön osallisuudesta terrorismirikoksiin tai muuhun vakavaan rikollisuuteen. Tehtävä säädettäisiin edellä mainituin tavoin poliisille ja tarkoituksena on, että se keskitettäisiin sisäisiin järjestelyin keskusrikospoliisiin. Asiantuntijakuulemisessa esitetyn arvion mukaan tehtävästä aiheutuu kahden henkilötyövuoden lisäresurssitarve.

16 b §. Seulontaviranomaisena toimivan virkamiehen toimivaltuudet seulonnassa.

Seulontaviranomaisena toimivalla virkamiehellä on ehdotetun pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan oikeus suorittaa seulonta-asetuksen 15 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu turvallisuustarkastus tietokantoihin tehtävinä hakuina. Hallintovaliokunta on edellä ehdottanut 16 a §:ään lisättäväksi uuden 4 momentin, jonka mukaan poliisi antaa pyynnöstä seulontaviranomaiselle arvion siitä, voiko seulottava henkilö muodostaa uhkan sisäiselle turvallisuudelle seulonta-asetuksessa tarkoitettun turvallisuustarkastuksen perusteella. Valiokunta ehdottaa tämän johdosta, että 16 b §:n 1 momentin 2 kohtaa täydennetään maininnalla siitä, että seulontaviranomaisena toimivalla virkamiehellä on oikeus pyytää poliisilta 16 a §:n 4 momentissa tarkoitettu arvio.

98 §. Tutkintamenettelyn kesto tuomioistuimen kumotessa kansainvälistä suojelua koskevan päätöksen ja palauttaessa sen Maahanmuuttovirastolle uudelleen käsiteltäväksi. Valiokunta on tehnyt teknisen korjauksen pykälän 1 kohtaan.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

2 Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain muuttamisesta

23 a §. Tulojen ja varojen ilmoittaminen. Ehdotetussa pykälässä säädetään vastaanottokeskuksen asiakkaan velvollisuudesta antaa tiedot tuloistaan ja varoistaan sille vastaanottokeskukselle, jonka asiakkaaksi hänet on rekisteröity. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty huomiota siihen, että ilmoitusvelvollisuuden alaiset tiedot vaikuttavat kattavan tilitapahtumatietoja, jotka on katsottu perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä valtiosääntöisesti arkaluonteisiksi tiedoiksi, joiden käsittely on rajattava täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä vain välttämättömään. Hallintovaliokunta ehdottaa saamansa selvityksen perusteella säännöstä täsmennettäväksi niin, että tulojen ja varojen ilmoittamisvelvollisuus rajataan koskemaan tietoja, jotka ovat välttämättömiä vastaanottorahan ja käyttörahan myöntämisen sekä muiden vastaanottopalvelujen antamisen kannalta. Valiokunta toteaa, että jos henkilöllä on tuloja tai varoja, hänellä ei ole käytännössä oikeutta saada vastaanottorahaa tai käyttörahaa. Tällöin hänen tulee maksaa vastaanottopalveluista perittävä maksu.

32 §. Vastaanottopalveluista perittävät maksut ja maksun takautuva perintä.

Lakiehdotuksesta ilmenee, että pykälään on ollut tarkoitus lisätä uusi 4-6 momentti. Tämä on otettava huomioon lakiehdotuksen johtolauseessa. Pykälän 4 momentissa säädetään siitä, että maksu peritään täysimääräisesti, jos vastaanottopalvelujen saaja ei ilmoita tulojaan ja varojaan 23 a §:n mukaisesti. Pykälän 5 momentissa säädetään maksun perimisestä takautuvasti ja 6 momentissa muun ohella siitä, että Maahanmuuttovirasto päättää maksun takautuvasta perinnästä. Ehdotetussa pykälässä on siis 6 momenttia toisin kuin säännöskohtaisissa perusteluissa on todettu.

63 a §. Tiedoksiannon välittäminen. Ehdotetun lain 6 luvussa säädetään vastaanottopalveluja koskevista rajoitustoimista. Hakija ei hallinta-asetuksen 18 artiklan mukaan ole oikeutettu vastaanottodirektiivin mukaisiin olosuhteisiin siitä alkaen, kun hän on saanut tiedoksi päätöksen siirtämisestä vastuussa olevaan jäsenvaltioon. Päätökset hakijan siirtämisestä ja vastaanottopalvelujen peruuttamisesta tulee antaa hakijalle tiedoksi samassa yhteydessä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan pykälässä ehdotettu sääntely tiedoksiannon välittämisestä voi vaikeuttaa lain soveltamista ja sitä tulee näin ollen täsmentää.

Ulkomaalaislain 205 §:n 4 momenttia ehdotetaan samaan aikaan valiokunnan käsiteltävässä olevassa hallituksen esityksessä HE 51/2026 vp muutettavaksi niin, että hakijan maasta poistamista tai siirtämistä koskevan tiedoksiannon toimittaa poliisi tai rajatarkastusviranomainen taikka jommankumman pyynnöstä Maahanmuuttovirasto, jos se voi tarkoituksenmukaisesti huolehtia tiedoksiantotehtävästä. Jotta päätös palvelujen peruuttamisesta voidaan antaa samaan aikaan siirtopäätöksen kanssa, valiokunta ehdottaa, että vastaanottolain 63 a §:ään lisätään uusi 2 momentti, jonka mukaan vastaanottolain 48 §:ssä tarkoitettu päätös siirtopäätöksen saaneen vastaanottopalvelujen peruuttamisesta annetaan tiedoksi siirtopäätöksen yhteydessä ulkomaalaislain 205 §:n 4 momentin mukaisesti. Pykälän otsikko ei tämän muutoksen jälkeen enää vastaa sen sisältöä, joten valiokunta ehdottaa myös pykälän otsikkoa muutettavaksi (Tiedoksianto).

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

Lisäksi on saadun selvityksen mukaan tarkoituksenmukaista, että vastaanottokeskus antaa vastaanottopalvelujen saajalle tiedoksi vastaanottopalveluista perittävän maksun takautuvaa perintää koskevan päätöksen vastaavasti kuin se antaa tiedoksi muut Maahanmuuttoviraston tehtäväksi ehdotetut vastaanottopalveluja koskevat päätökset. Koska joissain tilanteissa voi olla tarkoituksenmukaista, että myös Maahanmuuttovirasto antaa tekemänsä päätöksen tiedoksi, valiokunta ehdottaa pykälään lisättäväksi tätä koskevan sääntelyn.

4 Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain muuttamisesta

18 §. Tietojen saanti eräistä eurooppalaisista tietojärjestelmistä terrorismirikosten ja vakavien rikosten estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi. Pykälän otsikkoa on muutettu aiemmin hyväksytyllä muutoksella (EV 48/2026 vp — HE 163/2025 vp) niin, että siinä puhutaan terrorismirikosten sijaan terroristisista rikoksista. Valiokunta on sovittanut nyt ehdotetun muutoksen yhteen tämän aiemmin tehdyn muutoksen kanssa. Muutoksella on vaikutusta myös lakiehdotuksen johtolauseeseen.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Hallintovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 52/2026 vp sisältyvät 3. ja 5.—20. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 52/2026 vp sisältyvät 1., 2. ja 4. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

ulkomaalaislain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan ulkomaalaislain (301/2004) 3 §:n 16 kohta, 87 a, 87 b, 88, 88 b—88 e, 89, 96, 96 a, 97, 97 b, 98 a, 99, 99 a, 104, 107, 108 ja 133 § ja 196 §:n 5 momentti,
sellaisina kuin ne ovat, 3 §:n 16 kohta ja 97 ja 98 a § laissa 501/2016, 87 a ja 88 c § laissa 323/2009, 87 b, 88 d ja 88 e § laissa 422/2014, 88 ja 89 § laissa 666/2024, 88 b § laissa 323/2009 ja

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

247/2025, 96 § laeissa 973/2007, 501/2016 ja 472/2024, 96 a, 97 b, 99 ja 99 a § laissa 194/2015, 104 § laissa 426/2024, 107 § laeissa 666/2024 ja 247/2025, 108 § laeissa 323/2009 ja 666/2024, 133 § laeissa 749/2011 ja 816/2022 ja 196 §:n 5 momentti laissa 1022/2018,

muutetaan 3 §:n 12 a ja 27 kohta, 6 a ja 6 b §, 35 §:n 2 ja 3 momentti, 39 §:n 1 momentti, 40 §:n 4 momentti, 52 c §:n 2 momentti, 54 §:n 2 momentti, 55 §:n 1 momentti, 56 d §:n 2 ja 3 momentti, 57 §:n 4 momentti, 58 §:n 4 ja 8 momentti, 60 d §:n 1 momentti, 81 b §:n 2 momentti, 81 c §:n 7 momentti, 87 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 94 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 95, 95 a—95 c, 97 a, 98, 100—103, 104 a—104 c, 105 ja 106 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 110 §:n 3 momentti, 112 §:n 1 momentin 3 kohta, 113 §:n 1 momentti, 116 §, 116 a §:n 4 momentti, 117 ja 133 a §, 135 §:n 1 momentti, 136 a §:n 1 momentti, 147 a §:n 2 momentti, 193 ja 198 a §, 198 b §:n 1 momentti, 199 ja 200 a § ja 208 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 12 a kohta ja 106 § laissa 323/2009, 3 §:n 27 kohta ja 58 §:n 8 momentti laissa 147/2025, 6 a § laissa 549/2010, 6 b § laeissa 549/2010, 501/2016 ja 472/2024, 35 §:n 2 momentti, 133 a § ja 147 a §:n 2 momentti laissa 472/2024, 35 §:n 3 momentti laissa 64/2025, 39 §:n 1 momentti laissa 302/2025, 40 §:n 4 momentti, 136 a §:n 1 momentti, 198 b §:n 1 momentti ja 200 a § laissa 247/2025, 52 c §:n 2 momentti laissa 389/2015, 54 §:n 2 momentti, 55 §:n 1 momentti ja 87 § laissa 666/2024, 56 d §:n 2 ja 3 momentti laissa 1408/2025, 57 §:n 4 momentti ja 58 §:n 4 momentti laissa 668/2013, 60 d §:n 1 momentti laissa 121/2018, 81 b §:n 2 momentti laissa 216/2023, 81 c §:n 7 momentti laissa 255/2025, 95 § laeissa 194/2015, 437/2019 ja 816/2022, 95 a § laeissa 194/2015 ja 426/2024, 95 b § laeissa 432/2009 ja 501/2016, 95 c ja 198 a § laissa 432/2009, 97 a § laeissa 194/2015, 426/2024 ja 247/2025, 98 § osaksi laissa 432/2009, 102 § laeissa 194/2015 ja 437/2019, 103 §, laissa 437/2019, 101, 104 a—104 c ja 105 § laissa 426/2024, 113 §:n 1 momentti laissa 332/2016, 116 ja 117 § laissa 501/2016, 116 a §:n 4 momentti laissa 816/2022, 193 § laissa 16/2017, 199 § laissa 1022/2018 ja 208 §:n 1 momentti laissa 49/2017, sekä

lisätään 3 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 619/2006, 358/2007, 323/2009, 631/2011, 1338/2011, 668/2013, 1218/2013, 332/2016, 501/2016, 121/2022, 216/2023, 389/2023 ja 147/2025, uusi 14 a, 14 b ja 28—32 kohta, 6 §:ään uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, lakiin uusi uusi 6 c §, 9 §:ään siitä lailla 737/2021 kumotun 2 momentin tilalle uusi 2 momentti, lakiin siitä lailla 1214/2013 kumotun 16 §:n tilalle uusi 16 § ja sen edelle uusi luvun otsikko, lakiin uusi 16 a—16 j §, 39 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 302/2025, uusi 5 momentti, 40 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 449/2012, 121/2022, 487/2024, 147/2025 ja 247/2025, uusi 5 momentti, jolloin nykyinen 5 momentti siirtyy 6 momentiksi, 53 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 720/2018, 216/2023, 225/2024 ja 666/2024, siitä lailla 225/2024 kumotun 8 momentin tilalle uusi 8 momentti, 81 b §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 216/2023 ja 1410/2025, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 ja 4 momentti siirtyvät 4 ja 5 momentiksi, 81 c §:ään sellaisena kuin se on laissa 255/2025 uusi 8 momentti, jolloin nykyinen 8 momentti siirtyy 9 momentiksi, 90 §:n edelle uusi väliotsikko, lakiin uusi 113 a ja 116 b sekä 116 c § ja sen edelle uusi väliotsikko, 131 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 631/2011, 332/2016, 620/2020, 1251/2020 ja 472/2024, uusi 6 momentti, 147 a §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 194/2015 ja 472/2024, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, lakiin uusi 190 c ja 190 d §, 191 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1218/2013, 132/2016, 121/2022 ja 216/2023, siitä lailla 216/2023 kumotun 9 kohdan tilalle uusi 9 kohta sekä uusi 2 momentti, lakiin uusi 193 a, 193 b, 198 c ja 200 b § ja 202 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1022/2018 ja 247/2025, uusi 4 momentti seuraavasti:

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

12 a) *toissijaisella suojeluasemalla* asemaa, joka myönnetään ulkomaalaiselle, joka voi saada vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiselle kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle ja myönnetyn suojelun sisällölle, neuvoston direktiivin 2003/109/EY muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/95/EU kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1347, jäljempänä *määritelmäasetus*, 3 artiklan 2 alakohdassa tarkoitettua toissijaista suojelua;

14 a) *turvapaikanhakijalla* henkilöä, joka on tehnyt kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen, josta ei ole vielä tehty lainvoimaista päätöstä;

14 b) *turvapaikkamenettelyllä* kansainvälistä suojelua unionissa koskevan yhteisen menettelyn luomisesta ja direktiivin 2013/32/EU kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2024/1348, jäljempänä *menettelyasetus*, tarkoitettua kansainvälisen suojelun myöntämistä koskevaa menettelyä;

27) *laittomalla oleskelulla* sellaisen kolmannen maan kansalaisen maassa oleskelua, joka ei täytä tai ei enää täytä Schengenin rajasäännöstössä säädettyjä maahantulon edellytyksiä tai tässä laissa säädettyjä maahantulon tai maassa oleskelun edellytyksiä;

28) *seulonta-asetuksella* kolmansien maiden kansalaisia ulkorajoilla koskevan seulonnan käyttöönotosta ja asetusten (EY) N:o 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 ja (EU) 2019/817 muuttamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2024/1356;

29) *seulottavalla henkilöllä* kolmannen maan kansalaista, joka kuuluu seulonta-asetuksen 5 tai 7 artiklan soveltamisalaan;

30) *seulontapaikalla* seulontaviranomaisen seulottavalle henkilölle osoittamaa rajanylityspaikkaa, poliisin toimipaikkaa, Tullin toimipaikkaa, muuta soveltuvaa seulontaviranomaisten hallinnoima paikkaa taikka muuta vastaavaa paikkaa, jossa seulontamenettelyn mukaiset tehtävät suoritetaan;

31) *seulontamajoituspaikalla* seulontaviranomaisen seulottavalle henkilölle osoittamaa majoitukseen soveltuvaa paikkaa;

32) *keskitetyllä seulonnalla* seulontamenettelyä, jossa seulontamenettelyyn kuuluvat tehtävät suoritetaan seulontaviranomaisten päätöksestä yhdellä tai useammalla seulontapaikalla laitton maahantulon, tartuntatautilain (1227/2016) 3 §:n 7 kohdassa tarkoitettuna poikkeuksellisen epidemian tai muun vastaavan syyn perusteella.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

6 §

Lain soveltaminen alaikäisiin

Kansainvälistä suojelua koskevasta lapsen kuulemisesta säädetään menettelyasetuksen 22 artiklan 3 kohdassa.

6 a §

Iän arviointi

Oleskelulupaa Suomessa hakevan tai perheenkokoajan iän selvittämiseksi voidaan tehdä iän arviointi, jos on epäily iästä. Kansainvälistä suojelua hakevan iän arvioinnista säädetään menettelyasetuksen 25 artiklassa.

Maahanmuuttovirasto tekee arvion:

- 1) kansainvälistä suojelua hakevan iästä saatuaan monitieteistä iän arviointia ja tarvittaessa oikeuslääketieteellistä iän arviointia koskevan lausunnon; sekä
- 2) oleskelulupaa hakevan tai perheenkokoajan iästä saatuaan oikeuslääketieteellistä iän arviointia koskevan lausunnon.

6 b §

Monitieteinen iän arviointi

Maahanmuuttovirasto pyytää menettelyasetuksen 25 artiklassa tarkoitettua monitieteistä iän arviointia varten vastaanottokeskukselta lausunnon kansainvälisen suojelun hakijan iästä. Vastaanottokeskuksen sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilökunta laatii lausunnon moniammatillisessa yhteistyössä.

Vastaanottokeskus voi tarvittaessa pyytää 1 momentissa tarkoitettua lausunnon myös julkisen tai yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköltä.

Kansainvälisen suojelun hakijan huoltajalla tai kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain (746/2011) 39 §:ssä tarkoitettulla edustajalla tai tilapäisellä edustajalla taikka muulla laillisella edustajalla on oikeus olla läsnä lausunnon laatimiseen liittyvissä tilanteissa, jotka edellyttävät hakijan henkilökohtaista läsnäoloa.

6 c §

Oikeuslääketieteellinen iän arviointi

Oikeuslääketieteellisen tutkimuksen oleskelulupaa Suomessa hakevan ulkomaalaisen tai perheenkokoajan iän selvittämiseksi tekee Maahanmuuttoviraston pyynnöstä Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Tutkimuksesta on laadittava kahden asiantuntijan yhteinen lausunto. Asiantuntijoista ainakin toisen on oltava Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen palveluksessa.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

Asiantuntijoina voivat toimia laillistettu lääkäri tai hammaslääkäri, jolla on tutkimuksen edellyttämä pätevyys.

Tutkimusta varten tarvittavat toimenpiteet voi tehdä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen pyynnöstä myös julkisen tai yksityisen terveydenhuollon toimintayksikkö. Tutkimusta varten tarvittavia toimenpiteitä tekevän on oltava terveydenhuollon ammattihenkilö. Tutkittavan huoltajalla tai kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain 39 §:ssä tarkoitetulla edustajalla tai tilapäisellä edustajalla taikka muulla laillisella edustajalla on oikeus olla läsnä tutkimusta suoritettaessa.

Mitä menettelyasetuksen 25 artiklan 4–6 kohdassa säädetään lääkärintarkastuksista, sovelletaan myös oleskelulupaa Suomessa hakevaan ulkomaalaiseen ja perheenkokoajaan.

9 §

Oikeusapu

Poiketen siitä, mitä oikeusapulaissa säädetään, menettelyasetuksessa tarkoitetussa kansainvälisen suojelun myöntämistä ja turvapaikka-asioiden ja muuttoliikkeen hallinnasta, asetusten (EU) 2021/1147 ja (EU) 2021/1060 muuttamisesta ja asetuksen (EU) N:o 604/2013 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2024/1351, jäljempänä *hallinta-asetus*, tarkoitetussa vastuunmäärittämistä koskevassa hallintomenettelyssä oikeusapuun kuuluvat ne oikeusavustajan toimenpiteet, jotka asiassa ovat välttämättömiä huomioon ottaen asian laatu ja merkitys sekä olosuhteet kokonaisuudessaan.

2 a luku

Seulonta ulkorajoilla ja Suomen alueella

16 §

Seulontaviranomaiset

Seulonta-asetuksen 2 artiklan 10 alakohdassa tarkoitettuja seulontaviranomaisia ovat Rajavartiolaitos, poliisi, Tulli ja suojelupoliisi.

16 a §

Seulontaviranomaisten keskinäinen tehtäväjako

Rajavartiolaitos suorittaa seulonta-asetuksen 5 artiklassa tarkoitettua seulontaa. Tulli suorittaa mainitussa artiklassa tarkoitettua seulontaa toimittaessaan rajatarkastusta tullilain (304/2016) 31 §:n perusteella.

Poliisi suorittaa seulonta-asetuksen 7 artiklassa tarkoitettua seulontaa sekä 5 artiklassa tarkoitettua seulontaa toimittaessaan rajatarkastusta poliisilain 2 luvun 21 §:n perusteella.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

Poliisi antaa toisen Euroopan unionin jäsenvaltion seurantaviranomaisille niiden jäsenvaltioiden tunnistamista koskevan keskitetyn järjestelmän perustamisesta, joilla on kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden tuomioita koskevia tietoja (ECRIS-TCN), eurooppalaisen rikosrekisteritietojärjestelmän täydentämiseksi ja asetuksen (EU) 2018/1726 muuttamisesta annetun asetuksen (EU) 2019/816 7 c artiklassa tarkoitetun lausunnon.

Poliisi antaa pyynnöstä seurantaviranomaiselle arvion siitä, voiko seulottava henkilö muodostaa uhkan sisäiselle turvallisuudelle seurantasetuksessa tarkoitetun turvallisuustarkastuksen perusteella. (Uusi 4 mom.)

Jos rajavalvonta on väliaikaisesti palautettu sisärajoille rajavartiolain 15 §:n mukaisesti, seurantaviranomaisten vastuu seuronasta jakautuu rajatarkastusvastuiden mukaisesti. (HE:n 4 mom.)

Suojelupoliisi osallistuu seurantasetuksen 15 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun turvallisuustarkastuksen suorittamiseen ja voi osallistua 14 artiklassa tarkoitettuun henkilön tunnistamiseen. Suojelupoliisilla on oikeus suorittaa myös muita turvallisuustarkastuksen suorittamisen kannalta välttämättömiä toimenpiteitä. (HE:n 5 mom.)

Ahvenanmaan maakunnan alueella seuronasta vastaavat Rajavartiolaitos ja Tulli. Rajavartiolaitos ja Tulli voivat tehdä seurantamenettelyyn liittyvissä tehtävissään yhteistyötä Ålands polismyndighet -nimisen viranomaisen kanssa. Yhteistyöstä ja kunkin viranomaisen toimivaltuuksista siinä säädetään erikseen. (HE:n 6 mom.)

Rajavartiolaitoksen, poliisin ja Tullin kesken voidaan sopia tilapäisistä ja lyhytaikaisista poikkeuksista seurantavastuussa. (HE:n 7 mom.)

16 b §

Seurantaviranomaisena toimivan virkamiehen toimivaltuudet seuronassa

Seurantaviranomaisena toimivalla virkamiehellä on seuronnan suorittamiseksi oikeus:

- 1) suorittaa seurantasetuksen 14 artiklassa tarkoitettu seulottavan henkilön tunnistaminen;
- 2) suorittaa seurantasetuksen 15 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu turvallisuustarkastus tietokantoihin tehtävinä hakuina ja pyytää poliisilta 16 a §:n 4 momentissa tarkoitettu arvio;
- 3) tallettaa seurantamenettelyn suorittamisen yhteydessä saadut tiedot noudattaen, mitä henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetussa laissa (615/2020) säädetään.

Rajavartiolaitoksen, poliisin ja Tullin seurantatehtävää suorittavalla virkamiehellä on lisäksi oikeus ilman rikosepäilyä:

- 1) estää seulottavan henkilön poistuminen seurantamenettelystä;
- 2) ottaa tilapäisesti haltuunsa asiakirjoja, tavaroita ja kulkuneuvoja, tarkastaa ja kohdistaa niihin etsintä;
- 3) suorittaa henkilöntarkastus esineen, omaisuuden, asiakirjan, tiedon tai seikan löytämiseksi noudattaen pakkokeinolain (806/2011) 8 luvun 30 §:n 1 kohtaa ja 33 §:ää sekä rajavartiolain 28 a §:ää, poliisilain 2 luvun 21 §:ää ja tullilain 31 §:ää.

Edellä 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettua poistumisen estämisestä ja 2 kohdassa tarkoitettua tavaroiden ja kulkuneuvon tilapäisestä haltuun ottamisesta seurantamenettelyn ajaksi päättää rajanylityspaikan esimiehenä toimiva rajavartiomies tai vähintään luutnantin arvoinen rajamies, päällystöön kuuluva poliisimies tai tullitoimipaikan esimiehenä toimiva tullimies tai tehtävään määrätty tullirikostorjunnan tai tullivalvonnan esimiehenä toimiva tullimies. Kiireellisessä tapauksessa poistumisen estää ja haltuunoton suorittaa seurantatehtävää

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

suorittava poliisimies, rajavartiomies tai tullimies, jonka on viivytyksettä saatettava asia edellä mainitun virkamiehen ratkaistavaksi.

16 c §

Neuvonta seulontamenettelyssä

Seulontaviranomaisen on seulonnan alussa annettava seulottavalle henkilölle tietoa seulontamenettelystä sekä hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan menettelyssä. Tieto annetaan kielellä, jota hänen perustellusti voidaan olettaa ymmärtävän. Seulottavan henkilön tulee allekirjoituksellaan vahvistaa saaneensa tiedot.

16 d §

Seulottavan henkilön läsnäolo seulontapaikassa ja seulontamajoituspaikassa

Seulontamenettelyn kestosta säädetään seulonta-asetuksen 8 artiklan 3 ja 4 kohdassa.

Seulottava henkilö on seulontamenettelyn ajan velvollinen oleskelemaan seulontaviranomaisen hänelle osoittamassa seulontapaikassa ja seulontamajoituspaikassa, jossa pysyminen voidaan varmistaa estein. Seulottavalle henkilölle on annettava selkeästi tieto seulontapaikan ja seulontamajoituspaikan alueen rajoista.

Seulontaviranomainen voi valvoa seulontamajoituspaikan aluetta teknisen valvonnan keinoin. Teknistä valvontaa ei saa kohdistaa majoitus-, saniteetti- tai pukeutumistilaan. Teknistä valvontaa käytetään seulontamajoituspaikan järjestyksen ja liikkumisvapauden rajoituksen toteutumisen varmistamiseksi. Teknisestä valvonnasta on ilmoitettava valvonnan kohteena olevalle henkilölle sopivalla merkillä.

Teknisestä valvonnasta kertyneiden tallenteiden käsittelyyn sovelletaan, mitä kunkin teknistä valvontaa suorittavan seulontaviranomaisen henkilötietojen käsittelystä erikseen säädetään.

Seulottavalla henkilöllä ei ole oikeutta poistua hänelle osoitetusta seulontapaikasta ja seulontamajoituspaikasta paitsi kiireellisen terveydenhoidon saamiseksi.

16 e §

Alaikäisen tilapäinen edustaja

Seulonnessa ilman huoltajaa olevan alaikäisen tilapäisen edustajan määräämisestä säädetään kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain 5 luvussa. Jos seulonnassa ilman huoltajaa oleva alaikäinen ei ole hakenut kansainvälistä suojelua, häneen sovelletaan lastensuojelulakia (417/2007).

16 f §

Seulottavan henkilön ylläpito

Seulontaviranomainen vastaa seulontapaikassa ja seulontaviranomaisen perustamassa seulontamajoituspaikassa oleskelevien seulottavien henkilöiden ylläpidosta.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

Maahanmuuttovirasto vastaa seulottavien henkilöiden majoituksen ja aterioiden järjestämisestä, jos seulottavan henkilön seulontamajoituspaikaksi on osoitettu vastaanottokeskus. Seulontaviranomainen vastaa seulottavien henkilöiden kuljettamisesta seulontamajoituspaikkaan.

Seulontaviranomainen ja Maahanmuuttovirasto voivat sopia 1 momentissa säädetyistä vastuista poikkeamisesta keskitetyn seulonnan tilanteessa tai muutoin tilapäisesti.

16 g §

Seulottavan henkilön alustava terveystarkastus

Maahanmuuttovirasto järjestää seulonta-asetuksen 12 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun alustavan terveystarkastuksen. Kansainvälistä suojelua hakevan henkilön alustava terveystarkastus toteutetaan osana kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetussa laissa tarkoitettuja vastaanottopalveluja.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään järjestämisvastuusta, korvaus Maahanmuuttoviraston muulle kuin kansainvälistä suojelua hakevalle henkilölle järjestämästä alustavasta terveystarkastuksesta määräytyy seulontaviranomaisen ja Maahanmuuttoviraston tekemän sopimuksen perusteella.

Edellä säädetyistä vastuista voidaan poiketa keskitetyn seulonnan tilanteessa tai muutoin tilapäisesti seulontaviranomaisen ja Maahanmuuttoviraston kesken sopimalla.

16 h §

Seulontalomakkeen tiedon virheellisyydestä ilmoittaminen

Jos seulottava henkilö tekee seulonta-asetuksen 17 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen vastaanottokeskukselle, ilmoitus tulee välittää seulontaviranomaiselle.

16 i §

Neuvontaa tarjoavien järjestöjen ja henkilöiden läsnäolo

Rajanylityspaikan esimies tai vähintään luutnantin arvoinen rajavartiomies, päällystään kuuluva poliisimies tai tullitoimipaikan esimiehenä toimiva tullimies voi pyynnöstä sallia neuvontaa ja neuvonantoa tarjoavien järjestöjen ja henkilöiden läsnäolon seulonnassa seulontapaikassa, jos läsnäolo ei vaaranna rajanylityspaikan, poliisin toimipaikan, tullitoimipaikan tai muun seulontapaikan turvallisuutta, yleistä järjestystä tai hallinnointia.

Rajanylityspaikan esimies tai vähintään luutnantin arvoinen rajavartiomies, päällystään kuuluva poliisimies tai tullitoimipaikan esimiehenä toimiva tullimies voi kieltää neuvontaa ja neuvonantoa tarjoavien järjestöjen ja henkilöiden läsnäolon seulontamajoituspaikassa, jos läsnäolo voi vaarantaa seulontamajoituspaikan turvallisuutta, yleistä järjestystä tai hallinnointia.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

16 j §

Perusoikeuksien riippumaton seurantamekanismi

Seulonta-asetuksen 10 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan a alakohdassa ja menettelyasetuksen 43 artiklan 4 kohdassa tarkoitetuista riippumattoman seurantamekanismin seurantatehtävistä vastaa yhdenvertaisuusvaltuutettu.

Seulonta-asetuksen 10 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan b alakohdassa tarkoitettujen perusteltujen väitteiden käsittelystä ja tutkinnasta vastaa seulontamenettelystä tai rajamenettelystä vastaava viranomainen. Perusteltujen väitteiden käsittelyyn ja tutkintaan sovelletaan hallintolain 8 a lukua.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun oikeuteen saada tietoja ja selvityksiä 1 momentissa tarkoitettua tehtävää hoitamiseksi sovelletaan yhdenvertaisuusvaltuutetusta annetun lain (1326/2014) 4 §:n 1 momenttia sekä 5 ja 11 §:ää.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun oikeuteen tehdä tarkastus 1 momentissa tarkoitettua tehtävää hoitamiseksi sovelletaan yhdenvertaisuusvaltuutetusta annetun lain 6 §:n 1 momenttia. Tarkastus voi olla myös ennalta ilmoittamaton.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu voi antaa valtioneuvostolle vuosittain suosituksia seurantatehtävässään tekemiensä havaintojen perusteella. Yhdenvertaisuusvaltuutettu voi antaa viranomaiselle lausuntoja ja suosituksia 1 momentin mukaisissa tehtävissään.

Seulonta-asetuksen 10 artiklan 2 kohdan kuudennessa alakohdassa tarkoitettuun asianmukaiseen turvallisuus selvitykseen sovelletaan turvallisuus selvityslakia (726/2014).

35 §

Tunnistaminen oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä

Määräaikainen oleskelulupa voidaan kuitenkin myöntää voimassa olevan matkustusasiakirjan puuttumisesta huolimatta, jos se myönnetään 51, 52, 52 a, 52 d, 52 e, 110, 113 a §:n tai kansainvälisen suojelun perusteella. Ensimmäinen määräaikainen oleskelulupa voidaan myöntää matkustusasiakirjan puuttumisesta huolimatta Suomessa syntyneelle lapselle, jolle myönnetään oleskelulupa perhesiteen perusteella.

Jos hakijalle on myönnetty määräaikainen oleskelulupa kansainvälisen suojelun perusteella, pysyvä oleskelulupa voidaan näillä edellytyksillä myöntää voimassa olevan matkustusasiakirjan puuttumisesta huolimatta.

39 §

Toimeentuloedellytys oleskelulupaa myönnettäessä

Oleskeluluvan myöntäminen edellyttää, että ulkomaalaisen toimeentulo on turvattu, jollei tässä laissa toisin säädetä. Toimeentuloedellytyksestä voidaan yksittäisessä tapauksessa poiketa, jos siihen on poikkeuksellisen painava syy tai lapsen etu sitä vaatii. Toimeentuloedellytystä ei

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

sovelleta myönnettäessä oleskelulupa kansainvälisen suojelun taikka 6 luvun perusteella, ellei 114 §:n 3 momentista, 114 a §:n 4 momentista tai 115 §:n 2 momentista muuta johdu.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja lapsen etuun ja poikkeuksellisen painavaan syyhyn perustuvia poikkeuksia ei sovelleta, jos kyse on 56 d §:ssä tarkoitettusta pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupaa koskevasta hakemuksesta. Lisäksi toimeentulon on tällöin oltava turvattu riippumatta siitä, millä perusteella hakija oleskelee tai on aiemmin oleskellut Suomessa.

40 §

Oleskeluoikeus

Kansainvälistä suojelua hakevan oikeudesta oleskella maassa, kunnes hakemukseen on tehty päätös, säädetään menettelyasetuksen 10 artiklassa sekä tämän lain 102 §:ssä.

Kansainvälistä suojelua hakevan oikeudesta oleskella Suomen alueella rajamenettelyn aikana säädetään menettelyasetuksen 43 artiklan 2 kohdassa.

52 c §

Harkinta-ajasta päättäminen

Kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetussa laissa tarkoitettua auttamisjärjestelmää ylläpitävä Joutsenon vastaanottokeskus voi päättää harkinta-ajan antamisesta, jatkamisesta ja keskeyttämisestä, jos ihmiskaupan uhri otetaan auttamisjärjestelmään ennen kuin poliisi tai rajatarkastusviranomainen on tehnyt asiaa koskevan päätöksen. Vastaanottokeskus ilmoittaa viipymättä harkinta-aikaa koskevista päätöksistään poliisille.

53 §

Ensimmäisen määräaikaisen oleskeluluvan pituus

Tilapäinen oleskelulupa, joka on myönnetty 113 a §:n perusteella, myönnetään enintään yhdeksi vuodeksi.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

54 §

Jatkoluvan myöntäminen

Jos ulkomaalainen on saanut oleskeluluvan kansainvälisen suojelun perusteella, uusi määräaikainen oleskelulupa myönnetään, jollei asiassa ilmene määritelmäasetuksen 14 tai 19 artiklan taikka menettelyasetuksen 66 artiklan 6 kohdan mukaisia perusteita pakolaisaseman tai toissijaisen suojeluaseman poistamiselle.

55 §

Jatkoluvan pituus

Uusi määräaikainen oleskelulupa myönnetään enintään neljäksi vuodeksi. Uusi määräaikainen oleskelulupa pakolaisuuden perusteella myönnetään kolmeksi vuodeksi. Uusi määräaikainen oleskelulupa toissijaisen suojelun perusteella myönnetään kahdeksi vuodeksi. Uusi tilapäinen oleskelulupa myönnetään enintään yhdeksi vuodeksi, jos se myönnetään 113 a §:n perusteella.

56 d §

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskeluluvan myöntäminen

Alle kuuden kuukauden yhtäjaksoinen oleskelu Suomen ulkopuolella ei keskeytä yhtäjaksoista oleskelua, jos poissaolojaksot ovat yhteensä enintään kymmenen kuukautta. Oleskelua voidaan erityisistä syistä pitää yhtäjaksoisena edellä mainittuja ajanjaksoja pidemmistä poissaolojaksoista huolimatta, joita ei kuitenkaan oteta huomioon oleskeluaikaa laskettaessa. Jos pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskeluluvan hakija on EU:n sinisen kortin haltija, alle kahdentoista kuukauden yhtäjaksoinen oleskelu Euroopan unionin ulkopuolella ei keskeytä yhtäjaksoista oleskelua, jos poissaolojaksot ovat yhteensä enintään kahdeksantoista kuukautta. Jos kansainvälistä suojelua saanut tavataan toisesta Euroopan unionin jäsenvaltiosta niin, ettei hänellä ole siellä oleskeluoikeutta, hänen yhtäjaksoinen oleskelunsa keskeytyy riippumatta siitä, miten kauan tai mistä syystä hän on ollut Suomen ulkopuolella.

Viiden vuoden määräaika lasketaan ensimmäisen jatkuvaa maassa oleskelua varten myönnetyn määräaikaisen oleskeluluvan alkamispäivästä tai maahantulopäivästä, jos kolmannen maan kansalaisella on ollut jatkuva oleskelulupa maahan tullessaan. Pakolaisen ja toissijaista suojelua saavan osalta määräaika lasketaan kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen jättöpäivästä, jos pakolaisasema tai toissijainen suojeluasema on myönnetty kyseisen hakemuksen perusteella. Sellaisen EU:n sinisen kortin haltijan osalta, joka on käyttänyt erityisosaajadirektiivin 21 artiklassa tarkoitettua pitkäaikaista liikkuvuutta, viiden vuoden yhtäjaksoista oleskelua laskettaessa otetaan huomioon myös laillinen oleskelu jossakin Euroopan unionin jäsenvaltiossa EU:n sinisen kortin haltijana sekä lisäksi korkeaa pätevyyttä vaativaa työtä varten myönnetyn kansallisen oleskeluluvan ja tutkijan luvan haltijana sekä kansainvälistä

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

suojelua saavana henkilönä. Opiskelijan luvan haltijana laillisesta oleskelusta otetaan huomioon puolet. Lisäksi EU:n sinisen kortin haltijan osalta edellytetään, että hän välittömästi ennen oleskelulupahakemuksen jättämistä on oleskellut luvallisesti maassa yhtäjaksoisesti kaksi vuotta.

57 §

Pysyvän oleskeluluvan ja pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskeluluvan myöntämisen esteet

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupaa ei myönnetä pakolaisasemaan tai toissijaiseen suojeluasemaan perustuvan oleskelun perusteella, jos asema on peruutettu määritelmäasetuksen 14 artiklan 1 kohdan b tai c alakohdan taikka 19 artiklan 1 kohdan b tai c alakohdan perusteella.

58 §

Oleskeluluvan peruuttaminen

Määräaikainen tai pysyvä oleskelulupa taikka pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa voidaan peruuttaa, jos oleskelulupaa haettaessa on tietoisesti annettu hakijan henkilöllisyyttä koskevia tai muita päätökseen vaikuttaneita vääriä tietoja taikka salattu sellainen seikka, joka olisi saattanut estää oleskeluluvan myöntämisen. Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa voidaan peruuttaa myös, jos sen myöntämisen perusteena on ollut pakolaisasemaan tai toissijaiseen suojeluasemaan perustunut oleskelu ja jos asema on peruutettu määritelmäasetuksen 14 artiklan 1 kohdan b tai c alakohdan taikka 19 artiklan 1 kohdan b tai c alakohdan nojalla.

Määräaikainen tai pysyvä oleskelulupa peruutetaan, jos henkilön pakolaisasema on poistettu määritelmäasetuksen 14 artiklan 1 kohdan b alakohdan perusteella, koska hänelle ei enää myönnetä pakolaisasemaa 12 artiklan 2 kohdan a tai c alakohdan tai 3 kohdan perusteella taikka jos asema on poistettu 14 artiklan 1 kohdan d tai e alakohdan perusteella taikka jos henkilön toissijainen suojeluasema on poistettu 19 artiklan 1 kohdan b alakohdan perusteella, koska hänelle ei enää myönnetä toissijaista suojeluasemaa 17 artiklan 1 tai 2 kohdan perusteella. Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa peruutetaan, jos henkilön pakolaisasema on poistettu määritelmäasetuksen 14 artiklan 1 kohdan b alakohdan perusteella, koska hänelle ei enää myönnetä pakolaisasemaa 12 artiklan 2 tai 3 kohdan perusteella taikka jos henkilön toissijainen suojeluasema on poistettu 19 artiklan 1 kohdan b alakohdan perusteella, koska hänelle ei enää myönnetä toissijaista suojeluasemaa 17 artiklan 1 tai 2 kohdan perusteella.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

60 d §

Biometriset tunnisteet oleskelulupakorttia varten

Maahanmuuttovirasto tai Suomen edustusto ottaa oleskelulupahakemuksen ja poliisi tai rajavartiolaitos kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen rekisteröimisen yhteydessä hakijalta sormenjäljet jokaisesta sormesta oleskelulupakorttia varten. Jatkoluvan hakemisen yhteydessä sormenjäljet otetaan kuitenkin vain, jos tähän on erityinen syy tai jos edellisen oleskelulupakortin, jota varten sormenjäljet on annettu, myöntämisestä on kulunut viisi vuotta. Sormenjäljet otetaan myös haettaessa pysyvää oleskelulupaa ja pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupaa.

81 b §

Työnteko-oikeus ja oikeus harjoittaa elinkeinoa ilman oleskelulupaa

Ulkomaalaisella, joka on tehnyt kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tai menettelyasetuksen 55 artiklassa tarkoitetun myöhemmän hakemuksen, on oikeus tehdä ansiotyötä ilman oleskelulupaa, jos hän on:

- 1) esittänyt tämän lain 11 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun asiakirjan ja hän on hakemuksen rekisteröimisen jälkeen oleskellut maassa kolme kuukautta; tai
- 2) hakemuksen rekisteröimisen jälkeen oleskellut maassa kuusi kuukautta.

Poiketen 2 momentissa säädetystä, ulkomaalaisella, jonka kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tutkintaa on nopeutettu menettelyasetuksen 42 artiklan 1 kohdan a–f alakohdan mukaisesti, ei ole oikeutta tehdä ansiotyötä.

81 c §

Oikeus aloittaa työnteko ja oikeuden kesto

Jos työnteko-oikeus perustuu kansainvälisen suojelun hakemiseen ja hakijalla on oikeus jäädä Suomeen muutoksenhaun ajaksi menettelyasetuksen 68 artiklan tai hallinta-asetuksen 43 artiklan 3 kohdan mukaisesti, työnteko-oikeus jatkuu, kunnes oikeus jäädä Suomeen päättyy ja muutoksenhakua koskeva päätös on annettu tiedoksi. Jos hakijalla on oikeus jäädä Suomeen muutoksenhaun ajaksi menettelyasetuksen 68 artiklan tai hallinta-asetuksen 43 artiklan 3 kohdan mukaisesti ja korkein hallinto-oikeus palauttaa kansainvälistä suojelua koskevan asian Maahanmuuttoviraston tai hallinto-oikeuden käsiteltäväksi, työnteko-oikeus jatkuu ja päättyy sen mukaan, mitä tässä momentissa on säädetty.

Työnteko-oikeuden päättymisestä tilanteessa, jossa siirtopäätöksen saaneen vastaanottopalvelut on peruutettu, säädetään kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain 48 §:ssä.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

Edellytykset kansainvälisen suojelun myöntämiselle ja poistamiselle

87 §

Kansainvälisen suojelun myöntäminen ja poistaminen

Edellytyksistä kansainvälisen suojelun myöntämiselle ja poistamiselle säädetään määritelmäasetuksessa.

Pakolaiskiintiö ja muu humanitaarinen maahanmuutto

90 §

Kansainvälistä suojelua koskeva menettely

94 §

Kansainvälisen suojelun myöntämistä koskeva menettely

Kansainvälisen suojelun myöntämistä koskevasta menettelystä säädetään menettelyasetuksessa.

Kansainvälisen suojelun myöntämistä koskevassa menettelyssä käsitellään Suomen rajalla tai alueella viranomaiselle esitetty hakemus, jonka perusteena on tarve saada kansainvälistä suojelua.

Kansainvälisen suojelun myöntämistä koskevan menettelyn yhteydessä tutkitaan ja ratkaistaan oleskeluoikeuden myöntäminen myös muilla esille tulevilla perusteilla.

95 §

Kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tekeminen, rekisteröinti ja jättäminen

Kansainvälistä suojelua koskeva hakemus tehdään poliisille, rajatarkastusviranomaiselle, Maahanmuuttovirastolle tai säilöönottoyksikön henkilöstölle.

Poliisi tai rajatarkastusviranomainen rekisteröi hakemuksen.

Hakemus jätetään Maahanmuuttovirastolle, joka ilmoittaa hakijalle jättämisen ajankohdan ja tavan. Jos Maahanmuuttovirasto katsoo tarkoituksenmukaiseksi ja varmistuu hakijan Suomessa olosta, hakemus voidaan jättää käyttäen videoneuvottelua tai muuta soveltuvaa teknistä tiedonvälitystapaa, jossa Maahanmuuttovirastolla ja hakijalla on puhe- ja näköyhteys keskenään. Jättämisen tapaa harkitessaan Maahanmuuttoviraston on otettava huomioon hakijan iästä taikka fyysisestä tai psyykkisestä tilasta johtuva haavoittuva asema tai muut hakijan henkilökohtaiset syyt, jotka voivat vaikuttaa tilanteeseen sekä 6 §:ssä säädetty edellytykset. Maahanmuuttoviraston on varmistettava, että jättäminen voidaan hoitaa tietoturvallisesti. Hakemus voidaan jättää myös lomakkeella, jos hakija ei pysty jättämään hakemusta muulla tavalla vankeuden tai pitkäkestoisen sairaalahoidon taikka muun vastaavan hänestä riippumattoman syyn vuoksi.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

Edellä 3 momentissa säädetystä poiketen hakemus jätetään hakemuksen rekisteröivälle viranomaiselle rekisteröimisen yhteydessä, jos rekisteröivä viranomainen pitää selvänä, että kyse on:

- 1) ensimmäisestä myöhemmästä hakemuksesta, joka on tehty ainoastaan lainvoimaisen maastapoistamispäätöksen välittömän täytäntöönpanon estämiseksi tai viivyttämiseksi; taikka
- 2) toisesta tai sen jälkeisestä myöhemmästä hakemuksesta.

Kun hakemus on rekisteröity, poliisi, rajatarkastusviranomainen tai Maahanmuuttovirasto voi ottaa haltuunsa hakijan matkustusasiakirjan ja pitää sen hallussaan, kunnes hakijalle myönnetään oleskelulupa tai hän poistuu maasta. Haltuun otettu matkustusasiakirja voidaan siirtää toiselle toimivaltaiselle viranomaiselle, joka siirron jälkeen vastaa matkustusasiakirjan säilyttämisestä. Poliisi, rajatarkastusviranomainen tai Maahanmuuttovirasto antaa matkustusasiakirjan haltuunotosta todistuksen.

Eurooppalaisesta raja- ja merivartiostosta sekä asetusten (EU) N:o 1052/2013 ja (EU) 2016/1624 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2019/1896, jäljempänä *raja- ja merivartiostoasetus*, tarkoitettuna eurooppalaisen raja- ja merivartioston pysyvästä joukosta lähetetyn ryhmän jäsenenä Suomessa oleva vieraan valtion toimivaltainen virkamies sekä Euroopan unionin turvapaikkavirastosta ja asetuksen (EU) N:o 439/2010 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2021/2303, jäljempänä *turvapaikkavirastoasetus*, tarkoitettu Suomeen lähetetty turvapaikka-asioiden tukiryhmän jäsen voivat avustaa poliisia ja rajatarkastusviranomaista kansainvälisen suojelun perusteella oleskelulupaa hakevan ulkomaalaisen rekisteröintiin liittyvissä tehtävissä poliisimiehen tai rajatarkastusviranomaisen virkamiehen ohjauksessa.

Maahanmuuttovirasto voi keskitetyn seulonnan yhteydessä avustaa poliisia ja rajatarkastusviranomaista kansainvälisen suojelun perusteella oleskelulupaa hakevan ulkomaalaisen rekisteröintiin liittyvissä tehtävissä.

95 a §

Maksuton oikeudellinen neuvonta

Maahanmuuttovirasto antaa menettelyasetuksen 16 artiklassa ja hallinta-asetuksen 21 artiklassa tarkoitettua maksutonta oikeudellista neuvontaa kansainvälistä suojelua hakevalle. Oikeudellista neuvontaa antavalla Maahanmuuttoviraston virkamiehellä tulee olla päätöksenteosta riippumaton ja itsenäinen rooli sekä riittävä perehtyneisyys kansainvälisen suojelun myöntämistä koskevaan menettelyyn ja vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämismenettelyyn.

Hakija voi pyytää maksutonta oikeudellista neuvontaa kaikissa menettelyn vaiheissa toimivaltaiselta viranomaiselta, joka välittää pyynnön Maahanmuuttovirastolle. Oikeudellinen neuvonta tulee järjestää tarpeen mukaan, oikea-aikaisesti ja asianmukaisella tavalla ottaen huomioon hakijan yksilöllinen tilanne sekä varmistaen neuvonnan tosiasiallinen saavutettavuus ja tietoturvallisuus. Neuvonnan järjestämisessä ja sen tapaa harkitessa on kiinnitettävä erityistä huomiota toiminnan tehokkuuden lisäksi hakijan haavoittuvasta asemasta tai muista henkilökohtaisista syistä johtuviin erityistarpeisiin.

Maksutonta oikeudellista neuvontaa ei anneta, jos:

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

- 1) hakemus on ensimmäinen myöhempi hakemus, jonka tarkoituksena on vain aikaisemman hakemuksen perusteella tehdyn lainvoimaisen maastapoistamispäätöksen välittömän täytäntöönpanon estäminen tai viivyttäminen;
- 2) hakemus on toinen tai sen jälkeinen myöhempi hakemus; taikka
- 3) hakijalla on jo asiamies.

95 b §

Kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen peruuttaminen

Kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen nimenomaisesta peruuttamisesta säädetään menettelyasetuksen 40 artiklassa.

Hakija voi peruuttaa kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksensa Maahanmuuttovirastolle, poliisille, rajatarkastusviranomaiselle tai vastaanottokeskuksessa sen johtajalle tai apulaisjohtajalle henkilökohtaisesti tekemällään kirjallisella ilmoituksella, josta yksiselitteisesti ilmenee, että hakijan tarkoituksena on peruuttaa hakemuksensa. Hakija päivää ja allekirjoittaa ilmoituksen.

Peruutusilmoituksen vastaanottaja pyytää hakijaa ilmoittamaan kantansa mahdolliseen maasta poistamiseen ja maahantulokieltoon sekä pyytää peruuttamiselle kaksi esteetöntä todistajaa, jotka voivat olla Maahanmuuttoviraston tai vastaanottokeskuksen virkamiehiä tai työntekijöitä taikka poliisi- tai rajatarkastusviranomaisia.

95 c §

Kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen raukeaminen

Maahanmuuttovirasto tekee päätöksen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen raukeamisesta, jos hakija on kuollut.

97 a §

Puhuttelupöytäkirjan tarkastaminen

Kansainvälistä suojelua koskevista henkilökohtaisista puhutteluista säädetään menettelyasetuksen 11–14 artiklassa.

Puhuttelun päätyttyä hakija saa pöytäkirjasta jäljennöksen heti tai mahdollisimman pian puhuttelun jälkeen, ja hänelle annetaan kahden viikon määräaika toimittaa pöytäkirjaan lisäyksiä ja korjauksia. Määräaika voi olla pidempi, jos asian laatu sitä vaatii. Pöytäkirja voidaan tulkata hakijalle puhuttelun päätyttyä, jos Maahanmuuttovirasto katsoo sen tarkoituksenmukaiseksi.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

98 §

Tutkintamenettelyn kesto tuomioistuimen kumotessa kansainvälistä suojelua koskevan päätöksen ja palauttaessa sen Maahanmuuttovirastolle uudelleen käsiteltäväksi

Tuomioistuimen kumotessa kansainvälistä suojelua koskevan päätöksen ja palauttaessa sen Maahanmuuttovirastolle uudelleen käsiteltäväksi tutkintamenettely on saatava päätökseen viimeistään:

1) yhden kuukauden kuluessa tuomioistuimen päätöksen lainvoimaiseksi tulosta, jos hakemus on hylätty tutkittavaksi ottamisen edellytysten puuttumisen vuoksi menettelyasetuksen 38 artiklan 1 kohdan a-d alakohdassa tai mainitun artiklan 2 kohdassa tarkoitetulla perusteella;

2) kahdeksan päivän kuluessa tuomioistuimen päätöksen lainvoimaiseksi tulosta, jos hakemus on hylätty tutkittavaksi ottamisen edellytysten puuttumisen vuoksi menettelyasetuksen 38 artiklan 1 kohdan e alakohdassa tarkoitetulla perusteella;

3) kahden kuukauden kuluessa tuomioistuimen päätöksen lainvoimaiseksi tulosta, jos hakemus on tutkittu menettelyasetuksen 42 artiklassa tarkoitetussa nopeutetussa menettelyssä;

4) kolmen kuukauden kuluessa tuomioistuimen päätöksen lainvoimaiseksi tulosta, jos hakemus on tutkittu menettelyasetuksen 39 artiklan 3 kohdassa tarkoitetussa menettelyssä; määräaikaa voidaan poikkeuksellisesti pidentää viiteen kuukauteen, jos tutkintamenettelyn päättäminen ei Maahanmuuttovirastosta riippumattomista syistä ole lyhyemmässä ajassa mahdollista.

100 §

Turvallisten maiden määrittely kansallisesti

Kolmannen maan määrittämisestä kansallisesti menettelyasetuksen 59 artiklassa tarkoitetuksi turvalliseksi kolmanneksi maaksi ja menettelyasetuksen 61 artiklassa tarkoitetuksi turvalliseksi alkuperämaaksi säädetään menettelyasetuksen 64 artiklassa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan nimetä 1 momentissa tarkoitettut turvalliset kolmannet maat ja turvalliset alkuperämaat. Maiden määrittely perustuu Maahanmuuttoviraston arvioimaan maatietoon.

Maahanmuuttovirasto toimittaa menettelyasetuksen 64 artiklan 4 kohdassa tarkoitettut tiedot kansallisista turvallisista kolmansista maista ja turvallisista alkuperämaista Euroopan komissiolle ja Euroopan unionin turvapaikkavirastolle.

101 §

Ilmeisen perusteeton hakemus

Kansainvälistä suojelua koskeva hakemus voidaan katsoa ilmeisen perusteettomaksi, jos se on hylätty menettelyasetuksen 42 artiklassa säädettyssä nopeutetussa menettelyssä.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

102 §

Oikeus jäädä Suomen alueelle kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten yhteydessä

Menettelyasetuksen 10 artiklan 1 kohdassa säädetystä poiketen ja rajoittamatta palautuskiellon periaatteen soveltamista, hakijalla ei ole oikeutta jäädä Suomen alueelle kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tutkinnan ajaksi ja hakija voidaan poistaa maasta, jos:

1) hakija on lainvoimaisella päätöksellä päätetty rikoksen johdosta luovuttaa toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon, kolmanteen maahan, kansainväliseen rikustuomioistuimeen tai muuhun kansainväliseen tuomioistuimeen, jonka osapuoli Suomi on;

2) hakija on lainvoimaisella päätöksellä päätetty vapausrangaistuksen täytäntöönpanemiseksi siirtää toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon tai kolmanteen maahan;

3) hakija on vaaraksi yleiselle järjestykselle tai kansalliselle turvallisuudelle; tämä ei kuitenkaan saa rajoittaa määritelmäasetuksen 12 ja 17 artiklan soveltamista;

4) ensimmäinen myöhempi hakemus on jätetty ainoastaan sellaisen päätöksen täytäntöönpanon viivyttämiseksi tai estämiseksi, joka johtaisi hakijan välittömään poistamiseen maasta eikä kyseisen hakemuksen tutkintaa jatketa menettelyasetuksen 55 artiklan 7 kohdan mukaisesti; tai

5) hakemus on toinen tai sen jälkeinen myöhempi hakemus sellaisen lainvoimaisen päätöksen jälkeen, jossa aikaisemmin tehty myöhempi hakemus on hylätty tutkittavaksi ottamisen edellytysten puuttumisen vuoksi tai perusteettomana taikka ilmeisen perusteettomana.

Maahanmuuttovirasto antaa toimivaltaisen viranomaisen tai tuomioistuimen pyynnöstä lausunnon 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua hakijan luovuttamista tai siirtoa koskevassa asiassa. Lausunnossa on ilmoitettava, onko luovuttaminen tai siirtäminen toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon, kolmanteen maahan tai mainitun momentin 1 kohdassa tarkoitettuun kansainväliseen tuomioistuimeen mahdollista siten, että luovuttamispäätös tai siirtoa koskeva päätös ei johda suoraan tai epäsuoraan palauttamiseen, joka rikkoisi kansainväliseen ja unionin oikeuteen perustuvia Suomelle asetettuja velvoitteita.

Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välisestä rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta säädetään menettelyasetuksen 10 artiklan 3 kohdassa. Mitä 2 momentissa säädetään lausuntopyynnöstä, sovelletaan myös tässä momentissa tarkoitettuihin tilanteisiin.

103 §

Hakemuksen tutkimatta jättäminen

Sen lisäksi, mitä menettelyasetuksessa säädetään, kansainvälistä suojelua koskeva hakemus hylätään tutkittavaksi ottamisen edellytysten puuttumisen vuoksi, jos jokin mainitun asetuksen 38 artiklan 1 kohdassa säädetyistä edellytyksistä täyttyy.

104 a §

Rajamenettely

Rajamenettelystä säädetään menettelyasetuksen 43–54 artiklassa.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

Sen lisäksi, mitä menettelyasetuksen 45 artiklan 1 kohdassa ja 53 artiklan 1 kohdassa säädetään, rajamenettelyä sovelletaan mainitun asetuksen 43 artiklan 1 kohdassa säädettyjen edellytysten täytyessä, jos:

1) hakemus voidaan hylätä tutkittavaksi ottamisen edellytysten puuttuessa tämän lain 103 §:n tai menettelyasetuksen 38 artiklan 2 kohdan mukaisesti; tai

2) hakemus tutkitaan 42 artiklan 1 kohdan a, b, d, e tai g alakohdan mukaisessa nopeutetussa menettelyssä.

Edellytysten täytyessä hakijaan, joka siirretään Suomeen hallinta-asetuksen 67 artiklan 11 kohdan mukaisesti sisäisenä siirtona sovelletaan rajamenettelyä.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu valvoo perusoikeuksien toteutumista rajamenettelyssä 16 j §:n ja seulonta-asetuksen 10 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan a alakohdan mukaisesti.

Rajamenettelyä sovellettaessa hakemus on ratkaistava ja päätös annettava tiedoksi viiden viikon kuluessa hakemuksen rekisteröimisestä. Jos rajamenettelyä sovelletaan hakijaan, joka siirretään Suomeen hallinta-asetuksen 67 artiklan 11 kohdan mukaisesti sisäisenä siirtona, Maahanmuuttovirasto voi pidentää hakemuksen tutkintaa neljällä viikolla. Jos Suomi on muuttoliikkeeseen ja turvapaikanhakuun liittyviin kriisitilanteisiin ja ylivoimaisen esteen tilanteisiin vastaamisesta ja asetuksen (EU) 2021/1147 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1359, jäljempänä *kriisiasetus*, 4 artiklassa tarkoitetulla neuvoston täytäntöönpanopäätöksellä saanut luvan mainitun asetuksen 11 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun rajamenettelyn käsittelyaikaa koskevan poikkeuksen käyttöön, Maahanmuuttovirasto voi pidentää hakemuksen tutkintaa kolmella viikolla.

Sisäministeriö antaa Euroopan komissiolle menettelyasetuksen 49 artiklassa tarkoitetun ilmoituksen riittävän kapasiteetin saavuttamisesta ja 50 artiklassa tarkoitetun ilmoituksen hakemusten vuotuisen enimmäismäärän saavuttamisesta.

104 b §

Liikkumisvapauden rajoittaminen rajamenettelyssä

Menettelyasetuksen 43 artiklan 2 kohdassa säädetään siitä, että hakijalla ei ole rajamenettelyn aikana oikeutta tulla jäsenvaltion alueelle ja 54 artiklan 1 kohdassa siitä, että hakijan liikkumisvapautta on rajoitettava rajamenettelyn aikana.

Hakijalla on rajamenettelyn ajan velvollisuus oleskella hänelle osoitetun vastaanottokeskuksen alueella, jolla pysymistä varmistetaan estein. Vastaanottokeskuksen alueella tarkoitetaan vastaanottokeskuksen tonttia sekä siltä selvästi erotettua aluetta. Tontin tai siitä erotetun alueen on oltava riittävän laaja, jotta voidaan turvata hakijan yksityiselämän koskemattomuus ja vastaanottopalveluiden saaminen. Hakijalle on annettava selvästi tieto alueen rajoista.

Maahanmuuttovirasto voi myöntää hakijalle luvan poistua tilapäisesti vastaanottokeskuksen alueelta lähiomaisen vakavan sairauden tai hautajaisten taikka muun painavan henkilökohtaisen syyn vuoksi.

Hakijalla on myös oikeus poistua vastaanottokeskuksen alueelta, jos se on välttämätöntä vastaanottopalvelujen saamiseksi tai alaikäisten koulunkäynnin järjestämiseksi.

Rajoitustoimista tehdään kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain 50 §:n mukainen päätös.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

104 c §

Paluumenettely rajamenettelyä sovellettaessa

Rajamenettelyä seuraavasta paluumenettelystä säädetään rajalla tapahtuvasta palauttamismenettelystä ja asetuksen (EU) 2021/1148 muuttamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2024/1349, jäljempänä *paluurajamenettelyasetus*.

Liikkumisvapauden rajoittaminen jatkuu paluurajamenettelyssä 104 b §:n mukaisesti.

105 §

Euroopan unionin kansalaisen kansainvälistä suojelua koskeva hakemus

Euroopan unionin kansalaisen tekemä kansainvälistä suojelua koskeva hakemus jätetään sisällöllisesti tutkimatta, jollei Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen pöytäkirjasta (N:o 24) muuta johdu. Maahanmuuttoviraston on ilmoitettava välittömästi sisäministeriölle unionin kansalaisen tekemästä kansainvälistä suojelua koskevasta hakemuksesta, jos se ottaa hakemuksen tutkittavaksi. Sisäministeriö ilmoittaa asiasta neuvostolle.

Hakemuksen käsittelyyn sovelletaan menettelyasetusta lukuun ottamatta sen 11 artiklaa tutkittavaksiottamispuhuttelusta.

Pakolaisasema ja toissijainen suojeluasema

106 §

Pakolaisasema ja toissijainen suojeluasema

Pakolaisaseman saa:

1) pakolaiskiintiössä Suomeen otettu pakolaisuuden perusteella oleskeluluvan saanut ulkomaalainen; ja

2) pakolaisen perhesiteen perusteella oleskeluluvan Suomesta saanut pakolaiseksi katsottava perheenjäsen.

Toissijaisen suojeluaseman saa:

1) pakolaiskiintiössä Suomeen otettu toissijaisen suojelun perusteella oleskeluluvan saanut ulkomaalainen; ja

2) toissijaista suojelua saaneen perhesiteen perusteella oleskeluluvan Suomesta saanut toissijaisen suojelun tarpeessa oleva perheenjäsen.

Pakolaisaseman ja toissijaisen suojeluaseman myöntämisestä kansainvälisen suojelun myöntämistä koskevassa menettelyssä säädetään määritelmäasetuksen 13 ja 18 artiklassa.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

110 §

Oleskeluluvan myöntäminen tilapäisen suojelun perusteella

Oleskelulupa tilapäisen suojelun perusteella jätetään myöntämättä, jos ulkomaalaisen katsotaan olevan vaaraksi yleiselle järjestykselle tai turvallisuudelle taikka jos on perusteltua syytä epäillä hänen syyllistyneen:

- 1) rikokseen rauhaa vastaan, sotarikokseen tai rikokseen ihmiskuntaa vastaan, sellaisia rikoksia koskevien kansainvälisten sopimusten määritelmien mukaisesti;
- 2) törkeään muuhun kuin poliittiseen rikokseen Suomen ulkopuolella ennen kuin hänelle annettiin tilapäistä suojelua Suomessa; taikka
- 3) Yhdistyneiden kansakuntien tarkoituserien ja periaatteiden vastaiseen tekoon.

112 §

Tilapäisen oleskeluluvan myöntäminen

Tilapäinen oleskelulupa myönnetään ulkomaalaiselle:

- 3) jonka oleskeluluvan myöntämisen perusteena on 113 a §.

113 §

Jatkuvan oleskeluluvan myöntäminen

Jatkuva oleskelulupa myönnetään ulkomaalaiselle, joka saa määritelmäasetuksen 24 artiklan perusteella oleskeluluvan kansainvälisen suojelun perusteella tai oleskeluluvan kiintiöpakolaisena. Jatkuva oleskelulupa voidaan myöntää ulkomaalaiselle, joka otetaan Suomeen tämän lain 93 §:n nojalla tehdyn valtioneuvoston päätöksen perusteella.

113 a §

Oleskeluluvan myöntäminen palautuskieltoa sovellettaessa

Oleskelulupa myönnetään Suomessa olevalle ulkomaalaiselle, jolle jätetään myöntämättä kansainvälistä suojelua määritelmäasetuksen 5 artiklan 2 kohdan, 12 artiklan 2 tai 3 kohdan, 14 artiklan 2 kohdan taikka 17 artiklan 1–3 kohdan perusteella, jos häntä ei voida poistaa maasta, koska häntä uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus, vaino tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu.

Oleskelulupa myönnetään Suomessa olevalle ulkomaalaiselle, jonka kansainvälinen suojelu on poistettu määritelmäasetuksen 14 tai 19 artiklan nojalla, jos häntä ei voida poistaa maasta, koska häntä uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus, vaino tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

116 §

Kansainväliseen suojeluun liittyvä toimivalta

Maahanmuuttovirasto:

1) toimii menettelyasetuksen 3 artiklan 16 alakohdassa tarkoitettuna määrittävänä viranomaisena;

2) jatkaa tarvittaessa henkilöllisyyden selvittämistä hakemuksen rekisteröinnin jälkeen ja kerää tiedot perheenjäsenistä ja muista omaisista;

3) myöntää ja peruuttaa oleskeluluvan;

4) päättää pakolaisaseman ja toissijaisen suojeluaseman poistamisesta;

5) soveltaa hallinta-asetuksen III osassa tarkoitettuja hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämismenettelyjä ja vastaa mainitun asetuksen 51 artiklassa tarkoitettua tietojen jakamisesta;

6) vastaa hallinta-asetuksen IV osassa tarkoitetuista sisäisiä siirtoja koskevista menettelyistä sekä hallinta-asetuksessa ja kriisiasetuksessa tarkoitetuista menettelyistä vastuun korvaamiseksi; ja

7) päättää oleskeluluvan myöntämisestä pakolaisuuden tai toissijaisen suojelun perusteella pakolaiskiintiössä Suomeen otettavalle ulkomaalaiselle saatuaan suojelupoliisin lausunnon.

Poliisi ja rajatarkastusviranomainen voi avustaa Maahanmuuttovirastoa määrittävän viranomaisen tehtäviin kuuluvissa hakemuksen perusteiden ja muiden hakemuksen tutkinnan kannalta tärkeiden tietojen selvittämisessä.

Poliisi voi osallistua kansainvälistä suojelua koskevaan henkilökohtaiseen puhutteluun, jos Suomen kansallinen turvallisuus tai kansainväliset suhteet taikka yleinen järjestys tai turvallisuus sitä edellyttävät.

Poliisilaitos antaa hakemuksen tutkinnasta vastuussa olevaan valtioon palautettavalle ulkomaalaiselle hallinta-asetuksen 46 artiklan 1 kohdan viidennessä alakohdassa tarkoitettua kulkuluvan.

116 a §

Apu Euroopan unionin turvapaikkavirastolta

Suomen esittämän pyynnön johdosta Suomeen lähetetty turvapaikka-asioiden tukiryhmän jäsen voi Maahanmuuttoviraston virkamiehen ohjauksessa ja valvonnassa avustaa Maahanmuuttovirastoa hakemuksen perusteiden, muiden hakemuksen tutkinnan kannalta tärkeiden tietojen ja vastuussa olevan jäsenvaltion selvittämisessä sekä suorittaa 205 §:n 4 momentissa tarkoitettua tiedoksiannon. Tukiryhmän jäsenen tulee Suomessa tehtäviään suorittaessaan ja toimivaltaansa käyttäessään noudattaa Suomen lakia.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

116 b §

Yhteyspisteet

Maahanmuuttovirasto toimii määritelmäasetuksen 37 artiklassa tarkoitettuna yhteyspisteenä ja menettelyasetuksen 71 artiklassa tarkoitettuna yhteysviranomaisena.

Muuttoliikepaine- ja kriisitilanteet

116 c §

Yhteisvastuutarjouksia koskevista sitoumuksista päättäminen

Valtioneuvosto päättää yleisistunnossaan hallinta-asetuksessa ja kriisiasetuksessa tarkoitetuista Suomen sitoumuksista yhteisvastuutarjouksiksi.

117 §

Yhteisvastuun ja poikkeusmahdollisuuksien hyödyntämisestä päättäminen

Valtioneuvosto päättää yleisistunnossaan hallinta-asetuksessa ja kriisiasetuksessa tarkoitettujen yhteisvastuun sekä kriisiasetuksessa tarkoitettujen poikkeusmahdollisuuksien hyödyntämiseen liittyvien ilmoitusten ja pyyntöjen esittämisestä Euroopan komissiolle ja neuvostolle.

131 §

Henkilötuntomerkkien ottaminen

Raja- ja merivartiostoasetuksen mukaisen eurooppalaisen raja- ja merivartioston pysyvästä joukosta lähetetyn ryhmän jäsenenä Suomessa oleva vieraan valtion toimivaltainen virkamies sekä turvapaikkavirastoasetuksen mukainen Suomeen lähetetty turvapaikka-asioiden tukiryhmän jäsen voivat avustaa poliisia ja rajatarkastusviranomaista 1 momentissa tarkoitettujen henkilötuntomerkkien ottamisessa poliisimiehen tai rajatarkastusviranomaisen virkamiehen ohjauksessa.

133 a §

Passilain soveltaminen

Mitä passilaissa (671/2006) säädetään passin turvatekijöistä, sormenjälkien ottamisesta, passin teknisestä osasta, teknisen osan tietojen tarkastamisesta, teknisen osan tietojen tietoturvasta, tekniseen osaan talletettujen sormenjälkien lukemisesta ja päätöksestä, sovelletaan myös tässä luvussa tarkoitettuihin matkustusasiakirjoihin. Muukalaispassin ja pakolaisen matkustusasiakirjan tekniseen osaan talletettuja sormenjälkiä voi lukea mainitussa laissa

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

säädetyin lisäksi myös Maahanmuuttovirasto asiakirjan aitouden toteamiseksi ja henkilöllisyyden todentamiseksi, jos sille säädettyjen tehtävien suorittaminen sitä edellyttää.

135 §

Pakolaisen matkustusasiakirjan myöntäminen

Pakolaisen matkustusasiakirja myönnetään ulkomaalaiselle, joka on saanut pakolaisaseman ja jonka pakolaisasemaa ei ole poistettu.

136 a §

Muukalaispassin ja pakolaisen matkustusasiakirjan kelpoisuusalue

Pakolaisen matkustusasiakirja ja sellainen muukalaispassi, joka on myönnetty 134 §:n 2 momentin perusteella tai joka on myönnetty henkilölle, joka on saanut oleskeluluvan 113 a §:n perusteella, ei oikeuta matkustamaan ulkomaalaisen kansalaisuusvaltioon tai entiseen pysyvään asuinmaahan.

147 a §

Vapaaehtoinen paluu

Aikaa vapaaehtoiseen paluuseen ei määrätä myöskään, jos on olemassa pakenemisen vaara, henkilön katsotaan olevan vaaraksi yleiselle järjestykselle tai turvallisuudelle taikka kansalliselle turvallisuudelle, oleskelulupahakemus on hylätty selvästi perusteettomana tai vilpillisenä taikka kysymys on 103 §:ssä tai menettelyasetuksen 38 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen hylkäämisestä tutkittavaksi ottamisen edellytysten puuttumisen vuoksi taikka tämän lain 101 §:ssä tarkoitettua ilmeisen perusteettomasta hakemuksesta. Pakenemisen vaaraa arvioidaan 121 a §:n mukaisesti.

Paluurajamenettelyasetuksen 4 artiklan 5 kohdan mukaista vapaaehtoisen paluun aikaa pyydetään rajatarkastusviranomaiselta, joka tekee asiaan päätöksen.

190 c §

Valitusaika eräissä kansainvälistä suojelua koskevissa asioissa

Valitus Maahanmuuttoviraston päätöksestä kansainvälistä suojelua koskevassa asiassa on tehtävä kymmenen päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista, jos:

1) hakemus on hylätty menettelyasetuksen 38 artiklan 2 kohdan tai tämän lain 103 §:n mukaisesti tutkittavaksi ottamisen edellytysten puuttumisen vuoksi;

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

2) hakemus on hylätty menettelyasetuksen 41 artiklan mukaisesti epäsuorasti peruutettuna; taikka

3) hakemus on tutkittu menettelyasetuksen 42 artiklassa tarkoitetussa nopeutetussa menettelyssä ja hylätty mainitun asetuksen 39 artiklan 3 kohdan mukaisesti perusteettomana tai tämän lain 101 §:n mukaisesti ilmeisen perusteettomana.

Valitus on tehtävä 1 momentissa säädettyssä määräajassa myös, jos valituksenalaisella päätöksellä on samalla ratkaistu oleskelulupa muulla perusteella ja päätetty maahantulokiellosta. Valituksenalaiseen päätökseen liittyvän maasta poistamista koskevan asian valituksen tekemisestä säädetään menettelyasetuksen 67 artiklan 1 kohdassa.

Valitusaikojen laskemisesta säädetään menettelyasetuksen 67 artiklan 8 kohdassa.

190 d §

Valitusaika siirtopäätöksessä

Valitus hallinta-asetuksen 42 artiklan 1 kohdassa ja 67 artiklan 10 kohdassa tarkoitetusta siirtopäätöksestä on tehtävä kahden viikon kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Valitus on tehtävä 1 momentissa säädettyssä määräajassa myös, jos valituksenalaisella päätöksellä on samalla päätetty maahantulokiellosta ja Suomessa myönnetyn matkustusasiakirjan peruuttamisesta.

191 §

Valituskiellot

Seuraaviin tämän lain nojalla tehtyihin päätöksiin ei saa hakea muutosta valittamalla:

9) päätös 16 i §:n 1 momentissa tarkoitetun läsnäoloa seulontapaikalla koskevan pyynnön hylkäämisestä;

Päätökseen, jolla kansainvälinen suojelu poistetaan menettelyasetuksen 66 artiklan 6 kohdan perusteella, ei saa hakea muutosta valittamalla.

193 §

Toimivaltainen hallinto-oikeus kansainvälistä suojelua koskevissa asioissa

Poiketen 192 §:ssä säädetystä, toimivaltainen hallinto-oikeus määräytyy tämän pykälän 2 momentin mukaisesti, jos Maahanmuuttoviraston päätös koskee:

1) hakemusta kansainvälisen suojelun perusteella myönnettävän oleskeluluvan saamiseksi;
2) tilapäisen suojelun saamiseksi tehdyn hakemuksen hylkäämistä;
3) hallinta-asetuksen 42 artiklan 1 kohdassa tai 67 artiklan 10 kohdassa tarkoitettua siirtopäätöstä;

4) maasta poistamista, maahantulokiellon määräämistä tai Suomessa myönnetyn matkustusasiakirjan peruuttamista ja päätös liittyy kansainvälisen suojelun myöntämistä koskevassa menettelyssä tai tilapäistä suojelua koskevassa menettelyssä tehtyyn hylkäävään

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

päätökseen taikka hallinta-asetuksen 42 artiklan 1 kohdassa tai 67 artiklan 10 kohdassa tarkoitettuun siirtoon;

5) kansainvälisen suojelun poistamista ja siihen liittyvää pakolaisen matkustusasiakirjan tai muukalaispassin peruuttamista, maasta poistamista tai maahantulokiellon määräämistä;

6) kansainvälisen suojelun myöntämistä tai poistamista koskevan asian yhteydessä ratkaistua muulla perusteella haettua oleskelulupaa.

Jos päätös on tehty Maahanmuuttoviraston:

1) eteläisellä toimialueella, toimivaltainen hallinto-oikeus on Helsingin hallinto-oikeus;

2) itäisellä toimialueella, toimivaltainen hallinto-oikeus on Itä-Suomen hallinto-oikeus;

3) pohjoisella toimialueella, toimivaltainen hallinto-oikeus on Pohjois-Suomen hallinto-oikeus;

4) läntisellä toimialueella, toimivaltainen hallinto-oikeus on Turun hallinto-oikeus.

Tarkemmat määräykset Maahanmuuttoviraston toimialueista annetaan Maahanmuuttoviraston työjärjestyksessä. Maahanmuuttovirasto ja Tuomioistuinvirasto tekevät yhteistyötä Maahanmuuttoviraston päättäessä toimialueista ja muista muutoksenhakuun ja tuomioistuinten toimintaan vaikuttavista asioista.

193 a §

Kansainvälistä suojelua koskevan asian käsitteleminen hallintotuomioistuimessa

Hallinto-oikeuden on pyrittävä käsittelemään valitus kansainvälistä suojelua koskevassa asiassa:

1) viimeistään 12 viikon kuluessa hakemuksen rekisteröimisestä, jos hakemus on Maahanmuuttovirastossa tutkittu menettelyasetuksen 43 artiklassa tarkoitetussa rajamenettelyssä;

2) kolmen kuukauden kuluessa valituksen tekemisestä, jos Maahanmuuttoviraston päätös on tehty menettelyasetuksen 68 artiklan 3 kohdassa tarkoitetulla perusteella;

3) kuuden kuukauden kuluessa valituksen tekemisestä muissa kuin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa kansainvälisen suojelun myöntämistä koskevissa asioissa sekä muissa kuin 2 kohdassa tarkoitetuissa kansainvälisen suojelun poistamista koskevissa asioissa.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa valitus on pyrittävä käsittelemään kuuden kuukauden kuluessa valituksen tekemisestä, jos hallinto-oikeus ei ole sallinut valittajan jäädä Suomen alueelle odottamaan valitukseen annettavaa päätöstä.

Valitus on pyrittävä käsittelemään 1 momentissa säädetyissä määräajoissa myös, jos valituksenalaisella päätöksellä on samalla ratkaistu oleskelulupa muulla perusteella, päätetty maahantulokiellosta ja Suomessa myönnetyn matkustusasiakirjan peruuttamisesta. Valituksenalaiseen päätökseen liittyvän maasta poistamista koskevan asian valituksen käsittelemisestä säädetään menettelyasetuksen 67 artiklan 1 kohdassa.

Hallinto-oikeuden on käsiteltävä valitus 193 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetussa asiassa kiireellisenä. Korkeimman hallinto-oikeuden on käsiteltävä valitus 193 §:n 1 momentin 1–4 kohdassa tarkoitetussa asiassa kiireellisenä.

Jos Suomi on kriisiasetuksen 4 artiklassa tarkoitetulla neuvoston täytäntöönpanopäätöksellä saanut luvan mainitun asetuksen 11 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun rajamenettelyn käsittelyaikaa koskevan poikkeuksen käyttöön, hallinto-oikeuden on pyrittävä käsittelemään valitus viimeistään 18 viikon kuluessa hakemuksen rekisteröimisestä.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

193 b §

Siirtopäätöstä koskevan asian käsitteleminen hallintotuomioistuimessa

Hallinta-asetuksen 42 artiklan 1 kohdassa ja 67 artiklan 10 kohdassa tarkoitettua siirtopäätöstä koskevan valituksen käsittelemisen määräajasta säädetään mainitun asetuksen 43 artiklan 3 kohdassa.

Valitus on pyrittävä käsittelemään hallinta-asetuksen 43 artiklan 3 kohdassa säädettyssä määräajassa myös, jos valituksenalaisella päätöksellä on samalla päätetty maahantulokiellosta ja Suomessa myönnetyn matkustusasiakirjan peruuttamisesta.

198 a §

Kansainvälistä suojelua koskevan asian raukeaminen hallintotuomioistuimessa

Hallintotuomioistuin voi tehdä päätöksen kansainvälistä suojelua koskevan muutoksenhakuasian raukeamisesta, jos valittaja on oma-aloitteisesti, ilman viranomaistoimenpiteitä, poistunut Suomesta tai hänen katsotaan todennäköisesti poistuneen Suomesta menettelyasetuksen 41 artiklan 1 kohdan e alakohdassa tarkoitettulla tavalla.

198 b §

Täytäntöönpanoa koskeva hakemus

Hallinta-asetuksen 42 artiklan 1 kohdassa ja 67 artiklan 10 kohdassa tarkoitettua siirtopäätöksen täytäntöönpanon lykkäämistä koskeva hakemus on tehtävä seitsemän päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu tiedoksi henkilölle, jota siirtopäätös koskee. Määräaikaan sisältyy vähintään viisi arkipäivää.

198 c §

Suomen alueelle jäämistä koskeva hakemus

Oikeudesta jäädä maahan muutoksenhaun ajaksi säädetään menettelyasetuksen 68 artiklassa. Jos kansainvälisen suojelun myöntämistä tai poistamista koskeva päätös on tehty menettelyasetuksen 68 artiklan 3 kohdassa tarkoitettulla perusteella, Suomen alueelle muutoksenhaun ajaksi jäämistä koskeva hakemus on tehtävä hallinto-oikeudelle seitsemän päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu tiedoksi hakijalle tai henkilölle, jolta on poistettu kansainvälinen suojelu. Määräaikaan sisältyy vähintään viisi arkipäivää.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

199 §

Täytäntöönpanoa ja Suomen alueelle jäämistä koskevan hakemuksen ratkaiseminen

Hallintotuomioistuimien voi ratkaista täytäntöönpanoa tai Suomen alueelle jäämistä koskevan hakemuksen ilman asiassa kertyneitä asiakirjoja, jos asian ratkaisemiseksi tarpeelliset seikat käyvät ilmi valituskirjelmästä tai muutoin.

Hallinto-oikeuden täytäntöönpanoa tai Suomen alueelle jäämistä koskevaan päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

Edellä 198 b §:n 1 momentissa tarkoitettuun hakemukseen tehtävän päätöksen ratkaisemisen määräajasta säädetään hallinto-asetuksen 43 artiklan 3 kohdassa. Edellä 198 c §:n 2 momentissa tarkoitettua hakemusta koskeva hallinto-oikeuden päätös on tehtävä seitsemän päivän kuluessa. Määräaikaan sisältyy vähintään viisi arkipäivää.

200 a §

Käännyttämis- ja karkottamispäätöksen täytäntöönpano kansainvälistä suojelua koskevassa asiassa

Jos päätös käännyttämisestä tai maasta karkottamisesta liittyy kansainvälisen suojelun myöntämistä tai poistamista koskevaan päätökseen, päätös voidaan panna täytäntöön sen jälkeen, kun hakijalla tai henkilöllä, jolta on poistettu kansainvälinen suojelu, ei ole menettelyasetuksen 68 artiklan mukaan oikeutta jäädä Suomen alueelle tai se on eväty hallintotuomioistuimen 199 §:ssä tarkoitettulla päätöksellä. Jos asiassa tarvitaan valituslupa korkeimmalta hallinto-oikeudelta, valitus ei estä täytäntöönpanoa, ellei korkein hallinto-oikeus toisin määrää.

Jos sovelletaan 102 §:ssä säädettyä poikkeusta, aiempi päätös käännyttämisestä tai maasta karkottamisesta voidaan panna täytäntöön hakemuksen tutkinnan aikana.

200 b §

Siirtopäätöksen täytäntöönpano

Hallinto-asetuksen 42 artiklan 1 kohdassa ja 67 artiklan 10 kohdassa tarkoitettua siirtopäätöksen täytäntöönpanosta säädetään mainitun asetuksen 43 artiklan 3 kohdassa.

202 §

Erinäiset täytäntöönpanosäännökset

Edellä 16 i §:n 2 momentissa tarkoitettu päätös neuvontaa tarjoavien järjestöjen ja henkilöiden läsnäolon kieltämisestä voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, jollei hallinto-oikeus toisin määrää.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

208 §

Tiedottaminen yhdenvertaisuusvaltuutetulle

Yhdenvertaisuusvaltuutetun tietoon on saatettava määritelmäasetuksen ja tämän lain mukaiset päätökset, jotka koskevat oleskeluluvan myöntämistä kansainvälisen suojelun tai tilapäisen suojelun perusteella taikka ulkomaalaisen käännyttämistä, maasta karkottamista tai pääsyn epäämistä sekä siirtopäätökset. Yhdenvertaisuusvaltuutetun tietoon on viipymättä saatettava myös ulkomaalaisen säilöönottoa, lapsen asumisvelvollisuutta ja kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain 50 §:ssä tarkoitetut rajamenettelyn liikkumisrajoitusta koskevat päätökset sekä seulonta-asetuksen 17 artiklan 3 kohdan kolmannessa alakohdassa tarkoitettu seulontalomake. Yhdenvertaisuusvaltuutetun pyynnöstä hänen tietoonsa on saatettava muutkin tämän lain mukaiset päätökset, 152 b §:ssä tarkoitetun maasta poistamisen täytäntöönpanon valvonnan edellyttämät tarpeelliset tiedot sekä 16 j §:n 1 momentissa tarkoitetun seurantatehtävän edellyttämät tarpeelliset tiedot.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa jätettyyn kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen sekä käynnistettyyn pakolaisaseman ja toissijaisen suojeluaseman poistamista koskevaan tutkintaan sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita menettelysäännöksiä ja muutoksenhakua koskevia säännöksiä. Menettelyasetuksen soveltamisesta säädetään mainitun asetuksen 79 artiklan 3 kohdassa.

Jos kansainvälistä suojelua koskeva hakemus on jätetty ennen tämän lain voimaantuloa ja tutkitaan nopeutetussa menettelyssä, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta 81 b §:ää työnteko-oikeudesta ja oikeudesta harjoittaa elinkeinoa ilman oleskelulupaa. Jos Maahanmuuttovirasto on tehnyt kansainvälisen suojelun hakemukseen päätöksen ennen tämän lain voimaantuloa, kansainvälistä suojelua hakevan työnteko-oikeuden keston sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta 81 c §:n 7 momenttia. Hallinta-asetuksen soveltamisesta säädetään mainitun asetuksen 85 artiklan 2 kohdassa.

Jos Suomen ulkopuolella oleskelu on tapahtunut ennen tämän lain voimaantuloa, siihen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta 56 d §:n 2 momenttia.

2.

Laki

kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain (746/2011) 3 §:n 1 momentin 6 kohta, 22 §:n 2 momentti, 30 § ja 55 §:n 2 momentti, sellaisena kuin niistä on 30 § osaksi laissa 473/2015,

muutetaan 3 §:n 1, 3 ja 9 kohta, 6, 7, 9–14, 14 a, 15, 16 ja 18 §, 19 §:n 3 momentti, 20 §:n 2 momentti, 21 §:n 2 momentti, 23 §:n 3 momentti, 29 ja 31 §, 32 §:n otsikko ja 3 momentti, 39–41 §, 42 §:n 1 ja 2 momentti, 43, 44, 56, 58 ja 60 §, 61 §:n 1 momentti ja 63 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 9 kohta laissa 388/2015, 6, 16 ja 40 § laissa 87/2015, 7 § osaksi laeissa 1253/2011 ja 1294/2022, 9 ja 10 § laissa 1161/2016, 12 § laissa 1165/2021, 13 § osaksi laissa 427/2024, 14 § laeissa 673/2015 ja 1084/2022, 14 a ja 31 § laissa 673/2015, 18 § osaksi laissa 1294/2022, 39 § osaksi laissa 616/2020, 41 § osaksi laissa 851/2019, 56 § laissa 851/2019 ja 58 § laeissa 616/2020 ja 1294/2022, sekä

lisätään 3 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 388/2015, uusi 10 kohta, lakiin uusi 11 a, 13 a, 15 a ja 16 a §, 17 §:ään uusi 5 momentti, 19 §:ään uusi 4 momentti, lakiin uusi 23 a §, 32 §:ään uusi 4-6 momentti sekä lakiin uusi 39 a § ja siitä lailla 616/2020 kumotun 6 luvun tilalle uusi 6 luku ja 56 a ja 63 a § seuraavasti:

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *kansainvälistä suojelua hakevalla* kansainvälistä suojelua unionissa koskevan yhteisen menettelyn luomisesta ja direktiivin 2013/32/EU kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1348, jäljempänä *menettelyasetus*, 3 artiklan 13 alakohdassa tarkoitettua kolmannen maan kansalaista tai kansalaisuudetonta henkilöä, joka on tehnyt kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen, johon ei vielä ole tehty lainvoimaista päätöstä;

3) *vastaanotolla* vastaanottokeskusten ja niiden järjestämien vastaanottopalvelujen kokonaisuutta, jonka tarkoituksena on kansainvälistä suojelua hakevan ja tilapäistä suojelua saavan toimeentulon ja huolenpidon turvaaminen;

9) *auttamistoimilla* ihmiskaupan uhreille annettavia palveluja ja tukitoimia;

10) *rajatarkastusviranomaisella* Rajavartiolaitosta ja muuta viranomaista, jolla on oikeus henkilöiden liikkumista rajojen yli koskevasta unionin säännöstöstä (Schengenin rajasäännöstö)

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/399 tarkoitettun rajatarkastuksen tekemiseen.

6 §

Lain soveltaminen henkilöön, jolla on erityisiä vastaanottotarpeita

Tätä lakia sovellettaessa on otettava huomioon kansainvälistä suojelua hakevan ja tilapäistä suojelua saavan erityiset vastaanottotarpeet.

Erityiset vastaanottotarpeet arvioidaan yksilöllisesti. Arviointi tehdään mahdollisimman pian ja kuitenkin viimeistään 30 päivän kuluessa siitä, kun kansainvälistä suojelua tai tilapäistä suojelua koskeva asia on tullut vireille. Jos erityisiä vastaanottotarpeita ilmenee myöhemmässä vaiheessa, vastaanottokeskus arvioi kyseiset tarpeet ja vastaa niihin.

7 §

Kustannusten korvaaminen

Valtio korvaa tässä laissa tarkoitettusta toiminnasta aiheutuvat kustannukset valtion talousarvion rajoissa.

Maahanmuuttovirasto maksaa vastaanottokeskuksen perustamis- ja ylläpitokustannukset sekä korvauksen vastaanottopalvelujen tuottamisesta. Kulut korvataan siltä ajalta, jona ulkomaalaisella on oikeus saada vastaanottopalveluja 14 ja 14 a §:n perusteella tai jona vastaanottokeskus toimii ulkomaalaislain 3 §:n 1 momentin 31 kohdassa tarkoitettuna seulontamajoituspaikkana. Maahanmuuttovirasto maksaa palvelujen tuottajalle korvauksen sellaisen ihmiskaupan uhrin auttamisesta, jolla ei ole kotikuntalaisia tarkoitettua kotikuntaa Suomessa.

Maahanmuuttovirasto maksaa hakemuksesta ilman huoltajaa olevan lapsen edustajan palkkion tämän edustajan tehtäviin käyttämän ajan perusteella ja korvauksen edustamisesta aiheutuneista kuluista, jos edustaja on määrätty tämän lain nojalla ja lapselle ei ole myönnetty oleskelulupaa tai kotikuntalaisia tarkoitettua kotikuntaa Suomessa tilapäisen suojelun perusteella. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä palkkion maksamisen perusteista ja palkkion suuruudesta, korvattavista kuluista sekä menettelystä palkkion maksamisessa ja kulujen korvaamisessa.

Korvaus hyvinvointialueen tuottamista 25 ja 26 §:ssä tarkoitetuista sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluista määräytyy hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän ja Maahanmuuttoviraston tekemän sopimuksen perusteella. Jos korvauksesta ei ole sovittu, Maahanmuuttoviraston on suoritettava palvelun tuottamisesta aiheutuneiden kustannusten suuruinen korvaus. Korvaus muusta julkisen tai yksityisen palvelun tuottajan tuottamasta palvelusta määräytyy sen mukaan, mitä siitä on erikseen sovittu.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

9 §

Valtion vastaanottokeskukset

Maahanmuuttovirasto vastaa valtion vastaanottokeskusten ylläpidosta ja päättää niiden perustamisesta, lakkauttamisesta ja toimipaikoista.

Valtion vastaanottokeskuksen johtajalta edellytetään tehtävään soveltuvaa tutkintoa, hyvää perehtyneisyyttä virkaan kuuluviin tehtäviin, käytännössä osoitettua johtamistaitoa ja tehtävän edellyttämää vieraan kielen taitoa.

Edellä 2 momentissa tarkoitetuissa tehtävissä toimiva johtaja vastaa toimivaltansa rajoissa siitä, että hänen johtamassaan vastaanottokeskuksessa on toiminnan vaatima riittävä henkilöstö ja että keskuksen toiminnassa noudatetaan sille tässä laissa ja muussa lainsäädännössä säädettyjä vaatimuksia.

10 §

Vastaanottopalvelujen tuottamisesta sopiminen

Maahanmuuttovirasto voi tehdä yksityisen, julkisen tai kolmannen sektorin palveluntuottajan kanssa sopimuksen vastaanottopalvelujen tuottamisesta. Maahanmuuttovirastolla säilyy vastuu 8 §:ssä säädetystä ohjauksesta, suunnittelusta ja valvonnasta myös silloin, kun vastaanottopalvelut tuottaa muu kuin valtion vastaanottokeskus.

Maahanmuuttoviraston ja palveluntuottajan välisessä sopimuksessa on sovittava ainakin:

- 1) palvelun sisällöstä, määrästä ja laadusta;
- 2) vastaanottopalvelujen tuottamisesta tätä lakia ja hallinnon yleislakeja noudattaen;
- 3) järjestelyistä, joilla Maahanmuuttovirasto huolehtii ohjauksesta ja valvonnasta;
- 4) kustannusten määräytymisperusteista ja korvaamisesta; sekä
- 5) sopimusrikkomusten seuraamuksista ja sopimuksen purkamisen ehdoista.

Jos kyse on vastaanottokeskuksen perustamista ja ylläpitämistä koskevasta sopimuksesta, tulee 2 momentissa säädettyjen edellytysten lisäksi sopia ainakin;

- 1) vastaanottokeskuksen tiloja ja henkilöstöä koskevista vaatimuksista; ja
- 2) vastaanottokeskuksen laajentamisesta, supistamisesta ja lakkauttamisesta sekä varautumisesta laajamittaiseen maahantuloon ja muihin maahantulon häiriötilanteisiin.

Maahanmuuttovirastolla on oikeus saada palveluntuottajalta maksutta ja salassapitosäännösten estämättä valvonnan kannalta välttämättömät tiedot ja selvitykset sekä oikeus tarkastaa vastaanottokeskuksen käytössä olevat tilat. Tarkastusoikeus ei kuitenkaan koske vastaanottopalvelujen saajan asumiskäytössä olevia tiloja, ellei niiden tarkastaminen ole välttämätöntä asiakkaan aseman ja oikeuksien tai asianmukaisten palvelujen turvaamiseksi. Tarkastukseen sovelletaan muutoin hallintolain 39 §:ää.

Palveluntuottaja vastaa tuottamiensa vastaanottopalvelujen lain- ja sopimuksenmukaisuudesta. Jos palveluntuottaja rikkoo lakia tai sopimusta, Maahanmuuttovirasto voi antaa huomautuksen tai korjausmääräyksen, määrätä sopimussakon, rajoittaa toiminnan laajuutta tai keskeyttää toiminnan siltä osin kuin se on välttämätöntä, taikka purkaa sopimuksen olennaisesta rikkomuksesta. Maahanmuuttoviraston on huolehdittava palvelujen jatkuvuudesta sopimuksen päättyessä.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

11 §

Vastaanottopalvelujen tuottamista koskevat vaatimukset

Maahanmuuttoviraston tulee varmistaa, että muulla kuin valtion vastaanottokeskuksella on riittävät ammatilliset, toiminnalliset ja taloudelliset edellytykset vastaanottopalvelujen järjestämiselle.

Muun kuin valtion vastaanottokeskuksen johtajan kelpoisuuteen sovelletaan 9 §:n 2 momenttia.

11 a §

Rikosoikeudellinen virkavastuu ja vahingonkorvausvastuu

Muun kuin valtion vastaanottokeskuksen palveluksessa olevaan henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen hoitaessaan vastaanottopalveluihin liittyviä tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

12 §

Laajamittaiseen maahantuloon ja muihin maahantulon häiriötilanteisiin varautuminen

Maahanmuuttovirasto vastaa varautumisesta kansainvälistä suojelua hakevien tai tilapäistä suojelua saavien vastaanoton järjestämiseen laajamittaisen maahantulon ja muissa maahantulon häiriötilanteissa. Maahanmuuttovirasto laatii valtakunnallisen valmiussuunnitelman laajamittaisen maahantulon ja muiden maahantulon häiriötilanteiden varalta sekä ohjaa muiden viranomaisten ja toimijoiden varautumista vastaanoton järjestämiseen.

Maahanmuuttovirasto toteuttaa varautumista koskevia tehtäviään yhteistyössä muiden viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Sisäministeriö vastaa EU:n muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen mukaisen valmiussuunnitelman laatimisesta, käyttöönotosta ja siitä ilmoittamisesta Euroopan unionin turvapaikkavirastolle ja Euroopan komissiolle.

13 §

Vastaanottopalvelut

Maahanmuuttovirasto järjestää vastaanottopalvelut. Kansainvälistä suojelua hakeva ja tilapäistä suojelua saava saa vastaanottopalvelut sen vastaanottokeskuksen kautta, jonka asiakkaaksi hänet rekisteröidään.

Vastaanottopalveluihin kuuluvat majoitus, vastaanotto- ja käyttöraha, sosiaalipalvelut, terveydenhuoltopalvelut, tulkki- ja käännöspalvelut sekä ohjaus ja neuvonta siten kuin tässä luvussa säädetään. Vastaanottopalveluina voidaan järjestää myös ateriat.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

Ilman huoltajaa oleville lapsille tarkoitetuissa ryhmäkodeissa ja tukiasuntoloissa järjestetään lapsen päivittäinen hoiva, huolenpito ja kasvatus. Ryhmäkodeissa ja tukiasuntoloissa voidaan järjestää täysi ylläpito.

13 a §

Tunnistautuminen ja yhteystietojen ylläpito

Vastaanottopalvelujen saamisen edellytyksenä on, että henkilö tunnistautuu säännöllisesti vastaanottokeskuksessa. Kansainvälistä suojelua hakevan on tunnistauduttava 2–4 kertaa kuukaudessa ja tilapäistä suojelua saavan yhden kerran kuukaudessa. Tunnistautumisvelvollisuus ei koske alle 18-vuotiaita eikä työssäkäyviä. Henkilön tulee lisäksi ilmoittaa vastaanottokeskukselle yhteystietonsa sekä ylläpitää niitä.

Tunnistautuminen voidaan tehdä henkilökohtaisesti vastaanottokeskuksessa tai muulla Maahanmuuttoviraston määräämällä luotettavalla tavalla.

Jos kansainvälistä suojelua hakeva tai tilapäistä suojelua saava jättää ilman perusteltua syytä tunnistautumatta vastaanottokeskuksessa, henkilön asiakkuus vastaanottokeskuksessa voidaan päättää viiden arkipäivän kuluttua tunnistautumatta jättämisestä.

Maahanmuuttoviraston päätöksellä velvollisuudesta tunnistautua voidaan poiketa laajamittaisen maahantulon tai muussa maahantulon häiriötilanteessa. Päätös koskee kaikkia vastaanottopalvelujen saajia ja on voimassa tilapäisesti.

14 §

Vastaanottopalvelujen saaja

Vastaanottopalveluja annetaan kolmannen maan kansalaiselle tai kansalaisuudettomalle henkilölle, joka hakee kansainvälistä suojelua tai saa tilapäistä suojelua.

Myöhemmän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tehneelle ei kuitenkaan anneta vastaanottopalveluja, jos poiketaan hakijan oikeudesta jäädä Suomen alueelle ulkomaalaislain 102 §:n perusteella.

14 a §

Vastaanottopalvelujen kesto

Kansainvälistä suojelua hakeneelle, joka on saanut oleskeluluvan ja joka täyttää edellytykset kotikuntalaissa tarkoitetun kotikunnan saamiselle, tai tilapäistä suojelua saavalle, joka täyttää edellytykset kotikuntalaissa tarkoitetun kotikunnan saamiselle, annetaan vastaanottopalveluja kuntaan siirtymisen järjestymisajan, mutta kuitenkin enintään 3 kuukautta siitä, kun edellytykset kotikuntalaissa tarkoitetun kotikunnan saamiselle täyttyvät. Ilman huoltajaa olevalle alaikäiselle vastaanottopalveluja annetaan kuitenkin kuntaan siirtymisen järjestymisajan.

Vastaanottopalveluja annetaan enintään 60 päivää siitä, kun kolmannen maan kansalaisella ei ole enää oikeutta jäädä Suomen alueelle.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

Poiketen siitä, mitä 2 momentissa säädetään vastaanottopalvelujen kestosta, myöhemmän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tehneelle vastaanottopalveluja annetaan enintään 14 päivää siitä, kun hänellä ei ole enää oikeutta jäädä Suomen alueelle.

Poiketen siitä, mitä 2 ja 3 momentissa säädetään vastaanottopalvelujen kestosta, ilman huoltajaa olevalle lapselle vastaanottopalveluja annetaan maasta poistumiseen saakka.

Edellä säädettyjen määräaikojen estämättä vastaanottokeskuksen johtaja voi päättää jatkaa vastaanottopalveluja kohtuullisen ajan poikkeuksellisen painavasta syystä.

15 §

Tietojen antaminen

Kansainvälistä suojelua hakevalle ja tilapäistä suojelua saavalle annetaan tietoja vastaanottopalveluista, vastaanottoon liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista, velvollisuuksien noudattamatta jättämisen seuraamuksista, oikeusavusta sekä vastaanottoon liittyvissä kysymyksissä avustavista järjestöistä.

Poliisi, rajatarkastusviranomainen tai Maahanmuuttovirasto antaa 1 momentissa tarkoitetut tiedot kansainvälistä suojelua hakevalle mahdollisimman pian ja viimeistään kolmen päivän kuluessa hakemuksen tekemisestä tai hakemusta rekisteröitäessä. Tilapäistä suojelua hakevalle tiedot annetaan hakemusta rekisteröitäessä.

Tiedot annetaan ymmärrettävässä ja selkeässä muodossa kirjallisesti kansainvälistä suojelua hakevan ja tilapäistä suojelua saavan äidinkielellä tai kielellä, jota hänen voidaan kohtuudella olettaa ymmärtävän. Tarvittaessa tiedot voidaan antaa myös suullisesti. Henkilön tulee allekirjoituksellaan vahvistaa saaneensa tiedot.

Poliisi, rajatarkastusviranomainen tai Maahanmuuttovirasto antaa ilman huoltajaa olevalle lapselle tiedot lapsen ikä- ja kehitystasolle sopivalla tavalla. Tiedot annetaan lapselle määrätyn edustajan tai tilapäisen edustajan läsnä ollessa.

15 a §

Ohjaus ja neuvonta

Vastaanottokeskuksen on huolehdittava kansainvälistä suojelua hakevan ja tilapäistä suojelua saavan ohjauksesta ja neuvonnasta.

16 §

Majoitus vastaanottokeskuksessa

Kansainvälistä suojelua hakeva ja tilapäistä suojelua saava majoitetaan vastaanottokeskukseen. Majoittamisessa otetaan huomioon majoitettavien ikä, sukupuoli ja erityiset vastaanottotarpeet. Majoitus järjestetään niin, että perheenjäsenet voivat halutessaan asua yhdessä. Majoitusta järjestettäessä toteutetaan asianmukaiset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että majoitus toteutuu turvallisesti.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

Kansainvälistä suojelua hakeva tai tilapäistä suojelua saava voidaan siirtää toiseen vastaanottokeskukseen, jos se on välttämätöntä hänen itsensä, vastaanottokeskuksen toiminnan tai turvapaikka- tai vastaanottojärjestelmän hallinnoinnin vuoksi.

Maahanmuuttovirasto päättää turvapaikka- ja vastaanottojärjestelmän hallinnoimiseen liittyvästä majoittamisesta ja siirroista. Vastaanottokeskus päättää majoittamisesta ja siirroista, jos ne liittyvät vastaanottokeskuksen toimintaan tai vastaanottopalvelujen saajaan itseensä. Maahanmuuttovirasto voi pidättää itselleen päätösvallan siirrosta, jos siirtoa koskevassa asiassa ei päästä yksimielisyyteen siitä, mihin vastaanottokeskukseen majoitettava siirretään.

16 a §

Vastaanottokeskuksen yleinen järjestys ja turvallisuus

Asiakas ei saa aiheuttaa vastaanottokeskuksessa tai sen välittömässä läheisyydessä häiriötä yleiselle järjestykselle taikka olla vaaraksi muiden henkilöiden turvallisuudelle.

Vastaanottokeskukseen ei saa tuoda eikä pitää hallussa sellaista esinettä tai ainetta, jonka hallussapito on muussa laissa kielletty tai jolla voidaan aiheuttaa vaaraa asukkaan tai toisen henkilön hengelle, terveydelle tai turvallisuudelle taikka vahingoittaa omaisuutta, jos on todennäköistä, että ainetta tai esinettä käytetään edellä mainitulla tavalla.

Maahanmuuttovirasto vahvistaa vastaanottokeskuksen järjestyssäännön, joka sisältää tätä lakia tarkempia määräyksiä vastaanottokeskuksen yleisestä järjestyksestä ja turvallisuudesta, paloturvallisuudesta, vaarallisten aineiden ja esineiden hallussapidosta ja vastaanottokeskuksen ja sen asiakkaiden omaisuudesta sekä muista vastaavista vastaanottokeskuksen järjestyksen ylläpitämiseen ja toimintojen järjestämiseen liittyvistä yksittäisistä seikoista.

Vastaanottokeskus antaa 15 §:n 3 ja 4 momentin mukaisesti tiedoksi järjestyssäännön kansainvälistä suojelua hakevalle ja tilapäistä suojelua saavalle tämän rekisteröityessä vastaanottokeskuksen asiakkaaksi.

17 §

Ilman huoltajaa olevan lapsen majoitus

Ilman huoltajaa oleva lapsi voidaan majoittaa aikuisten tai perheiden vastaanottokeskukseen yhdessä hänen huolenpidostaan vastuussa olevan läheisen aikuisen kanssa, jos se on lapsen edun mukaista.

18 §

Yksityismajoitus

Kansainvälistä suojelua hakeva tai tilapäistä suojelua saava voi järjestää majoituksensa itse.

Vastaanottokeskuksen johtaja päättää sosiaalityöntekijän esityksestä ilman huoltajaa olevan lapsen siirtymisestä yksityismajoitukseen. Sosiaalityöntekijän on kuultava lasta ja hänen edustajaansa ennen esityksen laatimista. Vastaanottokeskus ilmoittaa yksityismajoituksessa asuvan ilman huoltajaa olevan lapsen osoitteen ja tiedot henkilöistä, joiden luona hän asuu,

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

asuinpaikan hyvinvointialueelle tai Helsingin kaupungille. Ilmoitukseen on liitettävä lapsen yksityismajoitusta koskeva päätös.

19 §

Vastaanottoraha

Täydentävää vastaanottorahaa voidaan myöntää henkilön tai hänen perheensä erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuviin, ihmisarvoisen elämän kannalta välttämättömän toimeentulon turvaamiseksi ja itsenäisen selviytymisen edistämiseksi tarpeellisiksi harkittuihin menoihin.

Jos sisäministeriö on päättänyt 12 §:n 3 momentissa tarkoitetun valmiussuunnitelman käyttöönotosta, kansainvälistä suojelua hakevan ja tilapäistä suojelua saavan välttämätön toimeentulo voidaan turvata maahan tulon jälkeen lyhytaikaisesti hyödykkeillä.

20 §

Vastaanottorahan määrä

Vastaanottorahan perusosa kuukautta kohti on:

- 1) yksin asuvalla 300 euroa ja ateriapalvelut tarjoavassa vastaanottokeskuksessa 88 euroa;
 - 2) muulla kuin 1 kohdassa tarkoitetulla 18 vuotta täyttäneellä 254 euroa ja ateriapalvelut tarjoavassa vastaanottokeskuksessa 72 euroa;
 - 3) perheensä kanssa asuvalla 10–17-vuotiaalla lapsella 210 euroa ja ateriapalvelut tarjoavassa vastaanottokeskuksessa 60 euroa;
 - 4) perheensä kanssa asuvalla alle 10-vuotiaalla lapsella 191 euroa ja ateriapalvelut tarjoavassa vastaanottokeskuksessa 57 euroa;
 - 5) yksinhuoltajalla 336 euroa ja ateriapalvelut tarjoavassa vastaanottokeskuksessa 97 euroa.
-

21 §

Käyttöraha

Ilman huoltajaa olevan alle 16-vuotiaan lapsen käyttöraha kuukautta kohti on 26 euroa ja 16 vuotta täyttäneen 47 euroa. Käyttöraha voi olla myös tätä pienempi, jos se on perusteltua lapsen ikä ja kehitystaso huomioon ottaen.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

23 §

Vastaanotto- ja käyttörahan myöntäminen ja takaisin periminen

Vastaanotto- ja käyttörahan myöntämisessä noudatetaan toimeentulotuesta annetun lain 2 ja 3 luvun toimeentulotuen määräytymistä ja menettelyä koskevia säännöksiä. Vastaanotto- ja käyttörahan takaisinperintään sovelletaan mainitun lain 4 luvun takaisinperintää koskevia säännöksiä.

23 a §

Tulojen ja varojen ilmoittaminen

Kansainvälistä suojelua hakevan, tilapäistä suojelua saavan ja heidän perheenjäsentensä on annettava kaikki tiedossaan olevat vastaanottorahan ja käyttörahan myöntämiseen sekä muiden vastaanottopalvelujen antamiseen vaikuttavat **välttämättömät** tiedot tuloistaan ja varoistaan sille vastaanottokeskukselle, jonka asiakkaaksi heidät on rekisteröity. Heidän on välittömästi ilmoitettava vastaanottokeskukselle tiedoissa tapahtuneista muutoksista.

29 §

Suomalaista yhteiskuntaa koskevien perustietojen antaminen

Vastaanottokeskus järjestää kansainvälistä suojelua hakevalle ja tilapäistä suojelua saavalle kurssin, jolla annetaan perustietoja suomalaisesta yhteiskunnasta. Kurssi on 18 vuotta täyttäneelle vastaanottopalvelujen saajalle pakollinen.

Maahanmuuttoviraston päätöksellä järjestämisvelvollisuudesta voidaan poiketa laajamittaisen maahantulon tai muussa maahantulon häiriötilanteessa.

31 §

Avustettu vapaaehtoinen paluu

Vapaaehtoisen paluun tukemiseksi voidaan kansainvälistä suojelua hakeneelle kolmannen maan kansalaiselle, tilapäistä suojelua saavalle ja ihmiskaupan uhrille sekä oleskeluluvan ulkomaalaislain 51 §:n nojalla saaneelle maksaa avustusta ja korvata kohtuulliset matkakustannukset kotimaahan tai muuhun maahan, johon hänen pääsönsä on taattu. Edellytyksenä paluun tukemiselle on, että palaajalla ei ole kotikuntalaisia tarkoitettua kotikuntaa Suomessa. Edellytyksenä avustuksen ja korvauksen maksamiseksi kansainvälistä suojelua hakeneelle on lisäksi, että hän poistuu maasta vapaaehtoisesti pysyväisluonteisessa tarkoituksessa peruttuaan hakemuksensa tai oleskelulupahakemuksen tultua hylätyksi.

Avustus ja korvaus myönnetään, jos palaaja on tuen tarpeessa eikä voi aloittaa uudelleenkotoutumistaan eikä kattaa matkakustannuksiaan ansiotyöllään, muista tuloistaan tai varoistaan tai muulla tavalla. Avustuksen rahamäärän suuruuden määrittämisessä otetaan huomioon palaajan henkilökohtaiset ja paluumaan olosuhteet. Avustuksen myöntäminen

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

edellyttää suunnitelmaa avustuksen käytöstä. Avustuksen rahamäärä voi olla tavallista suurempi, jos Maahanmuuttovirasto sisäministeriötä kuultuaan päättää poikkeuksellisesti tukea jonkin rajatun ryhmän paluuta määrätyn ajan. Avustuksesta ja sen määrästä, avustuksen kohderyhmästä sekä avustuksen myöntämisen menettelyistä annetaan tarkemmat säännökset sisäministeriön asetuksella.

Avustuksen ja korvauksen myöntää hakemuksesta se vastaanottokeskus, jonka asiakkaaksi palaaaja on rekisteröity, tai Maahanmuuttovirasto. Vastaanottokeskus tai Maahanmuuttovirasto voi periä takaisin myöntämänsä avustuksen tai korvauksen, jos osoittautuu, että se on maksettu virheellisin perustein tai perusteettomasti. Hakemus takaisinperinnästä tehdään sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiirissä vastaanottokeskus sijaitsee.

32 §

Vastaanottopalveluista perittävät maksut ja maksun takautuva perintä

Maksun määrää maksettavaksi vastaanottokeskuksen johtaja.

Maksu peritään täysimääräisesti, jos vastaanottopalvelujen saaja ei ilmoita tulojaan ja varojaan 23 a §:n mukaisesti.

Maksu voidaan periä takautuvasti enintään kolmen kuukauden ajalta, jos jälkikäteen käy ilmi, että vastaanottopalvelujen saajalla olisi ollut riittävät tulot tai varat maksun suorittamiseen.

Maahanmuuttovirasto päättää maksun takautuvasta perinnästä. Vastaanottokeskuksen johtajan on tehtävä hakemus maksun takautuvasta perinnästä Maahanmuuttovirastolle kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun on saatu tieto perusteetta ilman maksua annetusta vastaanottopalvelusta. Hakemukseen on liitettävä tarpeellinen selvitys henkilölle annetuista vastaanottopalveluista, maksuvelvollisesta ja tämän edellytyksistä maksun suorittamiseen.

39 §

Edustajan määrääminen

Kansainvälistä suojelua hakevalle, tilapäistä suojelua saavalle sekä sellaiselle ihmiskaupan uhriksi joutuneelle lapselle, jolla ei ole oleskelulupaa, määrätään edustaja, jos lapsi on Suomessa ilman huoltajaa. Edustaja määrätään mahdollisimman pian ja kuitenkin viimeistään 15 arkipäivän kuluttua hakemuksen tekemisestä tai auttamisjärjestelmään ottamisesta. Jos sisäministeriö on päättänyt 12 §:n 3 momentissa tarkoitetun valmiussuunnitelman käyttöönotosta, Maahanmuuttovirasto voi pidentää edustajan määräämisen määräaikaan 25 arkipäivään.

Vastaanottokeskuksen, jonka asiakkaaksi lapsi on rekisteröity, on tehtävä viivytyksettä hakemus edustajan määräämisestä kuultuaan lasta 5 §:n 2 momentin mukaisesti.

Edustajan määrää kärkeäoikeus, jonka tuomiopiirissä sijaitsevan vastaanottokeskuksen asiakkaaksi lapsi on rekisteröity. Kärkeäoikeuden tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hovioikeuteen oikeudenkäymiskaaren mukaisesti. Edustajan määräämistä koskevaa päätöstä on noudatettava, vaikka päätös ei ole saanut lainvoimaa.

Ennen edustajan määräämistä, vastaanottokeskuksen johtaja määrää viivytyksettä menettelyasetuksen 23 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan a alakohdassa tarkoitetuksi tilapäiseksi edustajaksi vastaanottokeskuksen henkilöstöön kuuluvan työntekijän.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

Vastaanottokeskuksen henkilöstöön kuuluvalla työntekijällä tarkoitetaan sosiaalityöntekijää tai lapsen hoito- ja kasvatustehtävistä vastuussa olevaa työntekijää.

39 a §

Edustajatoiminnan hallinnointi

Maahanmuuttovirasto vastaa edustajatoiminnan ohjauksesta, suunnittelusta ja valvonnasta sekä edustajien koulutuksesta.

Edustajan on pyynnöstä toimitettava Maahanmuuttoviraston nähtäväksi rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä.

Vastaanottokeskus, jonka asiakkaaksi lapsi on rekisteröity, vastaa edustajatoiminnan käytännön hallinnoinnista.

40 §

Edustajan kelpoisuus

Edustajaksi määrätään tehtävään sopiva täysivaltainen henkilö, joka antaa siihen suostumuksensa ja joka kykenee hoitamaan tehtävänsä moitteettomasti. Sopivuutta arvioitaessa on otettava huomioon edustajaksi esitetyn osaaminen ja asiantuntemus, tehtävän laatu ja laajuus sekä muut asiaan vaikuttavat seikat. Edustajaksi ei voida määrätä henkilöä, jolla on tai voisi olla eturistiriita lapsen kanssa.

Edustajaksi määräämisen edellytyksenä on, että henkilö on toimittanut käräjäoikeuden nähtäväksi rikosrekisterilain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua otteen rikosrekisteristä.

Yksittäisellä edustajalla voi olla samanaikaisesti edustettavanaan enintään 30 lasta. Jos sisäministeriö on päättänyt 12 §:n 3 momentissa tarkoitettua valmiussuunnitelman käyttöä, Maahanmuuttovirasto voi nostaa yksittäisen edustajan samanaikaisesti edustettavien lasten enimmäismäärän 50 lapseen.

41 §

Edustajan tehtävät

Edustajan tehtävänä on:

1) käyttää huoltajalle kuuluvaa puhevaltaa lapsen henkilöä koskevissa asioissa oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 1 ja 2 §:n, hallintolain 14 §:n, oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 25 §:n mukaisesti;

2) käyttää huoltajalle kuuluvaa puhevaltaa lapsen varallisuutta ja taloutta koskevissa asioissa holhoustoimesta annetun lain (442/1999) mukaisesti;

3) varmistaa tehtävässään lapsen edun turvaaminen;

4) avustaa lasta yhteydenpidossa tämän perheenjäseniin ja muihin omaisiin; ja

5) avustaa lasta ulkomaalaislain mukaisissa lasta koskevissa menettelyissä.

Ennen 1 momentissa tarkoitettua lapsen henkilöä tai varallisuutta koskevan päätöksen tekemistä lasta on kuultava 5 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla.

Edustajan tehtäviin ei kuulu lapsen päivittäinen hoito, kasvatusta tai muu huolenpito.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

42 §

Edustajan vapauttaminen tehtävästään

Jos edustajan määräämisen jälkeen ilmenee, että lapsella on Suomessa huoltaja tai lapselle määrätään huoltaja, edustaja on vapautettava tehtävästään, jollei vapauttaminen ole lapsen edun vastaista. Edustaja voidaan vapauttaa tehtävästään, jos hän sitä pyytää tai on sairauden tai muun syyn vuoksi estynyt tai ei hoida tehtäviään asianmukaisesti taikka jos siihen on muu erityinen syy.

Edustajan tehtävästä vapauttamista koskevan hakemuksen voi tehdä edustaja, 15 vuotta täyttänyt lapsi itse, vastaanottokeskus, jonka asiakkaaksi lapsi on rekisteröity tai lapsen huoltaja.

43 §

Edustajan tehtävän lakkaaminen

Edustajan tehtävä lakkaa, kun:

- 1) edustettava täyttää 18-vuotta tai todetaan täysi-ikäiseksi; tai
- 2) edustettava muuttaa pysyvästi pois Suomesta.

44 §

Ilmoitusvelvollisuus

Käräjäoikeuden on ilmoitettava vastaanottokeskukselle, Maahanmuuttovirastolle ja väestötietojärjestelmään kansainvälistä suojelua hakevan, tilapäistä suojelua saavan ja ihmiskaupan uhriksi joutuneen lapsen edustajan määräämistä tai tehtävästä vapauttamista koskevista päätöksistä.

Jos lapsella on edustajan hoidettavana olevaa holhustoimesta annetun lain 66 §:ssä tarkoitettua omaisuutta, käräjäoikeuden on ilmoitettava edustajan määräämisestä holhousviranomaiselle edustajan tehtävän merkitsemiseksi holhousasioiden rekisteriin.

Maahanmuuttoviraston, poliisin, rajatarkastusviranomaisen ja vastaanottokeskuksen on viipymättä ilmoitettava 39 §:ssä tarkoitettulle edustajalle tai tilapäiselle edustajalle sellaisista edustettavaa lasta kokevista seikoista, joiden arvioidaan olevan merkityksellisiä edustajan 41 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi.

Vastaanottokeskuksen, jonka asiakkaaksi lapsi on rekisteröity, on ilmoitettava ilman huoltajaa olevalle alaikäiselle, että hänelle on määrätty 39 §:ssä tarkoitettu edustaja tai tilapäinen edustaja.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

6 luku

Vastaanottopalveluja koskevat rajoitustoimet

45 §

Vastaanottorahan alentaminen

Maahanmuuttovirasto päättää kansainvälistä suojelua hakevalle ja tilapäistä suojelua saavalle myönnettävän vastaanottorahan perusosan alentamisesta 20 prosentilla, jos henkilö ilman perusteltua syytä:

- 1) jättää toistuvasti noudattamatta 13 a §:ssä säädettyä velvollisuutta tunnistautua vastaanottokeskuksessa;
- 2) ei ylläpidä yhteystietojaan 13 a §:n mukaisesti;
- 3) rikkoo toistuvasti tai vakavasti 16 a §:n 1 tai 2 momentissa säädettyä; tai
- 4) kieltäytyy toistuvasti suorittamasta hänelle osoitetun 29 §:ssä tarkoitetun kurssin.

Maahanmuuttovirasto päättää kansainvälistä suojelua hakevalle myönnettävän vastaanottorahan perusosan alentamisesta 20 prosentilla, jos henkilö ilman perusteltua syytä poistuu 49 §:ssä tarkoitetulta tietyltä maantieteelliseltä alueelta taikka ei noudata 50 §:ssä säädettyä vaatimusta asua määrättyssä vastaanottokeskuksessa.

Päätös vastaanottorahan alentamisesta tehdään enintään kahdeksi kuukaudeksi kerrallaan.

Vastaanottorahan alentaminen ei saa vaarantaa ihmisarvoisen elämän edellyttämän turvan mukaista välttämätöntä toimeentuloa eikä olla muutoinkaan kohtuutonta.

46 §

Maasta poistettavan ja myöhemmän hakemuksen tehneen vastaanottorahan alentaminen

Maahanmuuttovirasto päättää kansainvälistä suojelua hakevalle ja tilapäistä suojelua saavalle myönnettävän vastaanottorahan perusosan alentamisesta 20 prosentilla, jos hän saa vastaanottopalveluja sen jälkeen, kun hänellä ei ole enää oikeutta jäädä Suomen alueelle tai jos kansainvälisen suojelun hakija on tehnyt myöhemmän hakemuksen.

Päätös vastaanottorahan alentamisesta on voimassa, kunnes ulkomaalainen on poistunut maasta.

Vastaanottorahan alentaminen ei saa vaarantaa ihmisarvoisen elämän edellyttämän turvan mukaista välttämätöntä toimeentuloa eikä olla muutoinkaan kohtuutonta.

47 §

Vastaanottopalvelujen peruuttaminen

Maahanmuuttovirasto päättää vastaanottopalvelujen peruuttamisesta kansainvälistä suojelua hakevalta tai tilapäistä suojelua saavalta:

- 1) jolla ei ole oikeutta jäädä Suomen alueelle ja joka on laiminlyönyt ulkomaalaislain 145 a §:ssä tarkoitetun velvollisuuden tehdä yhteistyötä maastapoistamismenettelyn aikana; tai

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

2) jonka vastaanottorahan perusosaa on alennettu 45 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla ja henkilö jatkaa edelleen 16 a §:n 1 tai 2 momentissa säädetyn rikkomista.

Kun vastaanottopalvelut peruutetaan, henkilölle ei myönnetä 19 §:ssä tarkoitettua vastaanottorahan perusosaa tai 21 §:ssä tarkoitettua käyttörahaa. Henkilölle voidaan myöntää 19 §:ssä tarkoitettua täydentävää vastaanottorahaa vain, jos se on poikkeuksellisessa tilanteessa välttämätöntä. Vastaanottokeskus, jonka asiakkaaksi henkilö rekisteröidään, turvaa henkilön toimeentulon ja huolenpidon järjestämällä majoituksen ja ateriat sekä myöntämällä hyödykkeitä. Hyödykkeet myöntää hakemuksesta 25 §:ssä tarkoitettu sosiaalihuollon ammattihenkilö.

Päätös vastaanottopalvelujen peruuttamisesta tehdään 1 momentin 2 kohdan mukaisissa tilanteissa enintään kahdeksi kuukaudeksi kerrallaan.

Vastaanottopalvelujen peruuttaminen päättyy, jos 1 momentin 1 kohdan perusteiden katsotaan lakanneen tai jos tuomioistuin kieltää taikka keskeyttää ulkomaalaisen maasta poistamisen täytäntöönpanon.

Vastaanottopalvelujen peruuttaminen ei saa vaarantaa ihmisarvoisen elämän edellyttämän turvan mukaista välttämätöntä toimeentuloa eikä olla muutoinkaan kohtuutonta.

48 §

Siirtopäätöksen saaneen vastaanottopalvelujen peruuttaminen

Maahanmuuttovirasto päättää turvapaikka-asioiden ja muuttoliikkeen hallinnasta, asetusten (EU) 2021/1147 ja (EU) 2021/1060 muuttamisesta ja asetuksen (EU) N:o 604/2013 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1351, jäljempänä *hallinta-asetus*, 42 artiklassa tarkoitettua siirtopäätöksen saaneen kansainvälistä suojelua hakevan vastaanottopalvelujen peruuttamisesta ja työnteko-oikeuden päättymisestä, jos Suomi ei ole se valtio, jossa hänen edellytetään olevan mainitun asetuksen 17 artiklan perusteella. Vastaanottopalvelut peruutetaan ja työnteko-oikeus päättyy siitä hetkestä, kun hakija on saanut tiedoksi päätöksen siirtää hänet vastuussa olevaan jäsenvaltioon. Tarkemmista edellytyksistä vastaanottopalvelujen peruuttamiselle säädetään hallinta-asetuksen 18 artiklassa.

Kun vastaanottopalvelut peruutetaan, henkilölle ei myönnetä 19 §:ssä tarkoitettua vastaanottorahan perusosaa tai 21 §:ssä tarkoitettua käyttörahaa. Henkilölle voidaan myöntää 19 §:ssä tarkoitettua täydentävää vastaanottorahaa vain, jos se on poikkeuksellisessa tilanteessa välttämätöntä. Vastaanottokeskus, jonka asiakkaaksi henkilö rekisteröidään, turvaa henkilön toimeentulon ja huolenpidon järjestämällä majoituksen ja ateriat sekä myöntämällä hyödykkeitä. Hyödykkeet myöntää hakemuksesta 25 §:ssä tarkoitettu sosiaalihuollon ammattihenkilö.

49 §

Kansainvälistä suojelua hakevien sijoittaminen tietyille maantieteelliselle alueelle

Maahanmuuttovirasto voi päättää kansainvälistä suojelua hakeviensijoittamisesta tietyille selvästi rajatulle maantieteelliselle alueelle, jos se on tarpeen kansainvälisen suojelun menettelyn tai vastaanottojärjestelmän hallinnoimiseksi.

Kansainvälistä suojelua hakevan velvollisuudesta pysyä osoitetulla maantieteellisellä alueella säädetään menettelyasetuksen 9 artiklan 4 kohdassa.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

Maantieteellisen alueen on oltava maakunta, kunta tai hyvinvointialue taikka muu vastaava hakijan yksityiselämän koskemattomuuden, vastaanottopalvelujen saamisen ja menettelyasetuksen 21 artiklassa tarkoitettujen erityisten menettelyllisten takeiden turvaamisen kannalta riittävän laaja alue. Vastaanottokeskuksen on annettava hakijalle selvästi tieto maantieteellisen alueen rajoista ja luvattomasta alueelta poistumisen seurauksista.

Maahanmuuttovirasto voi myöntää hakijalle luvan poistua tilapäisesti maantieteelliseltä alueelta lähiomaisen vakavan sairauden tai hautajaisten taikka muun painavan henkilökohtaisen syyn vuoksi. Hakijalla on myös oikeus poistua maantieteelliseltä alueelta, jos se on välttämätöntä vastaanottopalvelujen saamiseksi taikka viranomaisen tai muun kansainvälistä suojelua koskevan asian käsittelyn kannalta välttämättömän tahon tapaamiseksi tai tuomioistuinkäsittelyyn osallistumiseksi. Hakijan on etukäteen ilmoitettava vastaanottokeskukselle tällaisesta poistumisesta.

Maantieteelliselle alueelle sijoittaminen on voimassa, kunnes sen ei enää katsota olevan tarpeen kansainvälisen suojelun menettelyn tai vastaanottojärjestelmän hallinnoimiseksi, mutta kuitenkin enintään 12 kuukautta sen alkamisesta.

50 §

Vaatus asua määrättyssä vastaanottokeskuksessa yleiseen järjestykseen tai menettelyllisiin seikkoihin liittyvästä syystä

Kansainvälistä suojelua hakeva voidaan Maahanmuuttoviraston, poliisin tai rajatarkastusviranomaisen päätöksellä määrätä asumaan tietyssä vastaanottokeskuksessa sekä ilmoittautumaan siellä yhdestä neljään kertaa vuorokaudessa tai olemaan läsnä tiettyinä aikoina, jos se on tarpeen yleiseen järjestykseen liittyvien syiden taikka hakemuksen menettelyllisten seikkojen vuoksi. Menettelyllisten seikkojen vuoksi määrättävät toimet edellyttävät ulkomaalaislain 121 a §:n tarkoittaman pakenemisen vaaran olemassaoloa.

Rajoitustoimien on oltava hakijan henkilökohtainen tilanne huomioon ottaen oikeasuhtaisia. Hakijalla on rajoitustoimista huolimatta oikeus saada vastaanottopalvelut, välttämättömät sosiaali- ja terveystyöpalvelut sekä osallistua välttämättömiin tapaamisiin viranomaisten ja tuomioistuimen kanssa. Hakijan on ilmoitettava vastaanottokeskukselle tällaisista tapaamisista.

Rajoitustoimi on voimassa enintään 12 kuukautta toimen alkamisesta. Rajoitustoimi on kuitenkin heti määrättävä päättyväksi, jos se ei ole enää tarpeen yleiseen järjestykseen liittyvien syiden taikka hakemuksen menettelyllisten seikkojen vuoksi. Toimen määrää päättyväksi Maahanmuuttovirasto, poliisi tai rajatarkastusviranomainen.

56 §

Vastaanottopalvelusta perittävää maksua ja maksun takautuvaa perintää koskeva muutoksenhaku

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia siihen oikaisua maksun määränneeltä vastaanottokeskuksen johtajalta kuuden kuukauden kuluessa maksun määräämisestä. Maksun takautuvasta perinnästä voi vaatia oikaisua Maahanmuuttovirastolta. Oikaisuvaatimus tulee tehdä kuuden kuukauden kuluessa maksun määräämisestä. Muutoksenhausta hallinto-oikeuteen säädetään oikeudenkäynnistä

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

hallintoasioissa annetussa laissa. Hallinto-oikeuden päätökseen ei kuitenkaan saa hakea muutosta valittamalla.

56 a §

Muutoksenhaku koskien lupaa poistua tietyltä maantieteelliseltä alueelta

Tämän lain 49 §:n 4 momentissa tarkoitettun luvan epäämiseen voi vaatia oikaisua Maahanmuuttovirastolta. Muutoksenhausta hallinto-oikeuteen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa. Hallinto-oikeuden päätökseen ei kuitenkaan saa hakea muutosta valittamalla.

8 luku

Erinäiset säännökset

58 §

Tiedonsaantioikeus

Sisäministeriöllä, esitutkintaviranomaisella, hyvinvointialueella, Helsingin kaupungilla, HUS-yhtymällä ja kunnan viranomaisella on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 3 ja 4 luvussa tarkoitettujen tehtävien suorittamiseksi välttämättömät tiedot toisiltaan, Maahanmuuttovirastolta, vastaanottokeskukselta, mainituissa luvuissa tarkoitettuja palveluja tuottavalta julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta ja ilman huoltajaa olevalle lapselle määrättyä edustajalta.

Edellä 3 ja 4 luvussa tarkoitettuja palveluja tuottavalla julkisella tai yksityisellä palvelujen tuottajalla, jonka asiakas kansainvälistä suojelua hakeva, tilapäistä suojelua saava tai ihmiskaupan uhri on, on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä Maahanmuuttovirastolta ja vastaanottokeskukselta palvelujen tuottamisen kannalta välttämättömät tiedot.

Ilman huoltajaa olevalle lapselle määrättyllä edustajalla on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 41 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot Maahanmuuttovirastolta, vastaanottokeskukselta, hyvinvointialueelta, Helsingin kaupungilta, HUS-yhtymältä, kunnan viranomaiselta, Kansaneläkelaitokselta sekä 3 ja 4 luvussa tarkoitettuja palveluja tuottavalta julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta.

60 §

Aineiden ja esineiden haltuunotto

Vastaanottokeskuksen haltuun on otettava asukkaalta sellaiset aineet ja esineet:

1) joilla voidaan aiheuttaa vaaraa asukkaan tai toisen henkilön hengelle, terveydelle tai turvallisuudelle taikka vahingoittaa omaisuutta, jos on todennäköistä, että ainetta tai esinettä käytetään edellä mainitulla tavalla; tai

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

2) joiden hallussapito on muun lain nojalla kielletty.

Omaisuus on keskuksessa majoittumisen päättyessä palautettava sille, jolta se on otettu haltuun, jollei omaisuuden palauttamisesta, luovuttamisesta tai hävittämisestä muualla laissa toisin säädetä.

Haltuunotosta päättää ja haltuunoton tekee vastaanottokeskuksen johtaja taikka hänen määräämänsä sosiaalihuoltotyötä tekevä henkilö. Kiireellisessä tapauksessa haltuunoton voi tehdä myös muu vastaanottokeskuksen sosiaalihuoltotyötä tekevä. Haltuunotosta on tällöin viipymättä ilmoitettava johtajalle taikka hänen määräämälleen sosiaalihuoltotyötä tekevälle, jonka tulee tehdä haltuunotosta päätös, jollei omaisuutta palauteta.

61 §

Asukkaan käytössä olevien tilojen tarkastaminen

Vastaanottokeskuksen asukkaan käytössä olevat tilat voidaan tarkastaa, jos on perusteltua syytä epäillä, että asukkaalla on siellä 60 §:ssä tarkoitettuja aineita tai esineitä.

63 §

Aineiden ja esineiden haltuunottoa ja asukkaan käytössä olevien tilojen tarkastamista koskevien toimenpiteiden kirjaaminen

Vastaanottokeskuksen on tehtävä pöytäkirja aineiden ja esineiden haltuun ottamisesta ja asukkaan käytössä olevien tilojen tarkastamisesta. Pöytäkirjan allekirjoittaa toimenpiteen suorittaja, läsnä ollut toinen työntekijä ja henkilö, jolta omaisuus on otettu haltuun tai jonka käytössä olevat tilat on tarkastettu.

63 a §

Tiedoksianto

Vastaanottokeskus antaa kansainvälistä suojelua hakevalle ja tilapäistä suojelua saavalle tiedoksi Maahanmuuttoviraston päätöksen 32 §:ssä tarkoitettua vastaanottopalveluista perittävien maksujen takautuvasta perinnästä, 45 §:ssä tarkoitettua vastaanottorahan alentamisesta, 46 §:ssä tarkoitettua maasta poistettavan ja myöhemmän hakemuksen tehneen vastaanottorahan alentamisesta, 47 §:ssä tarkoitettua vastaanottopalvelujen peruuttamisesta, ~~48 §:ssä tarkoitettua siirtopäätöksen saaneen vastaanottopalvelujen peruuttamisesta~~ ja 50 §:ssä tarkoitettua vaatimuksesta asua määrättyssä vastaanottokeskuksessa. Maahanmuuttovirasto voi antaa edellä tarkoitettut päätökset tiedoksi, jos se on tarkoituksenmukaista.

Tämän lain 48 §:ssä tarkoitettu päätös siirtopäätöksen saaneen vastaanottopalvelujen peruuttamisesta annetaan tiedoksi siirtopäätöksen yhteydessä ulkomaalaislain 205 §:n 4 momentin mukaisesti. (Uusi 2 mom.)

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Lain 14 ja 14 a §:ää sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä syyskuuta 2026.

3.

Laki

henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain (615/2020) 4 §:n 1 momentin 5 kohta,
muutetaan 1 §:n 1 momentin 3 kohta, 3 §:n 2 momentin 6 ja 11 kohta, 7 §:n 1 momentti, 11 §:n 1 ja 3 momentti sekä 13 §, sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 1 momentin 3 kohta laissa 683/2023, 3 §:n 2 momentin 6 ja 11 kohta laissa 228/2024, 11 §:n 1 momentti osaksi laissa 574/2025 sekä 13 § osaksi laissa 1295/2022 ja 574/2025, sekä
lisätään lakiin uusi 14 c § seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala ja henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Tätä lakia sovelletaan, jollei muualla laissa toisin säädetä, henkilötietojen kokonaan tai osittain automatisoituun käsittelyyn sekä muuhun henkilötietojen käsittelyyn, kun henkilötiedot muodostavat tai niiden on tarkoitus muodostaa henkilörekkisteri tai sen osa ja henkilötietoja käsitellään seuraavissa tarkoituksissa:

3) kansainvälistä suojelua hakevan ja tilapäistä suojelua saavan vastaanotto, ihmiskaupan uhrien auttaminen, seulottavan henkilön majoituksen ja alustavan terveystarkastuksen järjestäminen sekä ilman huoltajaa olevan lapsen edustajatoiminta osana vastaanottotoimintaa sekä näiden ohjaus, suunnittelu ja valvonta;

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

3 §

Ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmän rekisterinpitäjät ja vastuunjako

Kukin viranomainen saa käsitellä tallentamiaan tietoja lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseksi seuraavasti:

6) Tulli 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetussa käsittelytarkoituksessa;

11) hyvinvointialueen viranomainen, Helsingin kaupunki ja Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvan kunnan viranomainen 1 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetussa käsittelytarkoituksessa.

7 §

Käsiteltävät henkilötiedot

Rekisterinpitäjä saa käsitellä 1 §:ssä säädetyissä tarkoituksissa henkilön yksilöintitietoja, perhesuhdetietoja, edustajuustietoja, osaamista kuvaavia tietoja ja yhteystietoja sekä tietoja matkustusasiakirjoista ja kansainvälistä suojelua hakevan hakemusasian vireilläoloa osoittavasta kortista.

11 §

Tiedonsaantioikeus ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmän rekisterinpitäjien välillä

Käsitellessään tietoja ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmässä:

1) Maahanmuuttovirastolla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta 1 §:n 1 momentissa tarkoitetussa käsittelytarkoituksessa ulkomaalaislain, kansalaisuuslain (359/2003), kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetun lain (907/2017), jäljempänä *kausityölaki*, kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä annetun lain (908/2017), jäljempänä *ICT-laki*, kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain (719/2018), jäljempänä *tutkija- ja opiskelijalaki*, kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä korkeaa osaamistasoa vaativaa työtä varten annetun lain (224/2024), jäljempänä *erityisosaajalaki*, kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain (746/2011), jäljempänä *vastaanottolaki*, säilöön otettujen ulkomaalaisten kohtelusta ja säilöönottoyksiköstä annetun lain (116/2002), jäljempänä *säilölaki*, ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain (681/2023), jäljempänä *kotoutumislaki*, mukaisten tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot poliisilta, suojelupoliisilta, Rajavartiolaitokselta, Tullilta, vastaanottokeskukselta, säilöönottoyksiköltä, ulkoministeriöltä, edustustolta, elinvoimakeskukselta sekä

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

hyvinvointialueen viranomaiselta, Helsingin kaupungilta ja Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvan kunnan viranomaiselta;

2) vastaanottokeskuksella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta 1 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa vastaanottolain mukaisten tehtäviensä ja ulkomaalaislain mukaiseen seulontaan liittyvien tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot Maahanmuuttovirastolta, poliisilta, Rajavartiolaitokselta, Tullilta, toiselta vastaanottokeskukselta, säilöönottoyksiköltä ja elinvoimakeskukselta;

3) säilöönottoyksiköllä on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta 1 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa säilölain mukaisten tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot Maahanmuuttovirastolta, poliisilta, Rajavartiolaitokselta, vastaanottokeskukselta ja toiselta säilöönottoyksiköltä;

4) ulkoministeriöllä on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa ulkomaalaislain mukaisten tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot Maahanmuuttovirastolta, poliisilta, Rajavartiolaitokselta ja edustustolta;

5) edustustolla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta 1 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa ulkomaalaislain ja kansalaisuuslain mukaisten tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot Maahanmuuttovirastolta, poliisilta, Rajavartiolaitokselta ja ulkoministeriöltä;

6) elinvoimakeskuksella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta 1 §:n 1 momentin 1 ja 5 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa ulkomaalaislain ja kotoutumislain mukaisten tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot Maahanmuuttovirastolta, poliisilta, Rajavartiolaitokselta, vastaanottokeskukselta, edustustolta sekä hyvinvointialueen viranomaiselta, Helsingin kaupungilta ja Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvan kunnan viranomaiselta;

7) hyvinvointialueen viranomaisella, Helsingin kaupungilla ja Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvan kunnan viranomaisella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta 1 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa kotoutumislain mukaisten tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot Maahanmuuttovirastolta, vastaanottokeskukselta ja elinvoimakeskukselta.

Rajavartiolaitoksen tiedonsaantioikeudesta säädetään henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetussa laissa. Tullin tiedonsaantioikeudesta säädetään henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetussa laissa.

13 §

Muu tiedonsaantioikeus

Maahanmuuttovirastolla on 1 §:n 1 momentissa, vastaanottokeskuksella 1 §:n 1 momentin 3 kohdassa, säilöönottoyksiköllä 1 §:n 1 momentin 4 kohdassa, elinvoimakeskuksella, ulkoministeriöllä ja edustustolla 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa sekä hyvinvointialueen viranomaisella, Helsingin kaupungilla ja Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvan kunnan viranomaisella 1 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa ulkomaalaislain, kansalaisuuslain, kausityölain, ICT-lain, tutkija- ja opiskelijalain,

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

erityisosaajalain, vastaanottolain, säilölain ja kotoutumislain mukaisten tehtävien hoitamiseksi oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksutta välttämättömät luonnollisia henkilöitä ja oikeushenkilöitä koskevat tiedot viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 4 §:ssä tarkoitetuilta tahoilta sekä yksityiseltä palveluntuottajalta ja ilman huoltajaa olevalle lapselle määrättyltä edustajalta.

Poliisin tiedonsaantioikeudesta säädetään henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa.

Rajavartiolaitoksen tiedonsaantioikeudesta säädetään henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetussa laissa. Tullin tiedonsaantioikeudesta säädetään henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetussa laissa.

Maahanmuuttovirastolla, vastaanottokeskuksella sekä säilöönottoyksiköllä on lisäksi oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksutta tehtäviensä suorittamista varten tarpeellisia tietoja seuraavasti:

1) turvapaikka-asioiden ja muuttoliikkeen hallinnasta, asetusten (EU) 2021/1147 ja (EU) 2021/1060 muuttamisesta ja asetuksen (EU) N:o 604/2013 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1351 25 ja 34 artiklan mukaisen harkinnan tekemiseksi henkilön kyvystä huolehtia turvapaikkaa hakeneesta lapsesta tai häneen riippuvuussuhteessa olevasta:

a) Oikeusrekisterikeskukselta sakkorekisteristä henkilön henkilötiedot, ratkaisutiedot, täytäntöönpanoasiatiedot, muuntorangaistusasiat ja tapahtumatiedot;

b) Oikeusrekisterikeskukselta oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä ja sen osajärjestelmistä tiedot syyttäjäviranomaisessa tai tuomioistuimessa vireillä olevista tai olleista henkilön tekemiksi epäillyistä rikoksista;

c) Oikeusrekisterikeskukselta rikosrekisteristä henkilön rikosrekisteriote;

d) esitutkintaviranomaiselta tiedot henkilön tekemäksi epäillystä rikoksesta, häntä koskevasta rikosilmoituksesta ja esitutkinnasta;

e) hyvinvointialueen, Helsingin kaupungin ja kunnan viranomaiselta sekä Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaiselta ja HUS-yhtymältä tiedot henkilön saamista sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluista sekä sosiaalietuuksista;

f) Verohallinnolta henkilön varallisuus- ja tulotiedot;

g) Rikosseuraamuslaitokselta henkilön yhteystiedot, olinpaikka ja vapautumispäivä;

2) Oikeusrekisterikeskukselta oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä ja sen osajärjestelmistä sekä rikosrekisteristä tiedot:

a) syyttäjäviranomaisessa tai tuomioistuimessa vireillä olevista tai olleista perheenkokoajan tekemiksi epäillyistä rikoksista lapsen edun, yhteiselämän mahdollisuuksien tai toimeentuloedellytyksen arvioimiseksi tehtäessä kokonaisharkintaa oleskeluluvan ja oleskeluoikeuden edellytysten selvittämiseksi;

b) elatusvelvollisuudesta perhesiteen perusteella myönnettävän oleskeluluvan tai oleskelukortin tai oleskeluoikeuden rekisteröinnin edellytysten selvittämiseksi;

c) elatusvelvollisuudesta toimeentuloedellytyksen selvittämiseksi;

d) tuomioistuimessa vireillä olevista asioista ja tehdyistä päätöksistä, jotka koskevat Maahanmuuttoviraston ratkaisua tai toimivaltaa tai joilla on merkitystä Maahanmuuttovirastossa vireillä olevan asian käsittelylle;

e) vireilletuloasiakirjoista, ratkaisun perusteena olleista asiakirjoista ja käsittelyasiakirjoista lapsen edun ja oleskeluluvan yleisten myöntämisedellytysten arvioimiseksi;

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

f) perheen kokoajan rikosrekisteriotteesta lapsen edun, yhteiselämän mahdollisuuksien tai toimeentuloedellytyksen arvioimiseksi tehtäessä kokonaisharkintaa oleskeluluvan ja oleskeluoikeuden edellytysten selvittämiseksi;

3) esitutkintaviranomaiselta tiedot perheen kokoajan tekemäksi epäillystä rikoksesta, häntä koskevasta rikosilmoituksesta ja esitutkinnasta lapsen edun, yhteiselämän mahdollisuuksien tai toimeentuloedellytyksen arvioimiseksi tehtäessä kokonaisharkintaa oleskeluluvan ja oleskeluoikeuden edellytysten selvittämiseksi sekä tiedot esitutkinnasta ja vireillä olevista tai vireillä olleista rikosilmoituksista ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään ottamista koskevaa päätösharkintaa varten;

4) Kansaneläkelaitokselta tulo-, etuus- ja perhesuhdetiedot ristiriitaisiksi epäiltyjen tietojen selvittämiseksi tai työ- ja perhesuhteiden aitouden selvittämiseksi;

5) Verohallinnolta varallisuus- ja tulotiedot ristiriitaisiksi epäiltyjen tietojen selvittämiseksi tai työ- ja perhesuhteiden aitouden selvittämiseksi;

6) Opetushallitukselta tai koulutuksen järjestäjältä tiedot ulkomaalaisen opiskelu-oikeuden alkamisesta, opiskelu-oikeuden väliaikaisesta keskeyttämisestä, muusta opintojen väliaikaisesta keskeyttämisestä, opiskelu-oikeuden ja opintojen päättymisestä, lukuvuositmaksun suuruudesta ja suorittamisesta, koulutuksen järjestäjän antamista apurahoista, asuntoeduista ja ateriaeduista sekä opintosuorituksista, arvosanoista ja tutkinnoista tehtäessä kokonaisharkintaa oleskeluluvan, oleskeluoikeuden tai kansalaisuuden saamisen edellytysten selvittämiseksi;

7) ulkoministeriöltä tai edustustolta tiedot kielteisestä asiakirjan laillistamispäätöksestä ulkomaisen asiakirjan luotettavuuden arvioimiseksi;

8) Liikenne- ja viestintävirastolta ja Lupa- ja valvontavirastolta tiedot ulkomaalaisen ja tämän perheenjäsenen oikeudesta harjoittaa tiettyä ammattia toimeentuloedellytyksen tai oleskeluluvan, kausityöoleskeluluvan tai oleskelukortin myöntämisen tai oleskeluoikeuden rekisteröinnin edellytysten selvittämiseksi.

14 c §

Eurodac-tietojärjestelmän rekisterinpitäjä ja kansallinen yhteyspiste

Eurodac-järjestelmän perustamisesta biometrinen tietojen vertailua varten Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EU) 2024/1351 ja (EU) 2024/1350 ja neuvoston direktiivin 2001/55/EY tehokkaaksi soveltamiseksi ja laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden tunnistamiseksi sekä jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten ja Europolin esittämistä, Eurodac-tietoihin lainvalvontatarkoituksia varten tehtäviä vertailuja koskevista pyynnöistä ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EU) 2018/1240 ja (EU) 2019/818 muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 603/2013 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2024/1358 tarkoitettuna Eurodac -tietojärjestelmän rekisterinpitäjä on Maahanmuuttovirasto.

Edellä 1 momentissa mainitussa asetuksessa tarkoitettua kansallista yhteyspistettä hallinnoi Maahanmuuttovirasto.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (616/2019) 18 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 818/2022,

muutetaan 3 §:n 5 kohta, 16 §:n 1 momentin 4 kohta, 18 §:n 2 momentin johdantokappale ja 31 §:n 2 momentin 3 kohta, sellaisina kuin ne ovat, 3 §:n 5 kohta ~~ja 18 §:n 2 momentin johdantokappale~~ laissa 818/2022, 16 §:n 1 momentin 4 kohta laissa 493/2025, 18 §:n 2 momentin johdantokappale laissa / sekä 31 §:n 2 momentin 3 kohta laissa 1250/2020, sekä

lisätään 13 §:ään uusi 5 momentti ja 31 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 1250/2020, uusi 4 kohta seuraavasti:

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

5) *Eurodac-asetuksella* Eurodac-järjestelmän perustamisesta biometristen tietojen vertailua varten Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EU) 2024/1351 ja (EU) 2024/1350 ja neuvoston direktiivin 2001/55/EY tehokkaaksi soveltamiseksi ja laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden tunnistamiseksi sekä jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten ja Europolin esittämistä, Eurodac-tietoihin lainvalvontatarkoituksia varten tehtäviä vertailuja koskevista pyynnöistä ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EU) 2018/1240 ja (EU) 2019/818 muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 603/2013 kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2024/1358;

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

13 §

Henkilötietojen käsittely muuhun kuin niiden alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen

Poliisi saa käsitellä 5–8 §:ssä tarkoitettuja henkilötietoja muuhun kuin niiden alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen kolmansien maiden kansalaisia ulkorajoilla koskevan seulonnan käyttöön otosta ja asetusten (EY) N:o 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 ja (EU) 2019/817 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1356, jäljempänä *seulonta-asetus*, 15 artiklassa tarkoitettua seulonnan turvallisuustarkastuksen suorittamiseksi, jos tietojen käsittely on välttämätöntä sen arvioimiseksi, aiheuttaako turvallisuustarkastuksen kohteena oleva henkilö uhkan sisäiselle turvallisuudelle.

16 §

Poliisin oikeus saada tietoja eräistä rekistereistä ja tietojärjestelmistä

Poliisilla on sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, oikeus saada tehtäviensä suorittamista ja henkilörekisteriensä ylläpitämistä varten salassapitosäynnösten estämättä teknisen käyttöyhteyden avulla tai tietojoukkona tietoja rekistereistä siten kuin käytännön menettelyistä asianomaisen rekisterinpitäjän kanssa sovitaan, seuraavasti:

4) sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa (672/2002) tarkoitetusta sakkorekistereistä mainitun lain 49 §:n mukaisesti tarkoituksiin rikokseen ja rikosoikeudelliseen seuraamukseen liittyviä tietoja, tietoja lupa-asioiden käsittelyä varten sekä seulonta-asetuksen 15 artiklan 4 kohdassa tarkoitettuja rikoksia koskevista ratkaisuista sakon täytäntöönpanosta annetun lain 47 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja henkilöä koskevia tarpeellisia tietoja mainitussa artiklassa tarkoitettua turvallisuustarkastuksen suorittamiseksi, mainitun artiklan 4 kohdassa tarkoitettuja rikoksia koskevista ratkaisuista mainitun lain 47 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja henkilöä koskevia tarpeellisia tietoja sellaisen lausunnon laatimiseksi, josta säädetään niiden jäsenvaltioiden tunnistamista koskevan keskitetyn järjestelmän perustamisesta, joilla on kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden tuomioita koskevia tietoja (ECRIS-TCN), eurooppalaisen rikosrekisteritietojärjestelmän täydentämiseksi ja asetuksen (EU) 2018/1726 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/816 7 c artiklassa, rikosrekisterilaissa (770/1993) tarkoitetusta rikosrekisteristä mainitun lain 4 ja 4 a §:n mukaisesti tarkoituksiin henkilöä koskevia tietoja ja oikeushallinnon viranomaisilta tietä niiden etsintäkuuluttamista henkilöistä, oikeushallinnon valtakunnallisesta tietovarannosta annetussa laissa (955/2020) tarkoitetusta ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmästä tietoja rikosasioissa annetuista ratkaisuista ja niiden lainvoimaisuudesta sekä diaari- ja asianhallintatietojen valtakunnallisesta käsittelyjärjestelmästä tietoja syyttäväviranomaisessa tai tuomioistuimessa vireillä olevista tai olleista rikosasioista;

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

18 §

Tietojen saanti eräistä eurooppalaisista tietojärjestelmistä terrorististen rikosten ja vakavien rikosten estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi

Keskusrikospoliisi on Eurodac-asetuksen 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu tarkastava viranomainen vertailua Eurodac-tietoihin koskevien pyyntöjen esittämiseksi seuraavien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi:

31 §

Muu henkilötietojen luovuttaminen ulkomaille

Poliisi saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa:

3) Euroopan raja- ja merivartiostolle ulkomaalaislain 131 §:ssä säädettyjen tehtävien suorittamiseksi käsiteltäviä henkilötietoja noudattaen, mitä eurooppalaisesta raja- ja merivartiostosta sekä asetusten (EU) N:o 1052/2013 ja (EU) 2016/1624 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2019/1896 säädetään;

4) toisen Euroopan unionin jäsenvaltion kansallisille seulonta-asetuksen 2 artiklan 10 kohdassa tarkoitetuille seulontaviranomaisille ulkomaalaislain 16 a §:n 3 momentissa tarkoitettua lausuntoa koskevia henkilötietoja.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain (639/2019) 5 §:n 6 kohta, 15 a § ja 22 §:n 4 kohta, sellaisina kuin niistä ovat 5 §:n 6 kohta laissa 819/2022 ja 15 a § laissa 430/2024, sekä

lisätään 16 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 430/2024, uusi 3 momentti seuraavasti:

5 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

6) *Eurodac-asetuksella* Eurodac-järjestelmän perustamisesta biometrinen tietojen vertailua varten Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EU) 2024/1351 ja (EU) 2024/1350 ja neuvoston direktiivin 2001/55/EY tehokkaaksi soveltamiseksi ja laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden tunnistamiseksi sekä jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten ja Europolin esittämistä, Eurodac-tietoihin lainvalvontatarkoituksia varten tehtäviä vertailuja koskevista pyynnöistä ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EU) 2018/1240 ja (EU) 2019/818 muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 603/2013 kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2024/1358;

15 a §

Henkilötietojen käsittely teknisen valvonnan suorittamiseksi

Rajavartiolaitos saa käsitellä henkilötietoja rajavartiolain 29 §:ssä ja ulkomaalaislain (301/2004) 16 d §:n 2 momentissa tarkoitetun teknisen valvonnan suorittamiseksi.

16 §

Henkilötietojen käsittely muuhun kuin niiden alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen

Rajavartiolaitos saa käsitellä 7–11 §:ssä tarkoitettuja henkilötietoja muuhun kuin niiden alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen kolmansien maiden kansalaisia ulkorajoilla koskevan

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

seulonnan käyttöönnotosta ja asetusten (EY) N:o 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 ja (EU) 2019/817 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1356, jäljempänä *seulonta-asetus*, 15 artiklassa tarkoitetun seulonnan turvallisuustarkastuksen suorittamiseksi, jos tietojen käsittely on välttämätöntä sen arvioimiseksi, aiheuttaako turvallisuustarkastuksen kohteena oleva henkilö uhkan sisäiselle turvallisuudelle.

22 §

Tietojen saanti eräistä rekistereistä ja tietojärjestelmistä

Rajavartiolaitoksella on sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, oikeus saada tehtäviensä suorittamista varten salassapitosäännösten estämättä tietoja seuraavasti:

4) sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa (672/2002) tarkoitetusta sakkorekisteristä rikokseen ja rikosoikeudelliseen seuraamukseen liittyviä tietoja rajaturvallisuuden ylläpitämistä, esitutkintaa, muuta tutkintaa, pelastustehtävää, eräiden alusten ja niitä palvelevien satamien turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta annetussa laissa (485/2004) tarkoitettua tehtävää sekä liikenteenharjoittajan seuraamusmaksun ja öljypäästömaksun määräämistä varten sekä seulonta-asetuksen 15 artiklan 4 kohdassa tarkoitettuja rikoksia koskevista ratkaisuista sakon täytäntöönpanosta annetun lain 47 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja henkilöä koskevia tarpeellisia tietoja mainitussa artiklassa tarkoitetun turvallisuustarkastuksen suorittamiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

6.

Laki

kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kotoutumisen edistämisestä annetun lain (681/2023) 2 §:n 3 momentin 1 ja 2 kohta, 35–38 §, 41 §:n 2 momentti, 43 §:n 1 momentin 2 kohta, 58 §, 83 §:n 2 ja 3 momentti, 86 §:n 1 ja 2 momentti, 91 §:n 1 momentti, 93 § sekä 95 §:n 1 ja 2 momentti,
sellaisina kuin niistä ovat 2 §:n 3 momentin 1 ja 2 kohdan, 35 ja 37 §:n sekä 38 §:n 2–5 momentin ruotsinkielinen sanamuoto ja 95 §:n 1 ja 2 momentti laissa 1100/2024, 36 §, 41 §:n 2 momentti, 43 §:n 1 momentin 2 kohta, 58 § ja 91 §:n 1 momentti laissa 721/2025, 83 §:n 2 ja 3

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

momentti sekä 86 §:n 1 ja 2 momentti laissa 1376/2025 ja 93 §:n ruotsinkielinen sanamuoto laissa 322/2024, sekä

lisätään lakiin uusi 96 a § seuraavasti:

2 §

Soveltamisala

Tämän lain 4 luvun säännöksiä kuntapaikalle ohjaamisesta sekä 61–66 §:n säännöksiä kustannusten korvaamisesta kunnalle tai hyvinvointialueelle sovelletaan henkilöön:

1) joka saa vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiselle kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle ja myönnetyn suojelun sisällölle, neuvoston direktiivin 2003/109/EY muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/95/EU kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2024/1347 tarkoitettua kansainvälistä suojelua;

2) jolle on hänen haettuaan kansainvälistä suojelua myönnetty oleskelulupa ulkomaalaislain 51, 52 tai 113 a §:n perusteella;

35 §

Edustajan määrääminen

Edellä 2 §:n 6 momentissa tarkoitettulle lapselle, joka on Suomessa ilman huoltajaa tai kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain 39 §:ssä tarkoitettua edustajaa, on määrättävä edustaja viivytyksettä.

Hyvinvointialueen tai Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvan kunnan on tehtävä hakemus edustajan määräämisestä kuultuaan lasta ja otettuaan huomioon lapsen etu 4 §:ssä säädetyllä tavalla.

Edustajan määrää se käräjäoikeus, jonka tuomiopiirissä lapsen kotikunta sijaitsee. Käräjäoikeuden tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hovioikeuteen. Edustajan määräämistä koskevaa päätöstä on noudatettava, vaikka päätös ei ole saanut lainvoimaa.

Käräjäoikeuden on ilmoitettava hyvinvointialueelle, kunnalle, Maahanmuuttovirastolle ja väestötietojärjestelmään lapsen edustajan määräämistä tai tehtävästä vapauttamista koskevista päätöksistä.

Jos lapsella on edustajan hoidettavana holhoustoimesta annetun lain (442/1999) 66 §:ssä tarkoitettua omaisuutta, käräjäoikeuden on ilmoitettava edustajan määräämisestä holhousviranomaiselle edustajan tehtävän merkitsemiseksi holhousasioiden rekisteriin.

Hyvinvointialueen tai Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvan kunnan on ilmoitettava ilman huoltajaa olevalle lapselle, että hänelle on määrätty edustaja sekä siitä, miten edustajan toiminnasta voi tehdä kantelun.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

36 §

Edustajatoiminnan hallinnointi

Elinvoimakeskus vastaa edustajatoiminnan ohjauksesta, suunnittelusta ja valvonnasta. Edustajan tulee pyynnöstä toimittaa elinvoimakeskuksen nähtäväksi rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä.

37 §

Edustajan kelpoisuus ja tehtävät

Tämän lain nojalla määrättävän edustajan kelpoisuuteen sovelletaan, mitä kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain 40 §:ssä säädetään.

Edustajan tehtävänä on:

- 1) käyttää huoltajalle kuuluvaa puhevaltaa lapsen henkilöä koskevissa asioissa noudattaen, mitä oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 1 ja 2 §:ssä, hallintolain 14 §:ssä sekä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 25 §:ssä säädetään;
- 2) käyttää huoltajalle kuuluvaa puhevaltaa lapsen varallisuutta ja taloutta koskevissa asioissa noudattaen, mitä holhoustoimesta annetussa laissa säädetään;
- 3) varmistaa tehtävässään lapsen edun turvaaminen;
- 4) avustaa lasta yhteydenpidossa lapsen perheenjäseniin ja muihin omaisiin; ja
- 5) avustaa lasta ulkomaalaislain mukaisissa menettelyissä.

Ennen lapsen henkilöä tai varallisuutta koskevan päätöksen tekemistä lasta on kuultava 4 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla.

Edustajan tehtäviin ei kuulu lapsen päivittäinen hoito, kasvatus tai muu huolenpito.

38 §

Edustajan vapauttaminen tehtävästään ja edustajan tehtävän lakkaaminen

Jos edustajan määräämisen jälkeen ilmenee, että lapsella on Suomessa huoltaja tai lapselle määrätään huoltaja, edustaja on vapautettava tehtävästään, jollei vapauttaminen ole lapsen edun vastaista. Edustaja voidaan vapauttaa tehtävästään, jos hän sitä pyytää tai on sairauden tai muun syyn vuoksi estynyt hoitamaan tehtävänsä tai ei hoida tehtäviään asianmukaisesti taikka jos siihen on muu erityinen syy.

Edustajan tehtävästä vapauttamista koskevan hakemuksen käräjäoikeuteen voi tehdä edustaja, 15 vuotta täyttänyt lapsi itse, hyvinvointialue, Ahvenanmaan maakuntaan kuuluva kunta, lapsen huoltaja tai muu lapsen laillinen edustaja.

Edustajan vapauttaa tehtävästään käräjäoikeus, jonka tuomiopiirissä lapsen kotikunta sijaitsee. Käräjäoikeuden tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hovioikeuteen. Edustajan tehtävästään vapauttamista koskevaa päätöstä on noudatettava, vaikka päätös ei ole saanut lainvoimaa.

Käräjäoikeuden ilmoitusvelvollisuuteen sovelletaan, mitä 35 §:n 4 ja 5 momentissa säädetään.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

Edustajan tehtävän lakkaamiseen sovelletaan, mitä kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain 43 §:ssä säädetään.

41 §

Kuntaan ohjaamisen alueellinen suunnittelu, kehittäminen ja toimeenpano

Elinvoimakeskuksen on tehtävä alueellista suunnittelua yhteistyössä kuntien, hyvinvointialueiden, Maahanmuuttoviraston, alueella sijaitsevien vastaanottokeskusten ja perheryhmäkotien sekä muiden kuntaan ohjaamisen kannalta keskeisten viranomaisten sekä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

43 §

Kuntaan ohjaaminen

Elinvoimakeskuksen on ohjattava 42 §:ssä tarkoitetulla sopimuksella sovitulle kuntapaikalle:

2) vastaanottokeskuksen esityksestä 2 §:n 3 momentissa tarkoitettu henkilö, jolla on kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain 6 §:ssä tarkoitettuja erityisiä vastaanottotarpeita.

58 §

Alueellinen maahanmuuton ja kotoutumisen edistämisen yhteistyöryhmä

Elinvoimakeskus voi asettaa alueellisen maahanmuuton ja kotoutumisen edistämisen yhteistyöryhmän. Yhteistyöryhmän tehtävänä on tukea elinvoimakeskusta 55 §:ssä tarkoitettujen tehtävien toteuttamisessa. Yhteistyöryhmällä voi olla muitakin maahanmuuttoon ja kotoutumisen edistämiseen liittyviä tehtäviä. Yhteistyöryhmään voi kuulua alueen kuntia, hyvinvointialueita, poliisi, vastaanottokeskuksia, muita viranomaisia, elinkeinoelämän edustajia sekä järjestöjä, yhdistyksiä, yhteisöjä ja kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja toteuttavia palveluntuottajia.

83 §

Kuntaan ohjaamisen alueellinen tiedonsaanti

Muulla kuin Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvalla kunnalla, hyvinvointialueella ja elinvoimakeskuksella on oikeus saada toisiltaan, Maahanmuuttovirastolta ja vastaanottokeskukselta maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 42–44 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista henkilöistä.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvalla kunnalla ja Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaisella on oikeus saada Maahanmuuttovirastolta, vastaanottokeskukselta ja elinvoimakeskukselta maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 42 ja 43 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista henkilöistä.

86 §

Kotoutumista edistävien palveluiden tarjoamiseen liittyvä tiedonsaantioikeus

Kunnalla ja työvoimaviranomaisella on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä toisiltaan, Maahanmuuttovirastolta, vastaanottokeskukselta ja Digi- ja väestötietovirastolta 14 §:ssä tarkoitettujen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin ja 16 §:ssä tarkoitettujen kotoutumissuunnitelman laatimista varten välttämättömät tiedot maahanmuuttajista, joille on laadittava 14 §:ssä tarkoitettu osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi.

Kunnalla, hyvinvointialueella ja työvoimaviranomaisella on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä toisiltaan, Kansaneläkelaitokselta, Maahanmuuttovirastolta, vastaanottokeskukselta ja Digi- ja väestötietovirastolta 14 §:ssä tarkoitettujen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin ja 16 §:ssä tarkoitettujen kotoutumissuunnitelman laatimista varten välttämättömät tiedot maahanmuuttajista, jos hyvinvointialue osallistuu 14 §:ssä tarkoitettuun osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointiin.

91 §

Ohjaus- ja valvontatehtäviin liittyvä tiedonsaantioikeus

Elinvoimakeskuksella on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 55 §:n 1 momentin 1, 5 ja 6 kohdassa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot kunnalta, hyvinvointialueelta, Lupa- ja valvontavirastolta, 35 §:ssä tarkoitettulta edustajalta ja tässä laissa tarkoitettulta palveluntuottajalta sekä 55 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot Maahanmuuttovirastolta ja vastaanottokeskukselta.

93 §

Alaikäisen edustajan tiedonsaantioikeus

Edellä 35 §:ssä tarkoitettulla edustajalla on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 37 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot Maahanmuuttovirastolta, hyvinvointialueelta, vastaanottokeskukselta, kunnalta, Kansaneläkelaitokselta, perheryhmäkodilta sekä tässä laissa tarkoitettulta palveluntuottajalta.

Maahanmuuttoviraston on viipymättä ilmoitettava 35 §:ssä tarkoitettulle edustajalle sellaisista edustettavasta lasta koskevista seikoista, joiden arvioidaan olevan merkityksellisiä edustajan 37 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamisessa.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

95 §

Muutoksenhaku

Tässä laissa tarkoitettuun muuhun kuin käräjäoikeuden päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa.

Muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä. Muutoksenhausta kunnan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain mukaiseen päätökseen säädetään työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 17 luvussa.

96 a §

Salassapitovelvollisuus

Tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamista varten saadut tiedot ja asiakirjat on pidettävä salassa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

7.

Laki

terveydenhuoltolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään terveydenhuoltolakiin (1326/2010) uusi 72 a § seuraavasti:

72 a §

Tietyt maahanmuuttojärjestelmän terveystalvelut

Hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän on sovittava Maahanmuuttoviraston kanssa kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain (746/2011) 26 §:ssä ja säilöön otettujen ulkomaalaisten kohtelusta ja

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

säilöönottoyksiköistä annetun lain (116/2002) 13 §:ssä tarkoitettujen terveyspalveluiden tuottamisesta henkilöille, joilla on mainittujen lakien perusteella oikeus terveyspalveluihin.

Korvauksista 1 momentissa tarkoitetuista terveyspalveluista säädetään kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain 7 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

8.

Laki

kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä korkeaa osaamistasoa vaativaa työtä varten annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä korkeaa osaamistasoa vaativaa työtä varten annetun lain (224/2024) 4 §:n 10 kohta seuraavasti:

4 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

10) *kansainvälisellä suojelulla* vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelylle kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle ja myönnetyn suojelun sisällölle, neuvoston direktiivin 2003/109/EY muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/95/EU kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1347 3 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua kansainvälistä suojelua.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

9.

Laki

kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain (719/2018) 2 §:n 2 momentin 1 kohta, sellaisena kuin se on laissa 473/2024, seuraavasti:

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia ei sovelleta kolmansien maiden kansalaisiin:

1) jotka hakevat kansainvälistä suojelua tai jotka saavat vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiselle kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle ja myönnetyn suojelun sisällölle, neuvoston direktiivin 2003/109/EY muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/95/EU kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1347 mukaista kansainvälistä suojelua;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

10.

Laki

rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikosrekisterilain (770/1993) 4 a §:n 1 momentin 8 kohta, sellaisena kuin se on laissa 23/2022, sekä

lisätään 4 a §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 1093/1999, 733/2014, 1114/2018, 75/2021, 23/2022 ja 424/2023, uusi 9 kohta ja 4 a §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1093/1999, 215/2012, 733/2014, 1114/2018, 75/2021, 23/2022, 333/2022, 424/2023 ja 313/2025, uusi 7 momentti seuraavasti:

4 a §

Sen lisäksi, mitä 4 §:ssä säädetään, rikosrekisteristä luovutetaan henkilöä koskevat tiedot Suomen viranomaiselle asiassa, joka koskee:

8) rekrytointitukikokeilusta annetussa laissa (20/2022) tarkoitetun rekrytointituen myöntämistä tai sen takaisinperintää;

9) kolmansien maiden kansalaisia ulkorajoilla koskevan seulonnan käyttöönotosta ja asetusten (EY) N:o 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 ja (EU) 2019/817 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1356 15 artiklassa tarkoitettua turvallisuustarkastusta sekä niiden jäsenvaltioiden tunnistamista koskevan keskitetyn järjestelmän perustamisesta, joilla on kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden tuomioita koskevia tietoja (ECRIS-TCN), eurooppalaisen rikosrekisteritietojärjestelmän täydentämiseksi ja asetuksen (EU) 2018/1726 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/816 7 c artiklassa tarkoitettua lausunnon antamista.

Edellä 1 momentin 9 kohdassa tarkoitetun turvallisuustarkastuksen suorittamiseksi ja lausunnon antamiseksi tiedot luovutetaan kolmansien maiden kansalaisia ulkorajoilla koskevan seulonnan käyttöönotosta ja asetusten (EY) N:o 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 ja (EU) 2019/817 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1356 15 artiklan 4 kohdassa tarkoitettuja rikoksia koskevista ratkaisuista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

11.

Laki

Maahanmuuttovirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Maahanmuuttovirastosta annetun lain (156/1995) 2 §:n 2 momentin 3 kohta, sellaisena kuin se on laissa 621/2020, seuraavasti:

2 §

Tehdävät

Maahanmuuttovirasto vastaa:

3) valtion vastaanottokeskusten sekä valtion säilöönottoyksiköiden ylläpidosta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

12.

Laki

turvatoimista Maahanmuuttovirastossa annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan turvatoimista Maahanmuuttovirastossa annetun lain (717/2018) 1 §:n 2 momenttiseuraavasti:

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

1 §

Lain soveltamisala

Lakia sovelletaan Maahanmuuttoviraston tiloihin saapuvaan ja siellä olevaan henkilöön. Lakia ei sovelleta Maahanmuuttoviraston ylläpitämän valtion vastaanottokeskuksen majoitustiloihin saapuvaan eikä siellä olevaan henkilöön.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

13.

Laki

yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 28 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (1085/2015) 28 §:n 1 momentin 9 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1316/2016, seuraavasti:

28 §

Järjestyksenvalvojan asettaminen poliisiin tai rajavartiolaitoksen avuksi

Jos järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen ei muulla tavalla ole tarkoituksenmukaista sekä järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sitä perustellusta syystä edellyttää, alueen tai paikan tai kulkuneuvon lähtöpaikan poliisilaitos voi lisäksi antaa luvan asettaa järjestyksenvalvoja poliisiin tai rajavartiolaitoksen avuksi:

9) kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetussa laissa (746/2011) tarkoitettuun vastaanottokeskukseen keskuksen haltijan tai Maahanmuuttoviraston hakemuksesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

14.

Laki

lastensuojelulain 25 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lastensuojelulain (417/2007) 25 §:n 1 momentin 10 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1111/2016, seuraavasti:

25 §

Ilmoitusvelvollisuus

Jonkin seuraavista tahoista palveluksessa tai luottamustoimessa oleva, vastaavissa tehtävissä toimeksiantosuhteessa tai itsenäisenä ammatinharjoittajana toimiva sekä kaikki terveydenhuollon ammattihenkilöt ovat velvollisia salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoittamaan hyvinvointialueelle, jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää mahdollista lastensuojelun tarpeen selvittämistä:

10) kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain (746/2011) 3 §:ssä tarkoitettu vastaanottokeskus;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

15.

Laki

lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain (504/2002) 2 §:n 2 momentin 5 ja 6 kohta, sellaisina kuin ne ovat, 2 §:n 2 momentin 5 kohta laissa 723/2025 ja 6 kohta laissa 926/2012, sekä
lisätään 2 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 926/2012, 547/2021, 422/2023 ja 723/2025, uusi 7 kohta ja lakiin uusi 5 c § seuraavasti:

2 §

Soveltamisala

Lakia sovelletaan 1 momentissa säädetyn edellytyksin myös:

- 5) varhaiskasvatuslain (540/2018) 43 §:ssä tarkoitettuun yksityisen varhaiskasvatuksen palveluntuottajaan;
 - 6) perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitetun aamu- ja iltapäivätoiminnan palvelujen hankkimiseen; ja
 - 7) kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetussa laissa (746/2011) ja kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (681/2023) tarkoitettuun ilman huoltajaa olevan lapsen edustajaan.
-

5 c §

Ilman huoltajaa olevan lapsen edustajan rikosrekisteriote

Jos kyse on kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetussa laissa tai kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tarkoitetusta ilman huoltajaa olevan lapsen edustajasta, tulee edustajan antaa käräjäoikeudelle nähtäväksi rikosrekisterilain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain 40 §:n 2 momentissa säädetyn mukaisesti.

Maahanmuuttovirastolla on kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain 39 a §:ssä tarkoitetun valvontatehtävän perusteella sekä elinvoimakeskuksella on kotoutumisen edistämisestä annetun lain 36 §:ssä

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

tarkoitettun valvontatehtävän perusteella oikeus pyytää edustajalta nähtäväksi rikosrekisterilain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

16.

Laki

hallinto-oikeuslain 12 a ja 12 b §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan hallinto-oikeuslain (430/1999) 12 a §:n 1 momentin 8 kohta ja 12 b §:n 1 momentin 5 kohta, sellaisina kuin ne ovat laissa 648/2016, seuraavasti:

12 a §

Hallinto-oikeuden kokoonpano eräissä asioissa

Hallinto-oikeus on päätösvaltainen myös kokoonpanossa, johon kuuluu kaksi jäsentä, jollei asiassa ratkaistavana olevan kysymyksen laatu edellytä kolmijäsenisen kokoonpanon käyttämistä ja ratkaistavana on muutoksenhakuasia, jossa on kysymys:

8) kansainvälistä suojelua koskevasta asiasta taikka ulkomaalaislain (301/2004) soveltamisesta;

12 b §

Hallinto-oikeuden päätösvaltaisuus yksijäsenisenä

Hallinto-oikeus on päätösvaltainen myös yksijäsenisenä ratkaistaessa muutoksenhakuasiaa, jossa on kysymys:

5) kansainvälistä suojelua koskevasta hakemuksesta, jonka perusteita ei ole tutkittu tai joka on käsitelty nopeutetussa menettelyssä taikka kansainväliseen suojeluun liittyvästä siirtopäätöksestä.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

17.

Laki

korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain (1265/2006) 6 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 649/2016, seuraavasti:

6 §

Korkein hallinto-oikeus on päätösvaltainen myös kahden jäsenen kokoonpanossa ratkaisemaan valituslupahakemusta koskevan asian ja siihen liittyvän vaatimuksen kansainvälistä suojelua tai kansainväliseen suojeluun liittyvässä siirtopäätöstä koskevassa asiassa, jollei ratkaistavana olevan kysymyksen laatu edellytä kolmijäsenisen kokoonpanon käyttämistä. Asia voidaan käsitellä ja ratkaista kahden jäsenen kokoonpanossa myös, kun valituksenalaisella päätöksellä on samalla ratkaistu muulla perusteella haettu oleskelulupa ja päätetty maasta poistamisesta ja maahantulokiellosta. Kaksijäsenisessä kokoonpanossa käsitelty asia on siirrettävä laajemman kokoonpanon ratkaistavaksi, jos jäsenet eivät ole ratkaisusta yksimielisiä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

18.

Laki

henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetun lain (650/2019) 14 §:n 1 momentti ja 16 §:n 1 momentin 10 kohta, sekä
lisätään 15 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

14 §

Teknisessä valvonnassa saatujen henkilötietojen käsittely

Tullilla on oikeus käsitellä 6 §:ssä tarkoitettuja teknisessä valvonnassa saatuja henkilötietoja, myös biometrisia tietoja, tullilainsäädännön ja muun Tullin valvontatoimivaltaan kuuluvan lainsäädännön noudattamisen valvomiseksi, henkilön tunnistamiseksi tullilain 28 §:n mukaisesti sekä ulkomaalaislain (301/2004) 16 d §:ssä tarkoitettua teknisen valvonnan suorittamiseksi.

15 §

Henkilötietojen käsittely muuhun kuin niiden alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen

Lisäksi Tulli saa käsitellä 7–10 §:ssä tarkoitettuja henkilötietoja muuhun kuin niiden alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen kolmansien maiden kansalaisia ulkorajoilla koskevan seulonnan käyttöön otosta ja asetusten (EY) N:o 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 ja (EU) 2019/817 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1356, jäljempänä *seulonta-asetus*, 15 artiklassa tarkoitettua seulonnan turvallisuustarkastuksen suorittamiseksi, jos tietojen käsittely on välttämätöntä sen arvioimiseksi, aiheuttaako turvallisuustarkastuksen kohteena oleva henkilö uhkan sisäiselle turvallisuudelle.

16 §

Tullin oikeus saada tietoja eräistä rekistereistä ja tietojärjestelmistä

Tullilla on sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, oikeus saada tehtäviensä suorittamista ja henkilörekisteriensä ylläpitämistä varten salassapitosäännösten estämättä teknisen käyttöyhteyden avulla tai tietojoukkona tietoja rekistereistä siten kuin käytännön menettelyistä asianomaisen rekisterinpitäjän kanssa sovitaan, seuraavasti:

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

10) sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa (672/2002) tarkoitetusta sakkorekisteristä tietoja sakkorangaistuksista ja niiden täytäntöönpanosta sekä mainitun lain 47 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja henkilöä koskevia tarpeellisia tietoja seulonta-asetuksen 15 artiklan 4 kohdassa tarkoitettuja rikoksia koskevista ratkaisuista mainitussa artiklassa tarkoitettun turvallisuustarkastuksen suorittamiseksi, rikosrekisterilaissa (770/1993) tarkoitetusta rikosrekisteristä henkilöä ja oikeushenkilöä koskevia tietoja mainitun lain 4 ja 4 a §:ssä säädettyihin tarkoituksiin sekä oikeushallinnon valtakunnallisesta tietovarannosta annetussa laissa (955/2020) tarkoitetusta ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmästä tietoja rikosasioissa annetuista ratkaisuista ja niiden lainvoimaisuudesta sekä diaari- ja asianhallintatietojen valtakunnallisesta käsittelyjärjestelmästä tietoja syyttäjäviranomaisessa tai tuomioistuimessa vireillä olevista tai olleista rikosasioista;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

19.

Laki

työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 27 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023) 27 §:n 3 momentti seuraavasti:

27 §

Työhaun käynnistäminen

Ellei Suomea velvoittavista kansainvälisistä sopimuksista muuta johdu, ulkomaan kansalaisen ja kansalaisuutta vailla olevan henkilön rekisteröiminen työnhakijaksi edellyttää lisäksi, että henkilöllä on:

1) Suomea velvoittavien työvoiman vapaata liikkuvuutta koskevien kansainvälisten sopimusten perusteella oikeus saapua Suomeen hakemaan työtä ja oikeus tehdä ansiotyötä Suomessa ilman ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettua saatavuusharkintaa;

2) oikeus ansiotyöhön myönnetyn oleskeluluvan nojalla eikä oleskelulupaan liity työnantajaa koskevia rajoituksia; tai

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

3) oikeus työntekoon kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen perusteella ja hän on työttömyyskassalain (603/1984) 1 §:ssä tarkoitetussa työttömyyskassassa jäsenenä ja työttömyyskassan jäsenenä ollessaan työskennellyt vähintään 12 kuukautta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

20.

Laki

yleistukilain 6 ja 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yleistukilain (48/2026) 6 §:n 2 momentti ja 8 § seuraavasti:

6 §

Oikeus yleistukeen asumisen tai Euroopan unionin lainsäädännön perusteella

Sen estämättä, mitä 8 §:n 1 kohdassa säädetään, yleistukea maksetaan noudattaen, mitä työttömyysturvalain 1 luvun 8 a §:n 2 ja 3 momentissa sekä 8 b §:ssä säädetään oikeudesta ansiopäivärahaan, jos työssäoloehdon täyttäneen henkilön yleistukea rahoitetaan tämän lain 50 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla.

8 §

Ulkomaalaista koskeva rajoitus

Henkilöllä, joka ei ole Suomen kansalainen, ei ole oikeutta yleistukeen, jos hänellä on oikeus ansiotyöhön:

- 1) tilapäisen oleskeluluvan perusteella; tai
 - 2) kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen perusteella, eikä asiaa ole ratkaistu lainvoimaisella päätöksellä.
-

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 26.5.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

varapuheenjohtaja Pihla Keto-Huovinen kok
jäsen Alviina Alametsä vihr
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Juha Hänninen kok
jäsen Christoffer Ingo r
jäsen Anna Kontula vas
jäsen Rami Lehtinen ps
jäsen Mira Nieminen ps
jäsen Hanna Räsänen kesk
jäsen Joakim Vigelius ps
jäsen Paula Werning sd
jäsen Juha Viitala sd
jäsen Ben Zyskowitz kok
varajäsen Maaret Castrén kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Henri Helo

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp
Vastalause 1

Vastalause 1

Perustelut

Yhteensä kymmenestä säädöksestä koostuva EU:n maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan uudistus hyväksyttiin vuonna 2024. Pidämme uudistusta tärkeänä. Pakti tarjoaa EU:lle oikeudellisen kehyksen ja välineet, joilla unioni voi edelleen tehostaa ulkorajojensa valvontaa, luoda tehokkaita, oikeudenmukaisia ja väärinkäytön estäviä turvapaikka- ja palauttamismenettelyjä sekä perustaa muuttoliikkeen yhteiseen hallintaan yhteisvastuujärjestelmän, jossa jäsenvaltioita ei jätetä yksin paineen alle.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan tehtäväksi EU:n uuden muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen edellyttämät muutokset kansalliseen lainsäädäntöön. Suuri osa säädöksistä on suoraan sovellettavia asetuksia, päällekkäinen kansallinen lainsäädäntö kumottaisiin. Kansallista liikkumavaraa sisältävien säännösten osalta säädettäisiin uutta kansallista lainsäädäntöä ja muutettaisiin voimassa olevaa. Liikkumavaraa sisältyy erityisesti toimivaltaisiin viranomaisiin, kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tutkintaan, oikeusapuun, muutoksenhakuun sekä vastaanottopalveluihin. Vaikka kokonaisuus on pääosin kannatettava, liittyy sen sisältämiin oikeusavun rajauksiin ongelmia, joita ei voi hyväksyä.

Turvapaikanhakijoiden oikeusapua rajoitettiin vuonna 2016 hyväksytyllä lakimuutoksella, jonka myötä oikeusapuun kansainvälistä suojelua koskevaa asiaa käsiteltäessä ei enää kuulunut avustajan läsnäolo turvapaikkapuhuttelussa, jollei se ollut erityisen painavista syistä tarpeen. Oikeusavun rajaaminen havaittiin jälkikäteen ongelmalliseksi, sillä hallinto-oikeuksien Maahanmuuttovirastoon palauttamien tapausten määrä kasvoi huomattavasti ja näin ollen tuomioistuinten ja Maahanmuuttoviraston työmäärä ja resurssitarve kasvoivat. Samalla käsittelyajat pitenevät. Lisäksi kysymys on aina myös haavoittuvassa olevien oikeusturvan toteutumisesta.

Edellä kuvatuista syistä johtuen Sanna Marinin hallituksen kaudella kansainvälistä suojelua hakevien oikeusapuun palautettiin oikeusapulain yleisten edellytysten mukaan määräytyväksi.

Edellä olevan perusteella katsomme, että oikeusavun saamista ei tule rajoittaa. Oikeudellisen avustajan merkitys kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen selvittämisessä on keskeinen. On sekä yksilön, että yhteiskunnan etu, että turvapaikkaperusteet kyettäisiin selvittämään asianmukaisesti, riittävästi ja viivytyksettä jo hallintomenettelyvaiheessa.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotukset hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisina paitsi 1. lakiehdotuksen 9 §:n 2 momentti poistetaan (*Vastalauseen muutosehdotukset*).

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp
Vastalause 1

Vastalauseen muutosehdotukset

9 §

Oikeusapu

~~Poiketen siitä, mitä oikeusapulaissa säädetään, menettelyasetuksessa tarkoitettua kansainvälisen suojelun myöntämistä ja turvapaikka asioiden ja muuttoliikkeen hallinnasta, asetusten (EU) 2021/1147 ja (EU) 2021/1060 muuttamisesta ja asetuksen (EU) N:o 604/2013 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2024/1351, jäljempänä hallinta-asetus, tarkoitettua vastuunmäärittämistä koskevassa hallintomenettelyssä oikeusapuun kuuluvat ne oikeusavustajan toimenpiteet, jotka asiassa ovat välttämättömiä huomioon ottaen asian laatu ja merkitys sekä olosuhteet kokonaisuudessaan.~~

Helsingissä 26.5.2026

Eveliina Heinäluoma sd
Paula Werning sd
Juha Viitala sd

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp
Vastalause 2

Vastalause 2

Perustelut

Hallituksen esitys toteuttaa EU:n muuttoliike- ja turvapaikkapaktin kansallisen toimeenpanon tavalla, joka painottaa menettelyjen nopeuttamista sekä palveluiden, oikeuksien ja vapauksien rajaamista turvapaikanhakijoiden oikeusturvan, lapsen edun, haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden suojelun sekä perus- ja ihmisoikeuksien täysimääräisen toteutumisen kustannuksella.

EU:n muuttoliike- ja turvapaikkapakti jättää jäsenvaltioille osin merkittävää kansallista liikkumavaraa. Tätä liikkumavaraa ei tule käyttää oikeuksien heikentämiseen, vaan oikeusturvan, ihmisarvoisten vastaanotto-olosuhteiden ja perusoikeuksien toteutumisen ja sen valvonnan vahvistamiseen. Lakiesitys käyttää kansallista liikkumavaraa monilta osin päinvastaiseen suuntaan.

Esityksen keskeiset ongelmat liittyvät erityisesti oikeusavun kaventamiseen, liikkumisvapauden rajoituksiin, vastaanottopalveluiden ja vastaanottorahan heikennyksiin, lasten ja haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden asemaan sekä viranomaisten ja tuomioistuinten riittämättömään resursointiin. Paktin kansallinen toimeenpano johtaa useisiin oikeuksia rajoittaviin muutoksiin, kuten alkuvaiheen oikeusavun poistamiseen, nopeutettujen menettelyjen lisäämiseen, vastaanottopalveluiden rajaamiseen ja rajamenettelyn laajentamiseen.

Toimeenpanolla tullaan toistamaan vuoden 2015 jälkeen tehdyt virheet, jolloin turvapaikkamenettelyn laatua heikennettiin nopeutta korostavilla tehostamistoimilla ja oikeusturvaa kaventamalla. Kuten Pakolaisneuvonta lausunnossaan toteaa tämän seurauksena tuhansien hakijoiden kohdalla epäonnistuttiin haavoittuvan aseman tunnistamisessa ja perusteiden selvittämisessä:

Useissa selvityksissä ja tutkimuksissa on todettu, että alkuvaiheen hätiköinti ja oikeusturvaheikennykset johtivat turvapaikkamenettelyn laadun heikkenemiseen ja kokonaisuuden pitkittymiseen. Nopeuden painottaminen laadun kustannuksella sekä oikeusturvan heikentäminen johtivat kestäväen tehostamisen sijaan kansainvälisen suojelun tunnistamisen pitkittymiseen ja virheellisiin päätöksiin. Seurauksena oli myös se, että yhä useampi hakija on joutunut ilman perusteidensa asianmukaista selvittämistä paperittomaksi, hakemus- ja valituskierteeseen tai pahimmillaan palautetuksi ehdottomien palautuskieltojen vastaisesti. Tällainen toiminta lisää myös kokonaiskustannuksia, mukaan lukien valitusvaiheen ja säilöönnoton kustannukset. Eniten kärsivät haavoittuvassa asemassa olevat ja erityisen tuen tarpeessa olevat hakijat.

On kestäväntöntä, että hallitus on päättänyt toistaa nämä virheet, mikä todennäköisesti tulee näkyämään myös hallinto-oikeuksien kuormittumisena.

Vasemmistoliitto ja vihreät huomauttavat lisäksi, että Orpon hallitus on jo tehnyt useita maahanmuuttopoliittisia heikennyksiä sekä ulkomaalaislain tiukennuksia lukuisilla erillisillä

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp
Vastalause 2

lakiesityksillä. Useat peräkkäiset esitykset ovat sisältäneet mittavan määrän kiristyksiä, joilla on vaikeutettu ennen kaikkea kansainvälistä suojelua hakevien ja saavien asemaa, mutta jotka ovat tehneet myös muilla perusteilla Suomeen pyrkivien tai muuttaneiden elämästä ja Suomeen asettumisesta yhä haastavampaa.

Hallituskauden mittaan tehtyjen muutosten kokonaisvaikutuksia ei ole arvioitu, ja esimerkiksi ulkomaalaislain sovellettavuus on jo lähtökohtaisesti hankalaa. EU:n muuttoliike- ja turvapaikkapaktin kansallinen toimeenpano ja perusoikeuksiin kajoavien lakimuutosten valmistelu sekä valiokuntakäsittely on tältä pohjalta ollut hätköityä. Jo lakiesityksen luonnosvaiheen lausuntoaika oli esitettyihin muutoksiin ja esityksen laajuuteen nähden kohtuuttoman lyhyt. Myös valiokuntakäsittelyn aikataulu on ollut kohtuuton ilman lausunnonantajien ja valiokuntajäsenien tosiasiallista mahdollisuutta perehtyä pykäläkohtaisiin muutosehdotuksiin asian vaatimalla tarkkuudella. Sisäministeriön vastineen sekä valiokunnan mietinnön vaillinaisuus useisiin lausunnonantajien pykäläkohtaisiin huomautuksiin nähden on huolestuttava merkki siitä, että lainsäädäntöön tulee jäämään useita lain soveltamiseen liittyviä epäselvyyksiä ja ongelmia.

Oikeusapu ja maksuton oikeudellinen neuvonta

EU-sääntelyn takaamaa maksutonta oikeudellista neuvontaa ei lakiesityksessä käytetä oikeusturvan vahvistamiseen, vaan sitä tulkitaan minimitasoksi, jonka varjolla oikeusapua kavennetaan kohtuuttomalla tavalla. Maksuttoman oikeusavun rajaaminen hallintomenettelyssä vaarantaa kansainvälistä suojelua hakevien oikeusturvan monimutkaisessa hakemusprosessissa ja lisää kaikissa prosessin vaiheissa viranomais- ja oikeusasteiden kuormitusta ja virheitä.

Vasemmistoliiton ja vihreiden erivässä mielipiteessä lakivaliokunnan lausuntoon (LaVL 4/2026 vp) eritellään oikeusapuun liittyvien rajoitusten tosiasialliset vaikutukset, joiden on todettu jo aiemmin aiheuttavan kohtuutonta kuormitusta ja kustannusten lisääntymistä erityisesti hallintotuomioistuimissa.

Oikeudellisen avustajan merkitys kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen selvittämisessä on keskeinen ja on entisestään korostunut lukuisten turvapaikkalainsäädännön kiristysten vuoksi, muun muassa sen myötä, että puhuttelupöytäkirjojen tarkastamisesta Maahanmuuttovirastossa on kesäkuussa 2025 voimaan tulleella lakimuutoksella luovuttu (HE 10/2025 vp).

Menettely- ja hallinta-asetuksen edellyttämän maksuttoman oikeudellisen neuvonnan antaa vastaisuudessa Maahanmuuttoviraston työntekijä, pääasiassa samanaikaisesti useille hakijoille. Esityksessä maksutonta oikeudellista neuvontaa käytetään perusteena rajoittaa alkuvaiheen maksutonta oikeusapua, mikä on vastoin EU-paktin tavoitteita. Maksuton oikeudellinen neuvonta on tarkoitettu oikeusapua täydentäväksi uudeksi oikeudeksi.

Katsomme, että maksutonta oikeusapua ei tule rajoittaa. Olisi paitsi yksilön, myös yhteiskunnan etu, että turvapaikkaperusteet kyettäisiin selvittämään asianmukaisesti jo hallintomenettelyvaiheessa.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp
Vastalause 2

Hallituksen esitys ei maksuttoman oikeudellisen neuvonnan toteuttamistavan ja laadun osalta vaikuta vastaavan EU-asetusten tarkoitusta tai esimerkiksi EU:n turvapaikkaviraston ohjeistusta, joka painottaa muun muassa yksilöllisen neuvonnan tarvetta, luottamuksellisuutta sekä neuvontaa tarjoavan tahon riippumattomuutta ja itsenäisyyttä päätöksentekoon nähden.

Neuvontaa tarjoavien järjestöjen pääsyn estäminen seulonnassa ja tätä koskeva valituskielto

Seulonta-asetuksen mukaan turvapaikanhakijoille neuvontaa tarjoavien järjestöjen ja henkilöiden pääsy hakijoiden luo on pääsääntö. Sitä voidaan rajoittaa vain välttämättömistä turvallisuuteen, yleiseen järjestykseen tai seulontapaikan hallinointiin liittyvistä syistä, eikä pääsyä saa tehdä käytännössä mahdottomaksi.

Hallituksen esitys kääntää lähtökohdan ongelmallisesti lupamenettelyksi, jossa toimijoiden olisi erikseen pyydettävä lupaa olla läsnä seulonnassa tai seulontapaikassa. Lisäksi luvan epäämisestä ei saisi valittaa. Sääntely on liian väljää ja voi johtaa seulonta-asetuksen vastaiseen tulkintakäytäntöön. Neuvontaa ja tukea tarjoavien toimijoiden pääsy turvapaikanhakijoiden luo tulee turvata laissa pääsääntönä, ja mahdollisista rajoituksista on oltava oikeussuojakeino. Pääsyä ei tule rajata vain neuvontaan, vaan sen tulee kattaa myös muut humanitaarisen tuen muodot, kuten perheyhteyksien palauttaminen.

Rajamenettelyn soveltamisala

Useat lausunnonantajat ovat todenneet, ettei rajamenettelyä tule soveltaa laajemmin kuin EU-sääntely välttämättä edellyttää. Hallituksen esityksessä rajamenettelyn soveltamisalaa kuitenkin laajennetaan tavalla, joka ottaa käyttöön lähes kaiken kansallisen liikkumavaran hakijoiden oikeusturvaa heikentävään suuntaan.

Liian laaja rajamenettelyn soveltaminen lisää riskiä siitä, että kansainvälistä suojelua koskevat hakemukset käsitellään kiireessä ja puutteellisin selvityksin. Rajamenettelyssä hakija on menettelyn alkuvaiheessa mahdollisesti väsynyt, traumatisoitunut, ilman perusteellista oikeudellista apua ja vailla luottamusta viranomaisiin. Tällöin hakijan voi olla vaikeaa tuoda esiin kaikkia suojeluperusteitaan tai haavoittuvuuttaan.

Rajamenettelyn laajentaminen on ongelmallista myös siksi, että se yhdistyy muihin esityksen kiristäviin muutoksiin: oikeusavun kaventamiseen, lyhyisiin määräaikoihin, liikkumisvapauden rajoituksiin ja vastaanottopalveluihin kohdistuviin heikennyksiin. Näiden yhteisvaikutusta ei ole arvioitu asianmukaisella tavalla.

Myös muun muassa Helsingin hallinto-oikeus toteaa, että nyt ehdotettujen kansallisesti säädettävien määräaikojen hyväksyttävyyys yhdessä rajamenettelyn hyvin laajan käyttöönoton ja muiden kiristävien muutosten kanssa ei johda tavoiteltavaan lopputulokseen. Nykyisin toteutuneita käsittelyaikoja kireämmistä määräajoista säättäminen ilman riittävien lisäresurssien osoittamista tuomioistuimille tarkoittaa, että hallinto-oikeuksissa käsiteltävien muiden asioiden käsittelyajat tulevat väistämättä kasvamaan.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp
Vastalause 2

Rajamenettelyn soveltamisalaa tulee rajata. Sitä ei tule soveltaa haavoittuvassa asemassa oleviin henkilöihin, lapsiin, lapsiperheisiin eikä tilanteisiin, joissa hakemuksen asianmukainen selvittäminen edellyttää perusteellisempaa tutkintaa. Menettelyä ei tule käyttää tapauksissa, joissa hakijan kertomuksen, asiakirjojen, terveydentilan, iän, traumataustan tai muiden henkilökohtaisten olosuhteiden selvittäminen edellyttää aikaa, luottamuksellista oikeudellista apua ja moniammatillista arviota.

Vasemmistoliitto ja vihreät katsovat, että rajamenettely tulee rajata vain EU-sääntelyn välttämättä edellyttämiin tilanteisiin. Kansallista liikkumavaraa ei tule käyttää menettelyn laajentamiseen, vaan hakijoiden oikeusturvan ja haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden suojelun varmistamiseen.

Liikkumisvapauden rajoittaminen seulonnassa

Seulontamenettelyyn liittyvät oleskeluvelvollisuutta ja seulontapaikasta poistumista koskevat säännökset muodostavat yhden esityksen keskeisimmistä perusoikeusongelmista. Jos henkilö velvoitetaan oleskelemaan tietyssä paikassa eikä hän voi poistua sieltä, järjestelyä on arvioitava vapaudenmenetyksenä tai vähintään sitä hyvin lähellä olevana liikkumisvapauden rajoituksena.

Seulonta-asetus edellyttää, että henkilö on viranomaisen käytettävissä. Se ei kuitenkaan edellytä, että henkilöä pidetään useiden päivien ajan suljetussa järjestelyssä ilman säilöönottoa vastaavia oikeusturvatakeita. Kansallisen sääntelyn tulee tältä osin olla täsmällistä ja perusoikeusmyönteistä.

Seulonnan edellyttämä lyhytkestoinen läsnäolovelvollisuus voi olla perusteltu vain rajatusti, esimerkiksi poliisilain ja pakkokeinolain kiinniottovaltuuksiin rinnastuvana lyhyenä, tuntien mittaisena järjestelyinä. Mikäli seulonta pitkittyy, henkilön läsnäolo tulee turvata ensisijaisesti ulkomaalaislain mukaisilla vähemmän rajoittavilla turvaamistoimilla.

Vasemmistoliitto ja vihreät katsovat, että seulonnan oleskeluvelvollisuus on rajattava lyhytaikaiseksi. Jos rajoitus tosiasiallisesti estää henkilön poistumisen seulontapaikasta tai seulontamajoituspaikasta, siihen on liitettävä vapaudenmenetyksen edellyttämät oikeusturva- ja olosuhdetakeet.

Seulontamajoituksen olosuhteet ja haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt

Seulontamajoituspaikan olosuhteiden tulee olla säänneltyjä ja soveltua myös haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden majoittamiseen. Tämä koskee erityisesti lapsia, lapsiperheitä, ilman huoltajaa olevia lapsia, vammaisia henkilöitä, raskaana olevia, ikääntyneitä, traumatisoituneita henkilöitä, kidutuksen ja väkivallan uhreja sekä ihmiskaupan uhreja.

Hallituksen esityksessä ei täsmennetä sitä, miten haavoittuvuuksia tunnistetaan, kuka tunnistamista tekee, millaisella koulutuksella ja mitä tunnistamisesta seuraa. Tämä on vakava puute, koska haavoittuvuuden tunnistamatta jääminen voi johtaa siihen, että henkilö ohjataan hänelle soveltumattomaan nopeutettuun menettelyyn tai rajamenettelyyn ilman oikeusturvan takaavaa tukea.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp
Vastalause 2

Haavoittuvuuksien tunnistamisen tulee olla jatkuvaa eikä vain menettelyn alkuun sijoittuva muodollinen tarkistus. Kaikki haavoittuvuudet eivät ilmene heti. Osa liittyy kokemuksiin, joista kertominen edellyttää luottamusta, tulkkausta, oikeudellista apua ja terveydenhuollon tai sosiaalihuollon asiantuntemusta.

Vasemmistoliitto ja vihreät katsovat, että lakiin tai vähintään sen perusteluihin tulee lisätä selkeä kuvaus haavoittuvuuden tunnistamisen vastuista, henkilöstön koulutuksesta, menettelyistä ja tunnistamisen oikeusvaikutuksista. Haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt tulee matalalla kynnyksellä siirtää pois rajamenettelystä ja muista nopeutetuista menettelyistä, jos tarvetta vastaavasta tuesta ei voida varmistua.

Lapsen edun ensisijaisuus

Lapsen edun ensisijaisuus on kirjattava nykyistä selvemmin ulkomaalaislakiin ja vastaanottolakiin. Lapsen etu ei ole vain yksi huomioon otettava näkökohta muiden joukossa, vaan sen tulee olla ensisijainen harkintaperuste kaikissa lasta koskevissa toimissa.

Esitys ei turvaa asian vaatimalla vakavuudella lasten asemaa seulonta- ja rajamenettelyissä. Rajamenettelyn enimmäiskesto on lapselle huomattavan pitkä aika etenkin silloin, kun menettelyyn liittyy voimakkaita liikkumisvapauden rajoituksia. Lapsen näkökulmasta myös lyhyeltä näyttävä hallinnollinen määräaika voi olla merkittävä osa hänen arkeaan, turvallisuudentunnettaan ja kehitystään.

Lapsiin ei tule soveltaa vapaudenmenetyksen luonteisia toimenpiteitä kuin äärimmäisen poikkeuksellisesti, viimesijaisesti ja mahdollisimman lyhytaikaisesti. Maahanmuuttostatukseen perustuva lasten säilöönnotto on lapsen oikeuksien näkökulmasta lähtökohtaisesti kestäväntöntä. Nykyiset säilöönnoton rajoitukset eivät ole lasten osalta asianmukaisia perusteiden, keston tai olosuhteiden osalta.

Vasemmistoliitto ja vihreät katsovat, että lasten, lapsiperheiden ja ilman huoltajaa olevien lasten kohdalla tulee ensisijaisesti käyttää vaihtoehtoisia, vähemmän rajoittavia ratkaisuja. Lapsen etua kunnioittavat olosuhteet, palvelut, oikeudellinen apu ja edustaminen on turvattava menettelyn kaikissa vaiheissa.

Vastaanottoraha ja vastaanottopalvelut

Hallituksen esityksen vastaanottorahaan kohdistuvista rajoituksista tulee luopua.

Vastaanottopalveluiden rajaaminen lisää riskiä paperittomuudesta, asunnottomuudesta, hyväksikäytöstä ja ihmiskaupasta. Ihmisten välttämättömät tarpeet eivät poistu sillä, että heidät rajataan vastaanottojärjestelmän ulkopuolelle. Kustannukset ja vastuu siirtyvät tällöin kunnille, hyvinvointialueille, järjestöille ja epävirallisille tukiverkostoille.

Vastaanottopalveluita ei tule rajata tavalla, joka vaarantaa välttämättömän toimeentulon, lasten oikeudet tai haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden suojelun.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp
Vastalause 2

Vastaanottoraha on toimeentulotuen tavoin perustuslain 19 §:n 1 momentin mukaista ihmisarvoisen elämän turvaa toteuttava viimesijainen etuus. Siinä missä sen määrä vastaanottolakia säädettäessä asetettiin 70 prosenttiin toimeentulotuen perusosasta, oli taso jo ennen tätä vaalikautta jäänyt tätä enemmän jälkeen toimeentulotuesta. Tällä vaalikaudella vastaanottorahaan on kohdistettu sekä indeksijääditys että väliaikaisella lailla säädetty tasoleikkaus, jota esitetään nyt pysyväksi. Nyt ehdotettu sääntely mahdollistaa lisäksi vastaanottopalvelujen saajalle myönnettävän vastaanottorahan perusosan alentamisen 20 prosentilla tietyissä tilanteissa.

Vasemmistoliitto ja vihreät katsovat, että vastaanottorahan tason tulee perustua ihmisarvoisen elämän turvaavaan toimeentuloon. Ei ole poliittisesti viisasta eikä eettisesti kestävää laskea viimesijaista toimeentuloa turvaavia etuuksia niin alhaiselle tasolle, että ne eivät riitä edes elämän ylläpidon kannalta välttämättömiin kuluihin, kuten riittävään ravintoon. Kokonaisuutena vastaanottoon liittyvien heikennysten vaikutukset tulevat näkymään inhimillisen kärsimyksen lisääntymisenä sekä varjo yhteiskunnan lieveilmiöiden lisääntymisenä. Katsomme, että näitä rajoituksia ei paktin toimeenpanossa tule tehdä.

Vastaanottokeskusten julkisen vallan käyttö

Hallituksen esitys laajentaa vastaanottokeskusten tehtäviä tavalla, joka lisää niiden osallistumista julkisen vallan käyttöön tai siihen läheisesti liittyviin tehtäviin. Näitä tehtäviä liittyy ainakin tunnistautumiselvityksien valvontaan, iänmääritykseen osallistumiseen, liikkumisvapauden rajoituksia koskevien päätösten tiedoksiantoon, valvontaan ja poikkeusten myöntämiseen sekä vastaanottorahan sanktioiden määräämiseen osallistumiseen.

Vaikka yksittäisiä tehtäviä tarkasteltaisiin erillään, vastaanottokeskusten roolia on arvioitava kokonaisuutena. Vastaanottokeskusten perustehtävä on vastaanoton järjestäminen ja hakijoiden välttämättömien palveluiden turvaaminen. Niiden muuttuminen yhä enemmän valvonta-, rajoitus- ja seuraamusjärjestelmän osaksi vaarantaa vastaanotto toiminnan luottamuksellisuutta ja selkeyttä.

Vasemmistoliitto ja vihreät katsovat Suomen Punaisen Ristin lausunnon mukaisesti, että vastaanottokeskusten julkisen vallan käyttöön liittyvien tehtävien kokonaisuudesta ja ratkaisuvaihtoehdoista tällaisten tehtävien vähentämiseksi tulee laatia selvitys.

Resurssit ja viranomaisten toimintakyky

Paktin toimeenpano asettaa uusia ja aiempaa tiukempia vaatimuksia viranomaisille, hallinto-oikeuksille, yhdenvertaisuusvaltuutetulle, vastaanottojärjestelmälle, hyvinvointialueille ja kunnille. Hallituksen esityksessä ei kuitenkaan turvata niitä resursseja, joita sääntelyn asianmukainen toimeenpano edellyttää.

Erityisen ongelmallista on, että menettelyjä nopeutetaan ja määräaikoja kiristetään ilman, että tuomioistuimille ja muille viranomaisille osoitetaan asianmukaiset lisäresurssit. Tämä vaarantaa sekä turvapaikanhakijoiden oikeusturvan että muiden asiaryhmien käsittelyajat.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp Vastalause 2

Yhdenvertaisuusvaltuutetulle esitettävä perusoikeuksien seurantatehtävä on laaja ja kohdistuu monien perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen. Tehtävää ei voida hoitaa asianmukaisesti ilman riittäviä henkilö- ja toimintamäärärahoja.

Seulonta-asetuksessa perusoikeuksien seurannassa edellytetään myös sellaisten väitteiden tutkimista, joiden mukaan menettelyn yhteydessä ei ole kunnioitettu perusoikeuksia. Jäsenvaltioiden tulee asetuksen mukaan varmistaa, että nämä perustellut väitteet käsitellään tuloksellisesti ja ilman aiheetonta viivytystä ja niistä käynnistetään tarvittaessa tutkinta ja seurataan tutkinnan edistymistä. Tätä perusteltujen väitteiden tutkimistehtävää ei ole esitetty yhdenvertaisuusvaltuutetulle, vaan ne käsiteltäisiin hallintokanteluina seulontaviranomaisissa ja Maahanmuuttovirastossa. Kyse olisi siis vain normaalista viranomaisen sisäisestä laillisuusvalvonnasta, jossa vastaava viranomainen valvoo itse omia toimiaan. Tältäkin osin tulisi vähintäänkin säätää, että riippumattoman elimen tulee varmistaa, että väitteet tutkitaan asianmukaisesti ja oikea-aikaisesti ja perusoikeuksien loukkauksista tulee myös seuraamuksia.

Vasemmistoliitto ja vihreät katsovat, että uusia velvoitteita ei tule säätää ilman vastaavia resursseja. Oikeusturvan, valvonnan ja perusoikeuksien toteutuminen jäävät nykyisen esityksen muodollisiksi kirjauksiksi.

Muutoksenhaku ja tuomioistuinten määräajat

Hallituksen esityksessä ehdotetaan useita muutoksenhakua koskevia määräaikoja ja tuomioistuinten käsittelyaikoja koskevia säännöksiä, joiden yhteisvaikutus heikentää oikeusturvan toteutumista. Erityisen ongelmallista on, että muutoksenhakuajoja lyhennetään ja tuomioistuimille asetetaan tiukkoja määräaikoja samalla, kun oikeusapua hallintomenettelyssä kavennetaan, rajamenettelyä laajennetaan ja hakijoiden liikkumisvapautta rajoitetaan.

Kansainvälistä suojelua koskevissa asioissa muutoksenhaun tehokkuus edellyttää, että hakijalla on tosiasiallinen mahdollisuus ymmärtää päätöksen sisältö, saada oikeudellista apua, hankkia tarvittavaa selvitystä ja laatia valitus asianmukaisesti. Lyhyet määräajat ovat erityisen ongelmallisia tilanteissa, joissa hakija on traumatisoitunut, haavoittuvassa asemassa, ilman kielitaitoa, rajamenettelyssä tai muuten rajoitetuissa olosuhteissa.

Esitys asettaa hallinto-oikeuksille tiukkoja käsittelyaikoja ilman, että tuomioistuimille osoitetaan riittävät lisäresurssit. Tämä voi johtaa siihen, että kansainvälistä suojelua koskevat asiat käsitellään kiireessä tai että muiden asiaryhmien käsittelyajat pitenevät merkittävästi. Kumpikaan seuraus ei ole oikeusvaltion näkökulmasta hyväksyttävä.

Hallinto-oikeuksien lausunnoissa on kiinnitetty huomiota siihen, että nykyisillä resursseilla esitettyihin määräaikoihin pääseminen on käytännössä mahdotonta ilman vaikutuksia muihin asiaryhmiin. Itä-Suomen hallinto-oikeus on pitänyt kyseenalaisena sääntelyä, jossa tuomioistuin voisi joutua valitsemaan hakijan oikeusturvan toteutumisen ja oikeudenkäynnille asetettujen määräaikojen täyttämisen välillä. Tuomioistuinta ei tule asettaa tilanteeseen, jossa resurssivajetta paikataan hakijan oikeusturvan kustannuksella.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp
Vastalause 2

Myös määräaikojen keskinäinen suhde on ongelmallinen. Täytäntöönpanokieltoa tai maahan jäämistä koskevaa hakemusta koskevien määräaikojen tulee olla sellaisia, että hakija pystyy käyttämään muutoksenhakuoikeuttaan. Oikeuspalveluviraston esiin nostamalla tavalla täytäntöönpanokieltohakemuksen ja Suomen alueelle jäämistä koskevan hakemuksen määräajat tulisi säätää pääasian määräaika vastaaviksi.

Vasemmistoliitto ja vihreät katsovat, että muutoksenhakua ja tuomioistuinten määräaikoja koskevaa sääntelyä on muutettava siten, että oikeusturva toteutuu käytännössä eikä vain muodollisesti. Muutoksenhakuajoja ei tule lyhentää tilanteissa, joissa hakijan mahdollisuudet käyttää oikeuksiaan ovat jo muuten heikentyneet. Tuomioistuimille ei tule säätää määräaikoja ilman riittäviä lisäresursseja, eikä määräaikäsääntely saa johtaa muiden asiaryhmien käsittelyaikojen kohtuuttomaan pidentymiseen. Lakiin kirjattavat tavoitteelliset käsittelyajat on nähdäksemme oltava realistisia.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että 3.-20. lakiehdotus hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisina

että 1. ja 2. lakiehdotus hyväksytään muutettuna(Vastalauseen muutosehdotukset)ja

että hyväksytään 8 lausumaa(Vastalauseen lausumaehdotukset).

Vastalauseen muutosehdotukset

1.

Laki

ulkomaalaislain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan ulkomaalaislain (301/2004) 3 §:n 16 kohta, 87 a, 87 b, 88, 88 b—88 e, 89, 96, 96 a, 97, 97 b, 98 a, 99, 99 a, 104, 107, 108 ja 133 § ja 196 §:n 5 momentti,
sellaisina kuin ne ovat, 3 §:n 16 kohta ja 97 ja 98 a § laissa 501/2016, 87 a ja 88 c § laissa 323/2009, 87 b, 88 d ja 88 e § laissa 422/2014, 88 ja 89 § laissa 666/2024, 88 b § laissa 323/2009 ja 247/2025, 96 § laeissa 973/2007, 501/2016 ja 472/2024, 96 a, 97 b, 99 ja 99 a § laissa 194/2015, 104 § laissa 426/2024, 107 § laeissa 666/2024 ja 247/2025, 108 § laeissa 323/2009 ja 666/2024, 133 § laeissa 749/2011 ja 816/2022 ja 196 §:n 5 momentti laissa 1022/2018,

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp
Vastalause 2

muutetaan 3 §:n 12 a ja 27 kohta, 6 a ja 6 b §, 35 §:n 2 ja 3 momentti, 39 §:n 1 momentti, 40 §:n 4 momentti, 52 c §:n 2 momentti, 54 §:n 2 momentti, 55 §:n 1 momentti, 56 d §:n 2 ja 3 momentti, 57 §:n 4 momentti, 58 §:n 4 ja 8 momentti, 60 d §:n 1 momentti, 81 b §:n 2 momentti, 81 c §:n 7 momentti, 87 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 94 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 95, 95 a—95 c, 97 a, 98, 100—103, 104 a—104 c, 105 ja 106 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 110 §:n 3 momentti, 112 §:n 1 momentin 3 kohta, 113 §:n 1 momentti, 116 §, 116 a §:n 4 momentti, 117 ja 133 a §, 135 §:n 1 momentti, 136 a §:n 1 momentti, 147 a §:n 2 momentti, 193 ja 198 a §, 198 b §:n 1 momentti, 199 ja 200 a § ja 208 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 12 a kohta ja 106 § laissa 323/2009, 3 §:n 27 kohta ja 58 §:n 8 momentti laissa 147/2025, 6 a § laissa 549/2010, 6 b § laeissa 549/2010, 501/2016 ja 472/2024, 35 §:n 2 momentti, 133 a § ja 147 a §:n 2 momentti laissa 472/2024, 35 §:n 3 momentti laissa 64/2025, 39 §:n 1 momentti laissa 302/2025, 40 §:n 4 momentti, 136 a §:n 1 momentti, 198 b §:n 1 momentti ja 200 a § laissa 247/2025, 52 c §:n 2 momentti laissa 389/2015, 54 §:n 2 momentti, 55 §:n 1 momentti ja 87 § laissa 666/2024, 56 d §:n 2 ja 3 momentti laissa 1408/2025, 57 §:n 4 momentti ja 58 §:n 4 momentti laissa 668/2013, 60 d §:n 1 momentti laissa 121/2018, 81 b §:n 2 momentti laissa 216/2023, 81 c §:n 7 momentti laissa 255/2025, 95 § laeissa 194/2015, 437/2019 ja 816/2022, 95 a § laeissa 194/2015 ja 426/2024, 95 b § laeissa 432/2009 ja 501/2016, 95 c ja 198 a § laissa 432/2009, 97 a § laeissa 194/2015, 426/2024 ja 247/2025, 98 § osaksi laissa 432/2009, 102 § laeissa 194/2015 ja 437/2019, 103 §, laissa 437/2019, 101, 104 a—104 c ja 105 § laissa 426/2024, 113 §:n 1 momentti laissa 332/2016, 116 ja 117 § laissa 501/2016, 116 a §:n 4 momentti laissa 816/2022, 193 § laissa 16/2017, 199 § laissa 1022/2018 ja 208 §:n 1 momentti laissa 49/2017, sekä

lisätään 3 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 619/2006, 358/2007, 323/2009, 631/2011, 1338/2011, 668/2013, 1218/2013, 332/2016, 501/2016, 121/2022, 216/2023, 389/2023 ja 147/2025, uusi 14 a, 14 b ja 28—32 kohta, 6 §:ään uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, lakiin uusi uusi 6 c §, ~~9 §:ään siitä lailla 737/2021 kumotun 2 momentin tilalle uusi 2 momentti~~, lakiin siitä lailla 1214/2013 kumotun 16 §:n tilalle uusi 16 § ja sen edelle uusi luvun otsikko, lakiin uusi 16 a—16 j §, 39 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 302/2025, uusi 5 momentti, 40 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 449/2012, 121/2022, 487/2024, 147/2025 ja 247/2025, uusi 5 momentti, jolloin nykyinen 5 momentti siirtyy 6 momentiksi, 53 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 720/2018, 216/2023, 225/2024 ja 666/2024, siitä lailla 225/2024 kumotun 8 momentin tilalle uusi 8 momentti, 81 b §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 216/2023 ja 1410/2025, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 ja 4 momentti siirtyvät 4 ja 5 momentiksi, 81 c §:ään sellaisena kuin se on laissa 255/2025 uusi 8 momentti, jolloin nykyinen 8 momentti siirtyy 9 momentiksi, 90 §:n edelle uusi väliotsikko, lakiin uusi 113 a ja 116 b sekä 116 c § ja sen edelle uusi väliotsikko, 131 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 631/2011, 332/2016, 620/2020, 1251/2020 ja 472/2024, uusi 6 momentti, 147 a §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 194/2015 ja 472/2024, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, lakiin uusi 190 c ja 190 d §, 191 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1218/2013, 132/2016, 121/2022 ja 216/2023, ~~siitä lailla 216/2023 kumotun 9 kohdan tilalle uusi 9 kohta sekä~~ uusi 2 momentti, lakiin uusi 193 a, 193 b, 198 c ja 200 b § ja 202 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1022/2018 ja 247/2025, uusi 4 momentti seuraavasti:

3 §

(Kuten HaVM)

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp
Vastalause 2

6 §

(Kuten HaVM)

6 a-6 c §

(Kuten HaVM)

9 §

Oikeusapu

~~Poiketen siitä, mitä oikeusapulaissa säädetään, menettelyasetuksessa tarkoitettua kansainvälisen suojelun myöntämistä ja turvapaikka asioiden ja muuttoliikkeen hallinnasta, asetusten (EU) 2021/1147 ja (EU) 2021/1060 muuttamisesta ja asetuksen (EU) N:o 604/2013 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2024/1351, jäljempänä hallinta asetukset, tarkoitettua vastuunmäärittämistä koskevassa hallintomenettelyssä oikeusapuun kuuluvat ne oikeusavustajan toimenpiteet, jotka asiassa ovat välttämättömiä huomioon ottaen asian laatu ja merkitys sekä olosuhteet kokonaisuudessaan.~~

2 a luku

Seulonta ulkorajoilla ja Suomen alueella

16 §

(Kuten HaVM)

16 a-16 h §

(Kuten HaVM)

16 i §

Neuvontaa tarjoavien järjestöjen ja henkilöiden läsnäolo

Neuvontaa tarjoavilla järjestöillä ja henkilöillä on oikeus olla läsnä seulonnassa seulontapaikassa ja seulontamajoituspaikassa. Rajanylityspaikan esimies tai vähintään luutnantin arvoinen rajavartiomies, päällystöön kuuluva poliisimies tai tullitoimipaikan esimiehenä toimiva tullimies voi kieltää läsnäolon, jos se on välttämätöntä seulonta- tai seulontamajoituspaikan turvallisuuden tai yleisen järjestyksen vuoksi. ~~Rajanylityspaikan esimies tai vähintään luutnantin arvoinen rajavartiomies, päällystöön kuuluva poliisimies tai tullitoimipaikan esimiehenä toimiva tullimies voi pyynnöstä sallia neuvontaa ja neuvonantoa tarjoavien järjestöjen ja henkilöiden läsnäolon seulonnassa seulontapaikassa, jos läsnäolo ei vaaranna rajanylityspaikan, poliisin toimipaikan, tullitoimipaikan tai muun seulontapaikan turvallisuutta, yleistä järjestystä tai hallinnointia.~~

**Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp
Vastalause 2**

~~Rajanylityspaikan esimies tai vähintään luutnantin arvoisen rajavartiomies, päählystään kuuluva poliisimies tai tullitoimipaikan esimiehenä toimiva tullimies voi kieltää neuvontaa ja neuvonantoa tarjoavien järjestöjen ja henkilöiden läsnäolon seulontamajoituspaikassa, jos läsnäolo voi vaarantaa seulontamajoituspaikan turvallisuutta, yleistä järjestystä tai hallintoa.~~

(Kuten HaVM)	16 j §
(Kuten HaVM)	35 §
(Kuten HaVM)	39 §
(Kuten HaVM)	40 §
(Kuten HaVM)	52 c §
(Kuten HaVM)	53 §
(Kuten HaVM)	54 §
(Kuten HaVM)	55 §
(Kuten HaVM)	56 d §
	57 §

Pysyvän oleskeluluvan ja pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskeluluvan myöntämisen esteet

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupaa ei myönnetä pakolaisasemaan tai toissijaiseen suojeluasemaan perustuvan oleskelun perusteella, jos asema on peruutettu **poistettu** määritelmäasetuksen 14 artiklan 1 kohdan b tai c alakohdan taikka 19 artiklan 1 kohdan b tai c alakohdan perusteella.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp
Vastalause 2

58 §

Oleskeluluvan peruuttaminen

Määräaikainen tai pysyvä oleskelulupa taikka pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa voidaan peruuttaa, jos oleskelulupaa haettaessa on tietoisesti annettu hakijan henkilöllisyyttä koskevia tai muita päätökseen vaikuttaneita vääriä tietoja taikka salattu sellainen seikka, joka olisi saattanut estää oleskeluluvan myöntämisen. Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa voidaan peruuttaa myös, jos sen myöntämisen perusteena on ollut pakolaisasemaan tai toissijaiseen suojeluasemaan perustunut oleskelu ja jos asema on peruutettu poistettu määritelmäasetuksen 14 artiklan 1 kohdan b tai c alakohdan taikka 19 artiklan 1 kohdan b tai c alakohdan nojalla.

Määräaikainen tai pysyvä oleskelulupa peruutetaan, jos henkilön pakolaisasema on poistettu määritelmäasetuksen 14 artiklan 1 kohdan b alakohdan perusteella, koska hänelle ei enää myönnetä pakolaisasemaa 12 artiklan 2 kohdan a tai c alakohdan tai 3 kohdan perusteella taikka jos asema on poistettu 14 artiklan 1 kohdan d tai e alakohdan perusteella taikka jos henkilön toissijainen suojeluasema on poistettu 19 artiklan 1 kohdan b alakohdan perusteella, koska hänelle ei enää myönnetä toissijaista suojeluasemaa 17 artiklan 1 tai 2 kohdan perusteella. Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa peruutetaan, jos henkilön pakolaisasema on poistettu määritelmäasetuksen 14 artiklan 1 kohdan b alakohdan perusteella, koska hänelle ei enää myönnetä pakolaisasemaa 12 artiklan 2 tai 3 kohdan perusteella taikka jos henkilön toissijainen suojeluasema on poistettu 19 artiklan 1 kohdan b alakohdan perusteella, koska hänelle ei enää myönnetä toissijaista suojeluasemaa 17 artiklan 1 tai 2 kohdan perusteella.

60 d §

(Kuten HaVM)

81 b §

(Kuten HaVM)

81 c §

(Kuten HaVM)

Edellytykset kansainvälisen suojelun myöntämiselle ja poistamiselle

87 §

(Kuten HaVM)

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp
Vastalause 2

Pakolaiskiintiö ja muu humanitaarinen maahanmuutto

90 §

Kansainvälistä suojelua koskeva menettely

94 §

(Kuten HaVM)

95 §

(Kuten HaVM)

95 a §

Maksuton oikeudellinen neuvonta

Maahanmuuttovirasto antaa menettelyasetuksen 16 artiklassa ja hallinta-asetuksen 21 artiklassa tarkoitettua maksutonta oikeudellista neuvontaa kansainvälistä suojelua hakevalle. Oikeudellista neuvontaa antavalla Maahanmuuttoviraston virkamiehellä tulee olla päätöksenteosta riippumaton ja itsenäinen rooli sekä riittävä perehtyneisyys kansainvälisen suojelun myöntämistä koskevaan menettelyyn ja vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämismenettelyyn.

Hakija voi pyytää maksutonta oikeudellista neuvontaa kaikissa menettelyn vaiheissa toimivaltaiselta viranomaiselta, joka välittää pyynnön Maahanmuuttovirastolle. Oikeudellinen neuvonta tulee järjestää tarpeen mukaan, oikea-aikaisesti ja asianmukaisella tavalla ottaen huomioon hakijan yksilöllinen tilanne sekä varmistaen neuvonnan **luottamuksellisuus**, tosiasiallinen saavutettavuus ja tietoturvallisuus. Neuvonnan järjestämisessä ~~ja sen tapaa harkitessa~~ on kiinnitettävä erityistä huomiota ~~toiminnan tehokkuuden lisäksi~~ hakijan haavoittuvasta asemasta tai muista henkilökohtaisista syistä johtuviin erityistarpeisiin.

Maksutonta oikeudellista neuvontaa ei anneta, jos:

1) hakemus on ensimmäinen myöhempi hakemus, jonka tarkoituksena on vain aikaisemman hakemuksen perusteella tehdyn lainvoimaisen maastapoistamispäätöksen välittömän täytäntöönpanon estäminen tai viivyttäminen;

~~2) hakemus on toinen tai sen jälkeinen myöhempi hakemus; taikka~~

~~3) hakijalla on jo asiamies.~~

95 b §

(Kuten HaVM)

95 c §

(Kuten HaVM)

97 a §

(Kuten HaVM)

**Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp
Vastalause 2**

(Kuten HaVM)	98 §
(Kuten HaVM)	100 §
(Kuten HaVM)	101 §
(Kuten HaVM)	102 §
(Kuten HaVM)	103 §
(Kuten HaVM)	104 a-104 c §
(Kuten HaVM)	105 §
<i>Pakolaisasema ja toissijainen suojeluasema</i>	
(Kuten HaVM)	106 §
(Kuten HaVM)	110 §
(Kuten HaVM)	112 §
(Kuten HaVM)	113 §
(Kuten HaVM)	113 a §
(Kuten HaVM)	116 §
(Kuten HaVM)	116 a §
(Kuten HaVM)	116 b §

**Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp
Vastalause 2**

Muuttoliikepaine- ja kriisitilanteet

(Kuten HaVM)	116 c §
(Kuten HaVM)	117 §
(Kuten HaVM)	131 §
(Kuten HaVM)	133 a §
(Kuten HaVM)	135 §
(Kuten HaVM)	136 a §
(Kuten HaVM)	147 a §
(Kuten HaVM)	190 c §
	190 d §

Valitusaika siirtopäätöksessä

Valitus hallinta-asetuksen 42 artiklan 1 kohdassa ja 67 artiklan 10 kohdassa tarkoitetusta siirtopäätöksestä on tehtävä ~~kahden~~ kolmen viikon kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Valitus on tehtävä 1 momentissa säädetyssä määräajassa myös, jos valituksenalaisella päätöksellä on samalla päätetty maahantulokiellosta ja Suomessa myönnetyn matkustusasiakirjan peruuttamisesta.

191 §

Valituskiellot

Seuraaviin tämän lain nojalla tehtyihin päätöksiin ei saa hakea muutosta valittamalla:

~~9) päätös 16 i §:n 1 momentissa tarkoitetun läsnäoloa seulontapaikalla koskevan pyynnön hylkäämisestä;~~

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp
Vastalause 2

Päätökseen, jolla kansainvälinen suojeleu poistetaan menettelyasetuksen 66 artiklan 6 kohdan perusteella, ei saa hakea muutosta valittamalla.

193 §

(Kuten HaVM)

193 a §

Kansainvälistä suojeleua koskevan asian käsitteleminen hallintotuomioistuimessa

Hallinto-oikeuden on pyrittävä käsittelemään valitus kansainvälistä suojeleua koskevassa asiassa:

1) viimeistään 12 viikon kuluessa hakemuksen rekisteröimisestä, jos hakemus on Maahanmuuttovirastossa tutkittu menettelyasetuksen 43 artiklassa tarkoitettussa rajamenettelyssä;

2) kolmenkuuden kuukauden kuluessa valituksen tekemisestä, jos Maahanmuuttoviraston päätös on tehty menettelyasetuksen 68 artiklan 3 kohdassa tarkoitettulla perusteella;

3) kuuden kahdentoista kuukauden kuluessa valituksen tekemisestä muissa kuin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa kansainvälisen suojeleun myöntämistä koskevissa asioissa sekä muissa kuin 2 kohdassa tarkoitetuissa kansainvälisen suojeleun poistamista koskevissa asioissa.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa valitus on pyrittävä käsittelemään kuuden kuukauden kuluessa valituksen tekemisestä, jos hallinto-oikeus ei ole sallinut valittajan jäädä Suomen alueelle odottamaan valitukseen annettavaa päätöstä.

Valitus on pyrittävä käsittelemään 1 momentissa säädetyissä määräajoissa myös, jos valituksenalaisella päätöksellä on samalla ratkaistu oleskelulupa muulla perusteella, päätetty maahantulokiellosta ja Suomessa myönnetyn matkustusasiakirjan peruuttamisesta. Valituksenalaiseen päätökseen liittyvän maasta poistamista koskevan asian valituksen käsittelemisestä säädetään menettelyasetuksen 67 artiklan 1 kohdassa.

Hallinto-oikeuden on käsiteltävä valitus 193 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa asiassa kiireellisenä. Korkeimman hallinto-oikeuden on käsiteltävä valitus 193 §:n 1 momentin 1–4 kohdassa tarkoitettussa asiassa kiireellisenä.

Jos Suomi on kriisiasetuksen 4 artiklassa tarkoitettulla neuvoston täytäntöönpanopäätöksellä saanut luvan mainitun asetuksen 11 artiklan 1 kohdassa tarkoitettun rajamenettelyn käsittelyaikaa koskevan poikkeuksen käyttöön, hallinto-oikeuden on pyrittävä käsittelemään valitus viimeistään 18 viikon kuluessa hakemuksen rekisteröimisestä.

193 b §

(Kuten HaVM)

198 a-198 c §

(Kuten HaVM)

199 §

(Kuten HaVM)

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp
Vastalause 2

200 a §
(Kuten HaVM)

200 b §
(Kuten HaVM)

202 §
(Kuten HaVM)

208 §
(Kuten HaVM)

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain (746/2011) 3 §:n 1 momentin 6 kohta, 22 §:n 2 momentti, 30 § ja 55 §:n 2 momentti, sellaisena kuin niistä on 30 § osaksi laissa 473/2015,

muutetaan 3 §:n 1, 3 ja 9 kohta, 6, 7, 9–14, 14 a, 15, 16 ja 18 §, 19 §:n 3 momentti, 20 §:n 2 momentti, 21 §:n 2 momentti, 23 §:n 3 momentti, 29 ja 31 §, 32 §:n otsikko ja 3 momentti, 39–41 §, 42 §:n 1 ja 2 momentti, 43, 44, 56, 58 ja 60 §, 61 §:n 1 momentti ja 63 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 9 kohta laissa 388/2015, 6, 16 ja 40 § laissa 87/2015, 7 § osaksi laeissa 1253/2011 ja 1294/2022, 9 ja 10 § laissa 1161/2016, 12 § laissa 1165/2021, 13 § osaksi laissa 427/2024, 14 § laeissa 673/2015 ja 1084/2022, 14 a ja 31 § laissa 673/2015, 18 § osaksi laissa 1294/2022, 39 § osaksi laissa 616/2020, 41 § osaksi laissa 851/2019, 56 § laissa 851/2019 ja 58 § laeissa 616/2020 ja 1294/2022, sekä

lisätään 3 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 388/2015, uusi 10 kohta, lakiin uusi 11 a, 13 a, 15 a ja 16 a §, 17 §:ään uusi 5 momentti, 19 §:ään uusi 4 momentti, lakiin uusi 23 a §, 32 §:ään uusi 4 ja 5 momentti sekä lakiin uusi 39 a § ja siitä lailla 616/2020 kumotun 6 luvun tilalle uusi 6 luku ja 56 a ja 63 a § seuraavasti:

**Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp
Vastalause 2**

3 §

Määritelmät

(Kuten HaVM)

6 §

(Kuten HaVM)

7 §

(Kuten HaVM)

9 §

(Kuten HaVM)

10 §

(Kuten HaVM)

11 §

(Kuten HaVM)

11 a §

(Kuten HaVM)

12 §

(Kuten HaVM)

13 §

(Kuten HaVM)

13 a §

Tunnistautuminen ja yhteystietojen ylläpito

Vastaanottopalvelujen saamisen edellytyksenä on, että henkilö tunnistautuu säännöllisesti vastaanottokeskuksessa. Kansainvälistä suojelua hakevan on tunnistauduttava ~~2-4 kertaa~~ **1-2 kertaa** kuukaudessa ja tilapäistä suojelua saavan yhden kerran kuukaudessa. Tunnistautumisvelvollisuus ei koske alle 18-vuotiaita eikä työssäkäyviä. Henkilön tulee lisäksi ilmoittaa vastaanottokeskukselle yhteystietonsa sekä ylläpitää niitä.

Tunnistautuminen voidaan tehdä henkilökohtaisesti vastaanottokeskuksessa tai muulla Maahanmuuttoviraston määräämällä luotettavalla tavalla.

Jos kansainvälistä suojelua hakeva tai tilapäistä suojelua saava jättää ilman perusteltua syytä tunnistautumatta vastaanottokeskuksessa, henkilön asiakkuus vastaanottokeskuksessa voidaan päättää viiden arkipäivän kuluttua tunnistautumatta jättämisestä.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp
Vastalause 2

Maahanmuuttoviraston päätöksellä velvollisuudesta tunnistautua voidaan poiketa laajamittaisen maahantulon tai muussa maahantulon häiriötilanteessa. Päätös koskee kaikkia vastaanottopalvelujen saajia ja on voimassa tilapäisesti.

14 §

Vastaanottopalvelujen saaja

Vastaanottopalveluja annetaan kolmannen maan kansalaiselle tai kansalaisuudettomalle henkilölle, joka hakee kansainvälistä suojelua tai saa tilapäistä suojelua.

Myöhemmän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tehneelle ~~ei kuitenkaan anneta vastaanottopalveluja, jos poiketaan hakijan oikeudesta jäädä Suomen alueelle ulkomaalaislain 102 §:n perusteella~~ voidaan antaa vastaanottopalveluja kohtuullinen aika.

14 a §

Vastaanottopalvelujen kesto

Kansainvälistä suojelua hakeneelle, joka on saanut oleskeluluvan ja joka täyttää edellytykset kotikuntalaisissa tarkoitetun kotikunnan saamiselle, tai tilapäistä suojelua saavalle, joka täyttää edellytykset kotikuntalaisissa tarkoitetun kotikunnan saamiselle, annetaan vastaanottopalveluja kuntaan siirtymisen järjestymisajan, mutta kuitenkin enintään 3 kuukautta siitä, kun edellytykset kotikuntalaisissa tarkoitetun kotikunnan saamiselle täyttyvät. Ilman huoltajaa olevalle alaikäiselle vastaanottopalveluja annetaan kuitenkin kuntaan siirtymisen järjestymisajan.

Vastaanottopalveluja annetaan enintään 60 päivää siitä, kun kolmannen maan kansalaisella ei ole enää oikeutta jäädä Suomen alueelle.

~~Poiketen siitä, mitä 2 momentissa säädetään vastaanottopalvelujen kestosta, myöhemmän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tehneelle vastaanottopalveluja annetaan enintään 14 päivää siitä, kun hänellä ei ole enää oikeutta jäädä Suomen alueelle.~~

Poiketen siitä, mitä 2 ja 3 momentissa säädetään vastaanottopalvelujen kestosta, ilman huoltajaa olevalle lapselle vastaanottopalveluja annetaan maasta poistumiseen saakka.

Edellä säädettyjen määräaikojen estämättä vastaanottokeskuksen johtaja voi päättää jatkaa vastaanottopalveluja kohtuullisen ajan poikkeuksellisen painavasta syystä.

15 §

(Kuten HaVM)

15 a §

(Kuten HaVM)

16 §

(Kuten HaVM)

16 a §

(Kuten HaVM)

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp
Vastalause 2

(Kuten HaVM) 17 §

(Kuten HaVM) 18 §

(Kuten HaVM) 19 §

20 §

Vastaanottorahan määrä

Vastaanottorahan perusosa kuukautta kohti on:

1) yksin asuvalla ~~300~~348 euroa ja ateriapalvelut tarjoavassa vastaanottokeskuksessa ~~88~~102 euroa;

2) muulla kuin 1 kohdassa tarkoitettulla 18 vuotta täyttäneellä ~~254~~294 euroa ja ateriapalvelut tarjoavassa vastaanottokeskuksessa ~~72~~84 euroa;

3) perheensä kanssa asuvalla ~~10-17-vuotiaalla~~ lapsella ~~210~~222,32 euroa ja ateriapalvelut tarjoavassa vastaanottokeskuksessa ~~60~~66,10 euroa;

~~4) perheensä kanssa asuvalla alle 10-vuotiaalla lapsella 191 euroa ja ateriapalvelut tarjoavassa vastaanottokeskuksessa 57 euroa;~~

~~4~~5) yksinhuoltajalla ~~336~~348 euroa ja ateriapalvelut tarjoavassa vastaanottokeskuksessa ~~97~~102 euroa.

(Kuten HaVM) 21 §

(Kuten HaVM) 23 §

(Kuten HaVM) 23 a §

(Kuten HaVM) 29 §

(Kuten HaVM) 31 §

(Kuten HaVM) 32 §

**Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp
Vastalause 2**

(Kuten HaVM)	39 §
(Kuten HaVM)	39 a §
(Kuten HaVM)	40 §
(Kuten HaVM)	41 §
(Kuten HaVM)	42 §
(Kuten HaVM)	43 §
(Kuten HaVM)	44 §

6 luku

Vastaanottopalveluja koskevat rajoitustoimet

~~45 §~~

Vastaanottorahan alentaminen

~~Maahanmuuttovirasto päättää kansainvälistä suojelua hakevalle ja tilapäistä suojelua saavalle myönnettävän vastaanottorahan perusosan alentamisesta 20 prosentilla, jos henkilö ilman perusteltua syytä:~~

~~1) jättää toistuvasti noudattamatta 13 a §:ssä säädettyä velvollisuutta tunnistautua vastaanottokeskuksessa;~~

~~2) ei ylläpidä yhteystietojaan 13 a §:n mukaisesti;~~

~~3) rikkoo toistuvasti tai vakavasti 16 a §:n 1 tai 2 momentissa säädettyä; tai~~

~~4) kieltäytyy toistuvasti suorittamasta hänelle osoitetun 29 §:ssä tarkoitetun kurssin.~~

~~Maahanmuuttovirasto päättää kansainvälistä suojelua hakevalle myönnettävän vastaanottorahan perusosan alentamisesta 20 prosentilla, jos henkilö ilman perusteltua syytä poistuu 49 §:ssä tarkoitetulta tietyltä maantieteelliseltä alueelta taikka ei noudata 50 §:ssä säädettyä vaatimusta asua määrättyssä vastaanottokeskuksessa.~~

~~Päätös vastaanottorahan alentamisesta tehdään enintään kahdeksi kuukaudeksi kerrallaan.~~

~~Vastaanottorahan alentaminen ei saa vaarantaa ihmisarvoisen elämän edellyttämän turvan mukaista välttämätöntä toimeentuloa eikä olla muutoinkaan kohtuutonta.~~

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp
Vastalause 2

45 §

(Kuten HaVM 46 §)

~~47~~46 §

Vastaanottopalvelujen peruuttaminen

Maahanmuuttovirasto päättää vastaanottopalvelujen peruuttamisesta kansainvälistä suojelua hakevalta tai tilapäistä suojelua saavalta, jolla ei ole oikeutta jäädä Suomen alueelle ja joka on laiminlyönyt ulkomaalaislain 145 a §:ssä tarkoitetun velvollisuuden tehdä yhteistyötä maastapoistamismenettelyn aikana.

~~1) jolla ei ole oikeutta jäädä Suomen alueelle ja joka on laiminlyönyt ulkomaalaislain 145 a §:ssä tarkoitetun velvollisuuden tehdä yhteistyötä maastapoistamismenettelyn aikana; tai~~

~~2) jonka vastaanottorahan perusosaa on alennettu 45 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla ja henkilö jatkaa edelleen 16 a §:n 1 tai 2 momentissa säädetyn rikkomista.~~

Kun vastaanottopalvelut peruutetaan, henkilölle ei myönnetä 19 §:ssä tarkoitettua vastaanottorahan perusosaa tai 21 §:ssä tarkoitettua käyttörahaa. Henkilölle voidaan myöntää 19 §:ssä tarkoitettua täydentävää vastaanottorahaa vain, jos se on poikkeuksellisessa tilanteessa välttämätöntä. Vastaanottokeskus, jonka asiakkaaksi henkilö rekisteröidään, turvaa henkilön toimeentulon ja huolenpidon järjestämällä majoituksen ja ateriat sekä myöntämällä hyödykkeitä. Hyödykkeet myöntää hakemuksesta 25 §:ssä tarkoitettu sosiaalihuollon ammattihenkilö.

~~Päätös vastaanottopalvelujen peruuttamisesta tehdään 1 momentin 2 kohdan mukaisissa tilanteissa enintään kahdeksi kuukaudeksi kerrallaan.~~

Vastaanottopalvelujen peruuttaminen päättyy, jos 1 momentin ~~1 kohdan~~ perusteiden katsotaan lakanneen tai jos tuomioistuin kieltää taikka keskeyttää ulkomaalaisen maasta poistamisen täytäntöönpanon.

Vastaanottopalvelujen peruuttaminen ei saa vaarantaa ihmisarvoisen elämän edellyttämän turvan mukaista välttämätöntä toimeentuloa eikä olla muutoinkaan kohtuutonta.

47 §

(Kuten HaVM 48 §)

48 §

(Kuten HaVM 49 §)

49 §

(Kuten HaVM 50 §)

56 §

(Kuten HaVM)

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp
Vastalause 2

56 a §

Muutoksenhaku koskien lupaa poistua tietyltä maantieteelliseltä alueelta

Tämän lain 49~~48~~ §:n 4 momentissa tarkoitetun luvan epäämiseen voi vaatia oikaisua Maahanmuuttovirastolta. Muutoksenhausta hallinto-oikeuteen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa. Hallinto-oikeuden päätökseen ei kuitenkaan saa hakea muutosta valittamalla.

8 luku

Erinäiset säännökset

58 §

(Kuten HaVM)

60 §

(Kuten HaVM)

61 §

(Kuten HaVM)

63 §

(Kuten HaVM)

63 a §

Tiedoksiannon välittäminen

Vastaanottokeskus antaa kansainvälistä suojelua hakevalle ja tilapäistä suojelua saavalle tiedoksi Maahanmuuttoviraston päätöksen ~~45 §:ssä tarkoitetusta vastaanottorahan alentamisesta;~~ ~~46—45~~ §:ssä tarkoitetusta maasta poistettavan ja myöhemmän hakemuksen tehneen vastaanottorahan alentamisesta, ~~47~~46 §:ssä tarkoitetusta vastaanottopalvelujen peruuttamisesta, ~~48~~47 §:ssä tarkoitetusta siirtopäätöksen saaneen vastaanottopalvelujen peruuttamisesta ja ~~50~~49 §:ssä tarkoitetusta vaatimuksesta asua määrättyssä vastaanottokeskuksessa.

(Kuten HaVM)

Vastalauseen lausumaehdotukset

1. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto varmistaa yhdenvertaisuusvaltuutetun riittävät resurssit perusoikeuksien seurantamekanismin toteuttamista varten, että tehtävän

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2026 vp
Vastalause 2

edellyttämä rahoitus turvataan pysyvällä budjettirahoituksella ja että resurssien riittävyttä seurataan ja tarpeen mukaan vahvistetaan.

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tuomioistuimille asetettujen tavoitteellisten käsittelyaikojen toimivuutta ja vaikutuksia ja ryhtyy tarvittaessa korjaaviin toimenpiteisiin ja että tuomioistuimille muutoksista johtuvat tehtävät ja asiamäärien lisääntyminen huomioidaan oikeudenhoidon rahoituksessa.

3. Eduskunta edellyttää, että välineellistettyyn maahantuloon vastattaessa otetaan huomioon kriisiasetuksen ja Schengenin rajasäännösten muutoksen tarjoamat keinot, tällaisia rajoituksia sovelletaan kansainvälistä oikeutta ja palautuskieltoa noudattaen, ja välineellistettyyn maahantuloon vastaamiseksi säädetty unionin sääntelyn kanssa päällekkäinen kansallinen lainsäädäntö kumotaan.

4. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto varmistaa lapsen edun ensisijaisuuden toteuttamisen lakimuutosten toimeenpanossa sekä ryhtyy toimiin lasten säilöönnoton lopettamiseksi YK:n lapsen oikeuksien komitean suositusten mukaisesti.

5. Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa haavoittuvan aseman tunnistamisen ja huomioimisen toteutumista muutosten seurauksena ja ryhtyy tarvittaessa korjaaviin toimenpiteisiin.

6. Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää vastaanottopalveluihin ja vastaanottorahaan liittyvien muutosten kokonaisvaikutukset turvapaikanhakijoiden, tilapäisen suojelun saajien sekä ihmiskaupan uhrien asemaan ja perusoikeuksien toteutumiseen ja ryhtyy tarvittaessa korjaaviin toimenpiteisiin.

7. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto tekee selvityksen vastaanottokeskusten julkisen vallan käyttöön liittyvien tehtävien kokonaisuudesta ja ratkaisuvaihtoehdoista tällaisten tehtävien vähentämiseksi.

8. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto tekee maahanmuutto- ja turvapaikkapoliittisten lakimuutosten kokonaisarvion ja selvittää muutosten vaikutukset turvapaikanhakijoiden, tilapäisen suojelun saajien, ihmiskaupan uhrien sekä eri maahanmuuttajaryhmien perus- ja ihmisoikeuksiin, asemaan ja kotoutumiseen.

Helsingissä 26.5.2026

Anna Kontula vas
Alviina Alametsä vihr